

Lokalny Program Rewitalizacji
Gminy Sulechów
na lata 2007 – 2015

Sulechów 2013

Spis treści

1	Wstęp	5
1.1	Wprowadzenie.....	5
1.2	Metodologia	6
2	Charakterystyka obecnej sytuacji na terenie Gminy Sulechów	9
2.1	Zagospodarowanie przestrzenne.....	10
2.1.1	Uwarunkowania przyrodnicze.....	13
2.1.2	Dziedzictwo kulturowe.....	15
2.1.3	Własność gruntów i budynków.....	20
2.1.4	Infrastruktura	28
2.1.5	Identyfikacja problemów sfery przestrzennej	33
2.2	Gospodarka	33
2.2.1	Struktura podstawowych branż gospodarki	33
2.2.2	Zatrudnienie w poszczególnych sektorach.....	41
2.2.3	Identyfikacja problemów sfery gospodarczej.....	44
2.3	Strefa społeczna	44
2.3.1	Struktura społeczna i demograficzna	44
2.3.2	Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	76
2.3.3	Identyfikacja problemów sfery społecznej.....	76
2.4	Analiza SWOT.....	77
3	Charakterystyka obecnej sytuacji na terenie wymagającym rewitalizacji	79
3.1	Zagospodarowanie przestrzenne.....	79
3.1.1	Uwarunkowania przyrodnicze.....	80
3.1.2	Dziedzictwo kulturowe.....	80
3.1.3	Własność gruntów i budynków.....	83
3.1.4	Infrastruktura	83
3.1.5	Identyfikacja problemów sfery przestrzennej	85
3.2	Gospodarka	86
3.2.1	Struktura podstawowych branż gospodarki	86
3.2.2	Zatrudnienie w poszczególnych sektorach.....	88
3.2.3	Identyfikacja problemów sfery gospodarczej.....	88
3.3	Strefa społeczna	89
3.3.1	Struktura społeczna i demograficzna	89
3.3.2	Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	91
3.3.3	Identyfikacja problemów sfery społecznej.....	91

4	Nawiązanie do dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju przestrzenno- społeczno-gospodarczego regionu	92
4.1	Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2020 roku	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
4.2	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego	93
4.3	Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gminy Sulechów na lata 2012-2022	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
4.4	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	95
4.5	Inne dokumenty strategiczne	96
5	Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Sulechów	99
5.1	Okres programowania	99
5.2	Postęp w realizacji programu i stan prac nad planowanymi inwestycjami.....	99
5.3	Opis dokonanych działań i ich główne kierunki	100
5.4	Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru	101
5.5	Kryteria wyboru obszaru do rewitalizacji oraz kolejność realizacji poszczególnych przedsięwzięć	102
6	Planowanie do realizacji działania (oraz ich zakres) w latach 2007-2015 na i w latach następnych na obszarze rewitalizowanym.....	103
6.1	Planowane działania przestrzenne (techniczno- materialne).....	103
6.2	Planowane działania gospodarcze	105
6.3	Planowane działania społeczne	106
7	Wskaźniki realizacji programu.....	106
7.1	Wskaźniki produktu.....	106
7.2	Wskaźniki rezultatu	106
8	Shierarchizowane potrzeby i cele rewitalizacji.....	107
8.1	Strefa społeczna	107
8.2	Strefa gospodarcza	107
9	Plan finansowy realizacji rewitalizacji.....	107
9.1	Źródła finansowania.....	108
9.2	Uzasadnienie ekonomiczne.....	108
10	System wdrażania	109
11	Sposoby monitorowania realizacji programu, oceny i komunikacji społecznej	110
11.1	Sposoby monitorowania realizacji i oceny programu.....	110
11.2	Sposoby komunikacji społecznej	111
12	Podsumowanie	112
13	Literatura	112
14	Spis tabel.....	113
15	Spis wykresów	113

16 Spis rycin	113
Załączniki.....	114
Załącznik 1 Streszczenie z konsultacji społecznych.....	114
Załącznik 2 Wykaz i opis projektów	117

1 Wstęp

1.1 Wprowadzenie¹

Uwarunkowania rozwoju województwa lubuskiego, jak i wiele czynników zewnętrznych, wpłynęło na sytuację jaka ma miejsce w regionie. Jednym ze zdiagnozowanych problemów jest stan zagrożenia wielu obszarów ekonomiczną, społeczną i przestrzenną marginalizacją. Przejawem tego jest ubóstwo, przestępczość, bezrobocie i inne patologie społeczne, których nasilenie występuje na określonych obszarach, tzw. obszarach zdegradowanych, wymagających ożywienia i wzmocnienia ich atutów rozwojowych.

Dostrzegając powyższe ograniczenia rozwojowe, Unia Europejska przyjęła politykę wsparcia terenów kryzysowych, wyróżniających się nagromadzeniem zjawisk patologicznych, poprzez rewitalizację obszarów zdegradowanych. W województwie lubuskim rewitalizacja dotyczy zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich. Jak wskazują Wytyczne do tworzenia LPR w województwie lubuskim, wspierane będą działania, obejmujące odnowę środowiska fizycznego, rewitalizację terenów przemysłowych, powojennych, popegeerowskich oraz propagowanie przedsiębiorczości. Ze względu na zdiagnozowany deficyt ilościowy i jakościowy istniejącego zasobu mieszkaniowego, jednym z elementów rewitalizacji miast będzie wspieranie działań mających na celu renowację mieszkalnictwa.

Celem tych działań jest zmiana dotychczasowych funkcji i adaptacja terenów oraz znajdujących się tam obiektów na inne cele, jak np. usługowe, gospodarcze, społeczne, edukacyjne, zdrowotne, rekreacyjne, kulturalne i turystyczne. Poprzez te działania, zamierza się stworzyć warunki do poprawy jakości życia mieszkańców.

Samorządy mają możliwość ubiegania się o wsparcie działań związanych z rewitalizacją i mieszkalnictwem środkami finansowymi z *Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013*, z działania 4.3 „*Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich*”. W ramach Działania 4.3 wsparcie uzyskują projekty, które wynikają ze zintegrowanych programów rewitalizacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i funkcjonalnej terenów zdegradowanych oraz dotyczą podniesienia stanu technicznego substancji mieszkaniowej.

¹ Opracowana na podstawie Wytycznych do tworzenia Lokalnych Programów Rewitalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2007-2013, Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

1.2 Metodologia

Zakres pojęciowy

Rewitalizacja – to kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na obszarze zdegradowanym proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez jednostkę samorządu terytorialnego w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, w szczególności poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.²

Lokalny Program Rewitalizacji (LPR) – to wieloletni program przyjęty i koordynowany przez samorząd terytorialny, mający na celu rewitalizację określonego obszaru zdegradowanego lub obszarów zdegradowanych, realizowany zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z określonych źródeł.³

W dokumencie jako synonimy „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sulechów” traktowane będą: Lokalny Program Rewitalizacji, Program Rewitalizacji.

Obszar zdegradowany – to obszar spełniający co najmniej trzy z kryteriów określonych w Wytycznych MRR w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa:⁴

- a) wysoki poziom ubóstwa,
- b) wysoki poziom długotrwałego bezrobocia,
- c) wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa,
- d) niski poziom aktywności gospodarczej,
- e) porównywalnie niższy poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Przy kategorii interwencji 61 (Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich) Beneficjenci są zobligowani do wykazania wartości wskaźników do co najmniej trzech kryteriów podanych w punktach od a) do d). Przy kategorii interwencji 78 (Infrastruktura mieszkalnictwa) Beneficjenci są zobligowani do wykazania wartości wskaźników do co najmniej trzech kryteriów podanych w punktach od a) do e) – przy czym pkt. e) jest obligatoryjny.

W LPR Gminy Sulechów jako synonimy „obszaru zdegradowanego” stosuje się: obszar rewitalizowany, obszar wsparcia.

² Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa

³ Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa

⁴ Wskazane 5 kryteriów pochodzi z Wytycznych MRR w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa, które zostały opracowane w oparciu o art. 47 ust. 1 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. Decyzją Komisji Europejskiej katalog kryteriów i wskaźników wskazanych w Wytycznych dot. mieszkalnictwa został zawężony z 10 do wskazanych 5 kryteriów.

Zintegrowane programy – takie Lokalne Programy Rewitalizacji, w ramach których przewidziano do realizacji różne działania społeczno-gospodarcze z zakresu aktywizacji terenu rewitalizowanego (tzw. mikroprogramy).

Zintegrowany projekt – grupa wzajemnie powiązanych projektów, wynikających z programu rewitalizacji realizowanych przez jeden lub więcej podmiotów, służących kompleksowej odnowie określonej części obszaru zdegradowanego.

Motywacja do przygotowania LPR

Lokalny Program Rewitalizacji pozwala na diagnozę sytuacji w Gminie, wskazanie miejsc⁵, w których koncentrują się problemy, a następnie przygotowanie projektów na tych konkretnych, wyznaczonych granicami obszarach. Przygotowanie Programu dowodzi, iż zgłaszane projekty są działaniami zaplanowanymi, wynikającymi z aktualnych potrzeb mieszkańców, instytucji, organizacji, podmiotów gospodarczych, a więc sytuacji Gminy. Tym samym Program stanowi kompleksowe podejście do problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych Gminy.

Ponadto Lokalny Program Rewitalizacji jest nieodzownym załącznikiem do wniosku aplikacyjnego projektu starającego się o dofinansowanie w ramach działania 4.3 Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Jedynie te projekty, które zostaną zamieszczone w LPR, będą mogły uzyskać wsparcie ze wskazanego działania.

Opracowanie LPR

Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z *Wytycznymi do tworzenia Lokalnych Programów Rewitalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2007-2013*.

Przy tworzeniu LPR została przeprowadzona analiza sytuacji Gminy Sulechów, w oparciu dostępne dokumenty strategiczne (przede wszystkim Gminy, ale także powiatu zielonogórskiego oraz województwa lubuskiego), publikacje, strony internetowe (www.sulechow.pl, www.bip.sulechow.pl), dane GUS i Urzędu Miejskiego Sulechów oraz w efekcie spotkań przedstawicieli różnych środowisk zaangażowanych w proces rewitalizacji:

- Urzędu Miejskiego Sulechów (Wiceburmistrz, Wydział Pozyskiwania Środków Unijnych i Promocji Gminy, Wydział Zagospodarowania Przestrzennego i Obrotu Nieruchomościami, Wydział Budownictwa i Zamówień Publicznych, Wydział Spraw Społecznych, Oświaty, Kultury i Sportu),
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie,
- Komisariatu Policji w Sulechowie,

⁵ Dotyczy tylko terenów miejskich oraz terenów wiejskich, ale popegeerowskich, przemysłowych lub powojennych.

- Sulechowskiego Domu Kultury,
- Parafii p.w. Podwyższenia Krzyża w Sulechowie,
- Parafii p.w. Św. Stanisława w Sulechowie,
- Zakładu Gospodarowania Mieniem Komunalnym,
- Sulechowskiego Przedsiębiorstwa Komunalnego „SuPeKom” Sp. z o.o. w Sulechowie,
- Międzyzakładowej Spółdzielni Mieszkaniowej i Spółdzielni Mieszkaniowej w Sulechowie.

Takie podejście umożliwiło wspólne zidentyfikowanie istniejących problemów, wskazanie najważniejszych z nich, a następnie wyznaczenie obszaru potrzebującego wsparcia. W dalszej kolejności możliwe było zaplanowanie konkretnych działań rewitalizacyjnych, których głównym celem jest poprawa życia mieszkańców Gminy Sulechów. Przygotowane projekty, które będą starały się o dofinansowanie z działania 4.3 Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, zostały zaprezentowane w załączniku nr 2. Lokalny Program Rewitalizacji zawiera także plan finansowy oraz wytyczne w zakresie systemu wdrażania, w tym monitorowania Programu.

2 Charakterystyka obecnej sytuacji na terenie Gminy Sulechów⁶

Gmina Sulechów leży w środkowowschodniej części województwa lubuskiego, w granicach powiatu zielonogórskiego, zajmując powierzchnię 235,95 km². Dzieli się na 20 sołectw, w których znajduje się 26 miejscowości oraz graniczy z gminami: Świebodzin, Szczaniec, Babimost, Kargowa, Trzebiechów, Zielona Góra, Czerwieńsk, Skąpe. Centralnie usytuowane miasto Sulechów pełni rolę administracyjno-usługową dla obszaru Gminy.

Rycina 1 Lokalizacja Gminy Sulechów w powiecie zielonogórskim i województwie lubuskim

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012, 2005

Gmina Sulechów znajduje się:

- w niewielkiej odległości od granicy z Niemcami (80 km),
- w bliskim sąsiedztwie miasta Zielona Góra (20 km),
- w obrębie Lubuskiego Trójmiasta: Zielona Góra – Nowa Sól – Sulechów,
- na trasie ważnych dróg kołowych o znaczeniu krajowym (droga krajowa nr 3 – planowana w przyszłości S-3),

⁶ Opracowano na podstawie: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.; Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012, 2005

- na trasie żeglownej rzeki Odra – z przystanią turystyczną w Cigacicach gm. Sulechów,
- 15 km od lotniska pasażerskiego w Babimoście.

Taka lokalizacja sprzyja dalszemu rozwojowi gospodarczemu i przestrzennemu Gminy oraz powoduje, że strefa oddziaływania Miasta i Gminy nie ogranicza się do administrowanych terenów.

2.1 Zagospodarowanie przestrzenne

Rycina 2 Obszar Gminy Sulechów

Źródło: Urząd Gminy Sulechów

Jak wyjaśniono w Studium uwarunkowań⁷, wytworzenie się określonych funkcji terenów oraz ich obecny układ przestrzenny, nastąpiły w wyniku historycznego rozwoju dawnych założeń osadniczych. Na terenie Gminy Sulechów wyróżniono następujące sfery (również tabela 1):

- a) usługowe,
- b) mieszkalnictwa,
- c) wytwórczości,
- d) rekreacyjne,
- e) usług komunalnych.

Jednocześnie brak jest terenów poprzemysłowych i powojaskowych. Funkcjonuje natomiast Jednostka Wojskowa, która systematycznie się rozwija. Ponadto istnieją tereny popegeerowskie, które dalej są wykorzystywane w sposób rolniczy lub usługowy.

Tabela 1 Obszary funkcjonalne na terenie Gminy Sulechów

Sfery	Lokalizacja sfer
Strefy usługowe	<p>Sulechów (usługi ogólnomiejskie i podstawowe):</p> <ul style="list-style-type: none"> – teren śródmieścia, wokół rynku, – wzdłuż głównych ciągów komunikacji kołowej, – w kierunku dworca kolejowego. <p>Poza śródmieściem zlokalizowane są tylko usługi podstawowe, głównie handlowe.</p> <p>Gmina:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przypadkowe rozmieszczenie terenów usługowych, w oddalonych od siebie miejscach, – w większości przypadków wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. <p>Dla wielu mieszkańców wsi uciążliwością jest bardzo skromny program usług podstawowych, który tylko częściowo zaspokaja lokalne potrzeby.</p>
Strefa mieszkalnictwa	<p>Sulechów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyraźnie wyodrębniające się obszary nowej zabudowy, skoncentrowane na osiedlach budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego, – przypadkowo zlokalizowane, – wzdłuż historycznych ciągów komunikacyjnych, – zwarta zabudowa o wartościach historycznych – śródmieście. <p>Gmina:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dominuje zabudowa jednorodzinna, jednakże obecne są także zespoły budynków wielorodzinnych, wielokondygnacyjnych, które swoją architekturą psują estetykę tych miejscowości.
Strefy wytwórczości	<p>Sulechów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakłady produkcyjne i składy zlokalizowane są głównie w rejonie torów kolejowych, w północnej i północno – wschodniej części miasta. <p>Obiekty i urządzenia częściowo znajdujące się w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, stanowią źródło uciążliwości dla mieszkańców. Powoduje to konieczność określenia i zagospodarowania stref ochronnych.</p>

⁷ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.

	<p>Gmina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na etapie przekształceń i likwidacji są wielkotowarowe gospodarstwa, specjalizujące się w produkcji rolnej i hodowlanej, stanowiące główne miejsca pracy i produkcji.
<p>Strefy rekreacyjne</p>	<p>Sulechów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tereny zieleni urządzone w Sulechowie zajmują niewielką powierzchnię i są swobodnie lokalizowane; w pobliżu śródmieścia znajduje się park miejski, - ogrody działkowe, usytuowane są wzdłuż drogi nr 3 i w północnej części miasta, - tereny sportowe (stadion, basen, sala sportowa) zgrupowane są w jednym miejscu, na wschód od śródmieścia: boiska szkolne przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych, hala sportowa przy Zespole Szkół w Sulechowie, sala sportowa przy Szkole Podstawowej nr 1, sala sportowa przy Gimnazjum nr 2, sala sportowa przy Liceum Ogólnokształcącym w Sulechowie. <p>Gmina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - duży udział powierzchni stanowi zielenie nie urządzone (lasy 38,6%, łąki i pastwiska 7,5%), co stwarza dobre warunki dla turystyki i rekreacji, - środek gminy wraz z Sulechowem to duża polana, którą otaczają lasy, - zielenie urządzone: parki we wsiach jako pozostałość dawnych założeń pałacowych w Bukowie, Kalsku, Mozowie, Okuninie, Pomorsku, Głoguszu, Kijach, Klępsku, Łęgowie, Obłotnem. Utrzymane są w różnych stanach użytkowych, przeważnie są bardzo zniszczone. W dobrym stanie są parki w Bukowie i Kalsku. - tereny sportowe: ogólnodostępna wielofunkcyjna sala wiejska w Kijach, boiska wiejskie pod pieczą Ośrodka Rekreacji i Sportu w Sulechowie, przystań turystyczna w Cigacicach, jako obszar rekreacyjny stawy na Brzeziu k. Pomorska.
<p>Strefy usług komunalnych</p>	<p>Sulechów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oczyszczalnia ścieków, wysypisko śmieci i ujęcie wody znajdują się poza terenami zainwestowanymi, nie stanowią uciążliwości dla mieszkańców, jak również nie ograniczają możliwości rozwojowych Sulechowa. <p>Gmina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ujęcia wód w pobliżu zabudowy mają zachowane bezpośrednie strefy ochronne i nie powodują ograniczeń w sposobie zagospodarowania terenów, - małe oczyszczalnie ścieków – w większości mało wydajne i w złym stanie technicznym, - duże wysypisko odpadów poprodukcyjnych zakładu wełny mineralnej w Cigacicach i wysypisko w Nowym Świecie, - wysypisko komunalne w pobliżu byłej cegielni w Sulechowie wymaga rekultywacji podobnie jak małe były lokalne składowiska odpadów wokół wsi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.

2.1.1 Uwarunkowania przyrodnicze⁸

Gmina Sulechów jest położona w makroregionie Pradoliny Berlińskiej i Pojezierza Brandenbursko-Lubuskiego, na terenie trzech mezoregionów: Doliny Środkowej Odry, Równiny Torzyskiej i Pojezierza Łagowskiego.

Środowisko przyrodnicze

Obszar Gminy cechuje duże zróżnicowanie wysokościowe – deniwelacja terenu wynosi 92,1 m. Najwyższe wyniesienie znajduje się w okolicy przysiółka Przegubiel i wynosi 145,1 m n.p.m., najniższej położony punkt występuje w rejonie wsi Brody (46,50 m n.p.m.)

Wzdłuż południowej granicy Gminy Sulechów przepływa rzeka Odra. Inne większe ciekły to: Obrzyca, Sulechówka, Jabłonna i kanały: Pomorski, Łochowska Struga, kanał „D” i kanał „H”. Natomiast w pobliżu wsi Brzeziny k/Pomorska znajduje się największy zbiornik wodny – byłe wyrobisko kopalni kredy pojeziorskiej.

Lesistość obszaru wynosi 38,58%. Większe kompleksy leśne zlokalizowane są w południowo-zachodniej i wschodniej części Gminy Sulechów. Występuje tam małe zróżnicowane typów siedliskowych lasu – 94% stanowią bory (w tym 22% bory suche, gdzie dominuje drzewostan sosnowy oraz 70% bory świeże i mieszane, gdzie dominuje sosna z niewielkim udziałem brzozy, akacji i dębu). Niewielką powierzchnię zajmują lasy mieszane i wilgotne, położone w strefie zalewów powodziowych rzeki Odry (bór mieszany wilgotny, las łęgowy, las olchowy).

Na terenie Gminy znajdują się również parki. W Sulechowie funkcjonują parki miejskie, natomiast w okolicznych miejscowościach znajdują się parki podworskie (Kalsk, Okunin, Buków, Mozów, Kije, Pomorsko, Łęgowo, Klępsk). Najstarszym, zachowanym założeniem jest park z licznym starodrzewem w Pomorsku, który powstał w XVIII w. (przebudowany w XIX w. na krajobrazowy). W krajobrazie zaznaczają się również przydrożne ciągi zieleni w formie alei. Zagrożeniem dla wszystkich założeń parkowych jest stała, postępująca ich dewastacja, brak działań konserwacyjnych i pielęgnacyjnych.

- a) Dolina Odry to obszar bardzo cenny pod względem przyrodniczym. Występują tu ginące w skali europejskiej siedliska dolin rzecznych - zalewowe łąki i lasy łęgowe- miejsce bytowania wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt. Na uwagę zasługują szczególnie przedstawiciele świata ptaków, zarówno łęgowych jak i przelotnych znajdujące tu dogodne miejsce lęgów i żerowania, spośród których należy wymienić bielika, rybołowa, trzmiełojada, bociana czarnego i białego, kanię czarną i rudą, liczne gatunki kaczek – rożeńce, czernice, płaskonosy, świstuny, cyranki i cyraneczki, lodówki, dwa gatunki łabędzi (niemy i krzykliwy), a

⁸ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.; Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012, 2005

także żurawie. Z innych grup zwierząt znajdziemy tu rzadkich przedstawicieli owadów – okazałe koziorogi dębosze i jelonki rogacze, liczne płazy i gady (między innymi traszki, żaby brunatne i zielone, ropuchy szare i zielone, zaskrońce) oraz ssaki, z których wiele gatunków to zwierzęta łowne, jak dzik, sarna, czy jeleń. Od kilkunastu lat środowisko doliny rzecznej jest przeobrażane w wyniku działalności bobrów znajdujących tu doskonałe warunki do bytowania. Przekształcone w sposób naturalny siedlisko staje się bardziej atrakcyjne dla kolejnych gatunków, jak wydra, czy zimorodek. Coraz czystsze wody Odry są środowiskiem życia licznych gatunków ryb – między innymi węgorzy, sumów, szczupaków i boleni przyciągających tu rzesze amatorów wędkarstwa.

- b) Z rzadkich gatunków roślin należy wymienić spotykane w wodach Odry chronione Kotewki orzechy wodne oraz salwinie pływające. Nie można pominąć okazałych drzew, głównie dębów, z których wiele uznano za pomniki przyrody.
- c) Bogactwo przyrodnicze tych terenów jest chronione między innymi w formie utworzonych w dolinie Odry trzech obszarów Natura 2000 pod nazwą Dolina Środkowej Odry, Kargowskie Zakola Odry i Krośnieńska Dolina Odry.

Stan środowiska

Oddana do użytkowania oczyszczalnia ścieków w Sulechowie w zasadniczym stopniu wpłynęła na czystość wody w rzece Sulechówka. Wody w Odrze, mimo poprawy czystości wciąż jeszcze należą do pozaklasowych. Budowa sieci kanalizacyjnych wpływa na poprawę czystości drobnych cieków i zbiorników wodnych, a także wód podziemnych. Naturalne zjawisko jakim są wylewy rzeki Odry, z jednej strony użyźniające gleby i wzbogacające różnorodność przyrodniczą, mogą z drugiej strony utrudniać użytkowanie gruntów oraz stwarzać pewne zagrożenia powodziowe. Istniejące zabezpieczenia przeciwpowodziowe nie gwarantują pełnego bezpieczeństwa w rejonie wsi Pomorsko, Brody i Leśna Góra.

Zanieczyszczenie atmosfery powodowane jest przede wszystkim emisjami pochodzącymi ze źródeł lokalnych – kotłowni. Gmina Sulechów jest pod stosunkowo małym wpływem zanieczyszczeń powietrza ze źródeł zlokalizowanych poza jej granicami.

Ochrona przyrody

W celu zachowania różnorodności biologicznej, utrzymania procesów ekologicznych oraz zachowania walorów krajobrazowych Gminy, wybrane zasoby przyrody objęto różnymi formami ochrony przyrody, wprowadzając:

- a) rezerwaty:

- Rezerwat „Radowice” (55,6 ha) – celem ochrony jest zachowanie łągu jesionowo-olszowego i lasu dębowo-grabowego na silnie urzeźbionej krawędzi wysoczyzny polodowcowej,
- b) obszary chronionego krajobrazu (4398 ha, co stanowi 18,64% ogólnej powierzchni Gminy, ustanowione Rozporządzeniem Nr 14 Wojewody Lubuskiego z dnia 24 lipca 2003 r.):
 - Obszar Chronionego Krajobrazu „Rynny Obrzycko – Obrzańskie” (1561 ha),
 - Obszar Chronionego Krajobrazu „Krośnieńska Dolina Odry” (2550 ha),
 - Obszar Chronionego Krajobrazu „Nowosolska Dolina Odry” (287 ha),
- c) pomniki przyrody: 69 (66 okazów drzew, 1 park, 2 głazy narzutowe),
- d) użytki ekologiczne: 15 obiektów o łącznej powierzchni 103, 18 ha,
- e) obszary Natura 2000:
 - Kargowskie Zakola Odry,
 - Dolina Środkowej Odry,
 - Krośnieńska Dolina Odry.

2.1.2 Dziedzictwo kulturowe

Historia⁹

Ziemia sulechowska wpisała się w historię w IV w. n.e., natomiast dzieje samego Sulechowa sięgają czasów panowania pierwszych Piastów. W X wieku ziemia ta należała do państwa Mieszka I. Około roku 1138 przyłączono ją do Dzielnicy Śląskiej, gdzie w granicach Księstwa Głogowskiego trwał rozkwit. Miasto lokował na prawie magdeburskim Henryk III Głogowski w latach 1258 – 1268. U schyłku XIII wieku teren ten był lennem korony czeskiej. W 1482 roku Sulechów stanowił część Marchii Brandenburskiej. Od 1817 r. Sulechów stał się siedzibą powiatu sulechowsko – świebodzińskiego. Miasto ze względu na usytuowanie na przecięciu ważnych szlaków handlowych, z przyzagrodowej osady rolniczo-targowej przeistoczyło się w ośrodek o znaczeniu regionalnym. W dawnych źródłach pisanych Sulechów nazywany był m.in. Tczulich, Zulchow, Tzülch, Czulchow, Czulich, Zülichau, Celichowa

W średniowiecznym Sulechowie fundamentem rozwoju gospodarczego były rzemiosło i handel. Wiodącą dziedziną produkcji stało się tkactwo, które stanowiło podstawę rozwoju gospodarczego. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozwój miasta był także napływ ludności z terenu Prus. Stopniowo liczba ludności podwoiła się i osiągnęła liczbę 4 000.

U schyłku XVII wieku w Sulechowie swoją obecność zaznaczyły wojska. 600-osobowy garnizon miał istotny wpływ na charakter miasta. W roku 1766 w mieście zaczęło funkcjonować Królewskie Pedagogium, jako jedno z niewielu w ówczesnym państwie pruskim. Powstało ono na bazie sierocińca – zakładu wychowawczego założonego przez Zygmunta Steinbarta w roku 1723.

⁹ <http://www.sulechow.pl>; <http://pl.wikipedia.org>; <http://www.naszlaku.pl>; <http://sth-stowarzyszenie.za.pl>

Kolejnym okresem dynamicznego rozwoju gospodarczego był XVII i XIX w. Wówczas następowały zmiany w sferze kulturowej i duchowej. Zaczęły powstawać pierwsze gminy ewangelickie i kalwińskie. W 1557 roku, jak i również w roku 1633, w Sulechowie miały miejsce wielkie pożary.

Dalszy rozkwit miasta przypadł na drugą połowę XIX wieku, kiedy to pojawiły się nowe zakłady mechaniczne i elektromechaniczne. W roku 1817 Sulechów stał się siedzibą powiatu sulechowsko – świebodzińskiego. W roku 1872 uruchomiono pierwsze połączenie kolejowe. Początek XX wieku jest „złotym wiekiem” dla miasta.

W latach 1900-1915 dzięki wykonaniu prac wodociągowo-kanalizacyjnych podniesiono standard życia mieszkańców, a także funkcjonalność miasta. Ulice pokryto brukową nawierzchnią, powstały nowe budowle architektoniczne, tj.: hala sportowa, strzelnica bractwa kurkowego, hala targowa, gmach starostwa, ulice willowe. W mieście zaczęły się również pojawiać pierwsze fabryki przemysłu metalowego i elektrycznego. Niestety okres międzywojenny przyczynił się do zahamowania rozwoju miasta. Na zastój postępu znaczący wpływ wywarła zmiana granic, mająca miejsce po I wojnie światowej. W efekcie Sulechów przynależał do pograniczy niemieckiego wschodu. Czas po II wojnie światowej to okres odrestaurowania miasta, tworzenia administracji, przemysłu i szkolnictwa. Od 1951 do 1975 roku Sulechów był siedzibą powiatu sulechowskiego. Dziś stanowi administracyjne centrum i siedzibę Gminy Sulechów. W 1998 roku w mieście powstała wyższa uczelnia – Państwowa Szkoła Administracji Publicznej, którą w 2001 roku przekształcono na Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Sulechowie.

Założenia urbanistyczne

Miasto Sulechów oraz częściowo fragmenty wsi Kruszyna, Krężoły, Oblotne i Brzezie posiadają udokumentowaną historię rozwoju urbanistycznego. Poza tym dostrzega się bardzo duże zróżnicowanie w rozplanowaniu przestrzennym (np. ulicówka – Krężoły, Kruszyna; rzędówka – Przygubiel; wielodrożnica - Brody, Cigacice; geometrycznie rozwinięty – Sulechów).

W ostatnich czasach założenia przestrzenne niektórych miejscowości zostały jednak częściowo zniszczone, m.in. w związku z budową nowych tras komunikacyjnych. Obecnie zagrożeniem dla założeń urbanistycznych jest też brak zasad w prowadzeniu polityki lokalizacyjnej.

Tabela 2 Założenia urbanistyczne i obiekty na terenie Gminy Sulechów

Założenia urbanistyczne i obiekty	Przykłady
Obiekty i założenia sakralne	<ul style="list-style-type: none"> – kościoły parafialne (Łęgowo, Sulechów), – kościoły filialne (Buków, Brody, Cigacice, Kalsk, Kije, Klępsk, Mozów, Pomorsko), – kościół pomocniczy (Sulechów), – kaplice (Kalsk).

Obiekty rezydencjonalne	<ul style="list-style-type: none"> – zamek (Sulechów), – pałace (Buków, Kalsk, w ruinie Łęgowo, Pomorsko, w ruinie Okunin), – dworki (Kruszyna), – oficyna pałacowa (Pomorsko), – oficyna podworska (Mozów), – oficyna podworska (Łęgowo).
Założenia folwarczne	<ul style="list-style-type: none"> – Buków, – Głogusz, – Kalsk, – Karczyn, – Kije, – Klępsk, – Krężoły, – Kruszyna, – Łęgowo, – Mozów, – Obłotne, – Okunin, – Pomorsko.
Obiekty i urządzenia techniczne	<ul style="list-style-type: none"> – młyny (Kije), – trafostacje (Brody, Buków, Cigacice, Górki Małe, Górzykowo, Obłotne, Okunin, Kije), – fabryczki (Sulechów), – magazyny zbożowe (Cigacice), – stacja pomp (Górzykowo), – garbarnia (Krężoły), – cegielnia (Brzezie k/Sulechowa), – wieże ciśnień (Sulechów), – tartak (Sulechów), – oczyszczalnie ścieków (Nowy Świat, Klępsk).
Miejsca pamięci	<ul style="list-style-type: none"> – pomniki poświęcone poległym mieszkańcom dawnego powiatu sulechowsko – świebodzińskiego w I Wojnie Światowej (Łęgowo, Okunin, Mozów), – cmentarz rodziny von Sydow w Kalsku, płyty nagrobne z różnego okresu XIX – XX w.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.

Granice stref ochrony konserwatorskiej

Spełnienie wymogów ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego, na podstawie przepisów ustawowych, wymaga określenia zabytkowych układów i elementów podlegających ochronie, poprzez włączenie ich do:

- stref konserwatorskich,
- rejestru zabytków nieruchomych o wybitnych i dużych wartościach,
- ewidencji zabytków nieruchomych z uwagi na istotne wartości dla dziedzictwa kulturowego,
- zbioru kart ewidencyjnych z uwagi na znaczenie dla tożsamości kulturowej.

Ustalono strefy ochrony konserwatorskiej "A", "B", "E", "W", dla których przygotowano indywidualne kierunki polityki przestrzennej:

Strefa „A”

Stanowi najwyższy stopień ochrony, tj. pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej. Strefa „A” występuje jedynie w Sulechowie i obejmuje:

- teren starego miasta, zamkniętego obwarowaniami miejskimi,
- tereny zamku i podzamcza.

Na terenie objętym tą strefą obowiązują następujące wymogi:

- bezwzględne zachowanie istniejącej zabudowy historycznej,
- zachowanie historycznego układu urbanistycznego,
- zachowanie historycznego podziału działek, nowe podziały mogą mieć miejsce po uzyskaniu odpowiedniego pozwolenia,
- zabudowanie pustych parcel w dostosowaniu do gabarytów zabudowy historycznej,
- konieczność przeprowadzenia badań archeologicznych poprzedzających realizację inwestycji budowlanych.

Prowadzenie działań inwestycyjno – remontowych, zarówno w fazie projektowej jak i realizacyjnej, wymaga zgody właściwej służby konserwatorskiej do spraw zabytków.

Strefa „B”

Mogą tu być prowadzone działania inwestycyjne i remontowe, podporządkowane nadal wymogom konserwatorskim, lecz o mniejszym rygorze niż w strefie "A". W Sulechowie utrzymują się cztery obszary objęte strefą "B":

- dawne przedmieście Świebodzińskie, na północ od starego miasta, wzdłuż ulicy Jana Pawła II do wieży ciśnień,
 - dawne przedmieście Zielonogórskie, na południe od starego miasta, wzdłuż ulicy Armii Krajowej do ul. Piaskowej,
 - punkt widokowy w miejscu zbiegu ul. Jana Pawła II i Al. Wielkopolskiej w kierunku wzgórza zamkowego i starego miasta.
- rejon dawnej bramy Zielonogórskiej, u zbiegu ulic Okrężna, Sikorskiego-, Nowy Rynek, PCK.

Na terenie miasta, w obszarze śródmiejskim w strefie B dominować będą zadania polityki przestrzennej, zmierzające realizacji zadań związanych z rewitalizacją wybranych terenów i ochrony historycznej struktury przestrzennej i zabytkowych obiektów.

Strefa „E”

Dotyczy ochrony ekspozycji układu, bądź też obiektu o wartości kulturowej. Obszar jaki zajmuje stanowi zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołu lub obiektu zabytkowego. W strefie tej obowiązują ścisłe zasady, dotyczące gabarytów nowo powstających obiektów lub też zakaz ich powstawania w danym miejscu. Należy bowiem zachować strefy ekspozycji danego obiektu, przedstawiającego wartość kulturową. Na terenie miasta zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi obowiązują 3 rejonu ekspozycji i 1 punkt widokowy:

- strefy ekspozycji starego miasta z ul. Chopina, 1 Maja, Armii Krajowej,
- punkt widokowy w miejscu zbiegu Jana Pawła II i Al. Wielkopolskiej w kierunku wzgórza zamkowego i starego miasta.

Strefa „W”

Rozpoznane na terenie miasta i gminy obszary stanowisk archeologicznych. W Sulechowie są to:

- tereny wzgórza zamkowego, podzamcza i zbieg ulic Jana Pawła II, Chopina i Al. Wielkopolskiej,
- tereny placu Kościelnego z przyległościami wraz z bramą Piastowską,
- rejon dawnej bramy Zielonogórskiej, u zbiegu ulic Okrężna, Sikorskiego, Nowy Rynek, PCK,
- działka kościoła farnego przy ul. Okrężnej.

Ponadto strefą tą objęto obszary strefy A i B w mieście. Na wyznaczonych obszarach należy przeprowadzić badania archeologiczne, a wszelkie działania inwestycyjno – remontowe i prace ziemne muszą być prowadzone pod nadzorem właściwych służb archeologicznych i konserwatorskich.

Dziedzictwo kulturowe

Ochroną prawną, poprzez wpisanie do rejestru zabytków, objęto niżej zaprezentowane obiekty i założenia.¹⁰ Ich stan techniczny jest bardzo zróżnicowany i w dużej mierze uzależniony od sposobu użytkowania.

Buków

zespół pałacowy i folwarczny, 1 poł. XIX w.:

- pałac,
- park,
- 5 budynków folwarcznych.

Kalsk

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat., mur.-drewn., pocz. XVI w., 1826 r.,
- pałac, XVII/XVIII, 2 poł. XIX w., XX w.

Kłępsk

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. Nawiedzenia NMP, szach.-drewn.-mur., XIV-XVIII.

Kreżoły

- gołębnik w zagrodzie nr 47, drewn., XIX w.

Kruszyna

- pałac, 1 poł. XIX w.,
- dwór (rządcówka), 1816 r.

Mozów

- oficyna dworska, pocz. XIX,

Okunin

- dwór, ok. 1800 r.(w ruinie).

¹⁰ Dane z Rejestru zabytków nieruchomości Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków (stan na 31 lipca 2008 r.)

Pomorsko

zespół pałacowy, XVIII-XX w.:

- pałac,
- oficyna,
- dom obok bramy wjazdowej,
- park.

Sulechów

- miasto,
- kościół par. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, XIV-XVII w.,
- plebania, XVIII w.,
- dawny zbór kalwiński, ob. Dom Kultury, 2 poł. XVIII w., 1959 r.,
- zamek z wieżą, ul. Wielkopolska 2, XV-XVIII w.,
- mury obronne, 2 poł. XIV w., XVI w.,
- brama Krośnieńska, 1704 r.,
- ratusz, XVIII w., XIX w.,
- aleja lipowa, przy drodze Sulechów – Krężoły, 2 poł. XIX w.,
- aleja lipowo-klonowo-kasztanowcowa, przy drodze Sulechów – Skąpe, XIX/XX w.,
- wybrane domy przy ulicach: Armii Krajowej (XIX/XX w.), Brama Piastowska (XIX w.), Handlowa (XVIII w.), Łukasiewicza (XIX/XX w.), Niepodległości (XIX/XX w.), Okrężna, (XVIII/XIX w.), pl. Ratuszowy (XIX w.), Sikorskiego (XIX/XX w.), Szkolna (XVIII w.), Jana Pawła II (XIX/XX w.), Wielkopolska (XIX/XX w.), Zwycięstwa (XIX/XX w.), Żeromskiego (XIX/XX w.), Żwirki i Wigury (XIX/XX w.),
- zespół szkolny „Pedagogium”, ob. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, ul. Armii Krajowej 46-51, 1733, 1 poł. XIX,
- gimnazjum „Pedagogium”, ob. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, ul. Armii Krajowej 51,
- internat, ob. dom studenta, ul. Armii Krajowej 48,
- sala gimnastyczna, ul. Armii Krajowej 46,
- park szkolny, XIXw.,
- wieża ciśnień, ul. 31 Stycznia, k. XIX w.

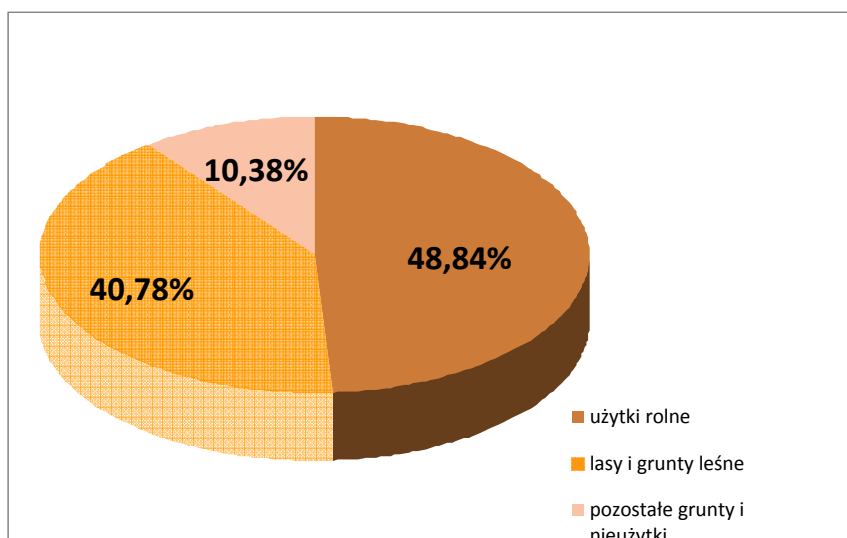
2.1.3 Własność gruntów i budynków¹¹

Użytkowanie gruntów

Powierzchnia całkowita Gminy Sulechów wynosi 23 643 ha, w tym (wykres 1, tabela 3):

- a) użytki rolne – 11 548 ha (48,84 %),
- b) lasy i grunty leśne – 9 641 ha (40,78 %),
- c) pozostałe grunty i nieużytki – 2 454 ha (10,38 %).

¹¹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012, 2005; dane GUS; Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.; Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

Wykres 1 Użytkowanie gruntów w Gminie Sulechów

Źródło: dane GUS

Tabela 3 Użytkowanie gruntów w Gminie Sulechów

POWIERZCHNIA			
	jedn.	Ilość	% powierzchni całkowitej
ogółem w ha	ha	23 643	100
ogółem w km ²	km ²	236	100
UŻYTKOWANIE GRUNTÓW			
Użytki rolne ogółem	ha	11 548	48,84
w tym			
grunty orne	ha	9 503	40,19
Sady	ha	109	0,46
łąki	ha	1 188	5,02
Pastwiska	ha	458	1,94
Lasy i grunty leśne	ha	9 641	40,78
Pozostałe grunty i nieużytki	ha	2 454	10,38

Źródło: Zestawienie zbiorcze wg stanu na 01.01.2008 Główny Urząd Geodezji i Kartografii

Własność gruntów

W strukturze gruntów Gminy i Miasta Sulechów dominują grunty: Skarbu Państwa, Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i Lasów Państwowych, które stanowią 69% terenów. Sektor gospodarki indywidualnej stanowi 25% terenów, a grunty własności komunalnej – tylko 6% powierzchni, głównie występują one w Sulechowie w postaci obszarów mocno rozproszonych. Niewielkie obszary występują w poszczególnych wsiach. Aktualnie dominuje trend nabywania gruntów gospodarki uspołecznionej przez osoby prywatne.

Na terenie Gminy funkcjonuje 959 (dane na 30.05.2008) indywidualnych gospodarstw rolnych. Przeciętna wielkość gospodarstwa wzrosła z 4,2 ha w 1975 roku do 7,97 ha w 2002 roku (Dane wg. spisu rolnego z 2002 r.). Dla porównania przeciętna powierzchnia gospodarstwa w kraju wynosi 7,8 ha.

Jak widać, w Gminie największy udział, bo ponad 80% stanowią gospodarstwa małe do 5 ha. Niemalże identyczna struktura występuje w całym Województwie Lubuskim. W kraju jedynie nieco mniej, bo 72%, przy czym istotną różnicę stanowi większe, niż w kraju rozdrobnienie gospodarstw. Gospodarstwa największe o powierzchni powyżej 15 ha w Gminie stanowią 5,56% gospodarstw, w kraju nieco więcej, bo 6,82%.

Zabudowa

Najstarsze domy na terenie Gminy posiadają metrykę z XIII w. (kilka obiektów w Sulechowie) i początku XIX w. (domy w Cigacicach, Kalsku, Mozowie, Pomorsku). Historyczna zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo-usługowa występuje w postaci:

- zwartej kalenicowej (Brody, Brzeziny k.Pomorska, Cigacice, Głogusz, Kalsk, Karczyn, Kije, Krężoły, Kruszyna, Łochowo, Mozów, Pomorsko),
- zwartej szczytowej (Kłępsk, Obłotne, Przygubiel),
- zwartej szczytowej i kalenicowej (Sulechów),
- rozproszonej kalenicowej (Nowy Świat, Brzeziny k/Sulechowa, Buków, Łęgowo),
- rozproszonej kalenicowo szczytowej (Górki Małe, Górzynkowo, Leśna Góra, Laskowo, Okunin).

Większość domów została zbudowana w drugiej połowie XIX wieku. Duża część domów jest z cegły, posiada dachy dwuspadowe, pokryte dachówką. Wśród obiektów gospodarczych dominuje murowana i drewniana konstrukcja.

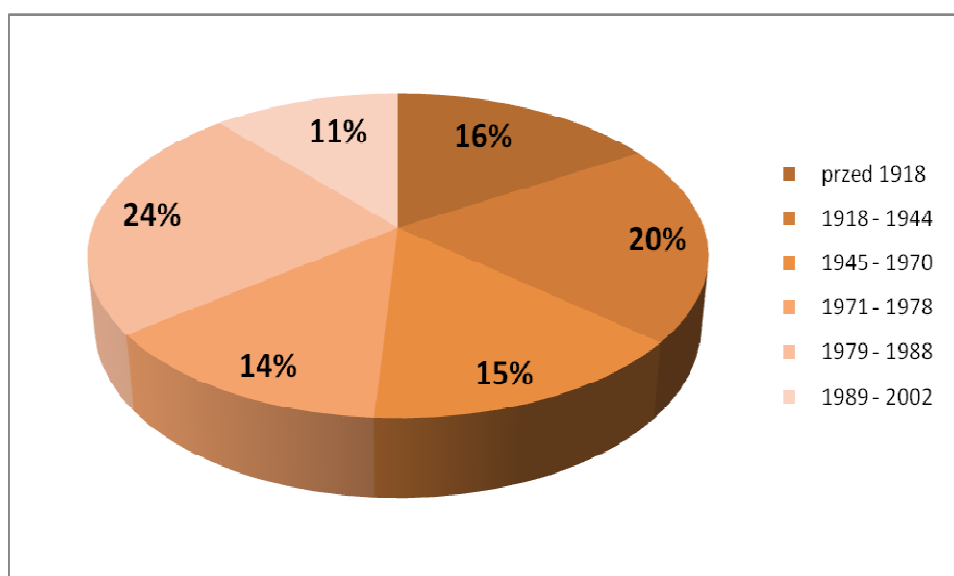
Na terenie Sulechowa wyraźnie można wyodrębnić obszary nowej zabudowy, skoncentrowanej na osiedlach budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego, zlokalizowanych wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Nowe osiedla cechuje wysoce zunifikowana architektura oraz znaczne braki w wyposażeniu w odpowiedni program usług towarzyszących, miejsc postojowych oraz zieleni osiedlową.

Nowa zabudowa mieszkalna jednorodzinna na wsiach, to przeniesienie wzorca miejskiego, w postaci zabudowań w kształcie "pudełka" o płaskim dachu, pozbawionym indywidualnych cech, co pogarsza estetykę zespołów osadniczych (Brzeziny k.Sulechowa, Buków, Cigacice, Kalsk, Kije, Kłępsk, Krężoły, Kruszyna, Leśna Góra, Łęgowo i Sulechów). Pobudowane budynki wielorodzinne w postaci bloków miejskich z płaskim dachem (Buków, Kalsk, Kije, Kłępsk, Kruszyna i Sulechów) widocznie dysharmonizują z historyczną zabudową.

Mieszkalnictwo

Zasobem mieszkaniowym Gminy zarządza Zakład Gospodarowania Mieniem Komunalnym. Choć widoczna jest poprawa standardów mieszkaniowych, stan techniczny większości budynków, zwłaszcza komunalnych, wymaga ciągłych nakładów na remonty. Wynika to z faktu, iż zasoby mieszkaniowe są zasobami starymi. Ponad 1/3 stanowią mieszkania w budynkach wybudowanych przed rokiem 1945, a ponad połowa mieszkań pochodzi z budynków z lat 1945-1988 (wykres 2). Łączna ilość budynków wybudowanych przed 1989 rokiem wynosi 117, w tym 93 budynki, to własność Sulechowskiego Przedsiębiorstwa Komunalnego SuPeKom, a 24 budynki posiada ZGMK.

Wykres 2 Mieszkania zamieszkane wg okresu budowy budynku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2006 r. zasoby mieszkaniowe w Gminie Sulechów wynosiły 8 481 mieszkań, 32 584 izb, których powierzchnia użytkowa to 597 100 m². Średnia powierzchnia mieszkań wynosi około 50 m². Dla porównania w tabeli 5 i na wykresie 3 oraz 4 zaprezentowano jak kształtowały się zasoby mieszkaniowe na przestrzeni lat 2000-2006.

Tabela 4 Kryterium – Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego - Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków (w %)

Rok	Ogólna liczba budynków	Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989	WSKAŹNIK Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989	Wartość referencyjna wskaźnika w WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
	B	C	D	
OBSZAR WSPARCIA			88,6	88,1
2007	132	117		

Wyjaśnienie: $D=(C*100)/B$
Źródło: Urząd Gminy Sulechów

Tabela 5 Zasoby mieszkaniowe wg form własności

ZASOBY MIESZKANIOWE								
Zasoby mieszkaniowe wg form własności								
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ogółem								
Mieszkania	miesz.	7 573	7 621	7 996	8 342	8 379	8 452	8 481
Izby	izba	28 507	28 674	30 545	31 904	32 120	32 412	32 584
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	492 152	495 755	551 034	581 089	586 525	592 526	597 100
zasoby gmin (komunalne)								
mieszkania	miesz.	1 431	1 394	1 442	1 280	1 280	1 167	1 165
Izby	izba	4 328	4 101	4 298	3 200	3 200	3 822	3 817
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	76 891	75 531	73 650	68 364	68 364	62 101	62 007
zasoby spółdzielni mieszkaniowych								
mieszkania	miesz.	-	-	2 250	2 250	2 250	2 243	2 243
Izby	izba	-	-	7 758	7 758	7 758	7 731	7 731
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	-	-	120 033	120 033	120 033	119 601	119 601
zasoby zakładów pracy								
mieszkania	miesz.	-	-	554	554	554	417	417
Izby	izba	-	-	1 815	1 815	1 815	1 351	1 351
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	-	-	29 490	29 490	29 490	22 328	22 328

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007-2015

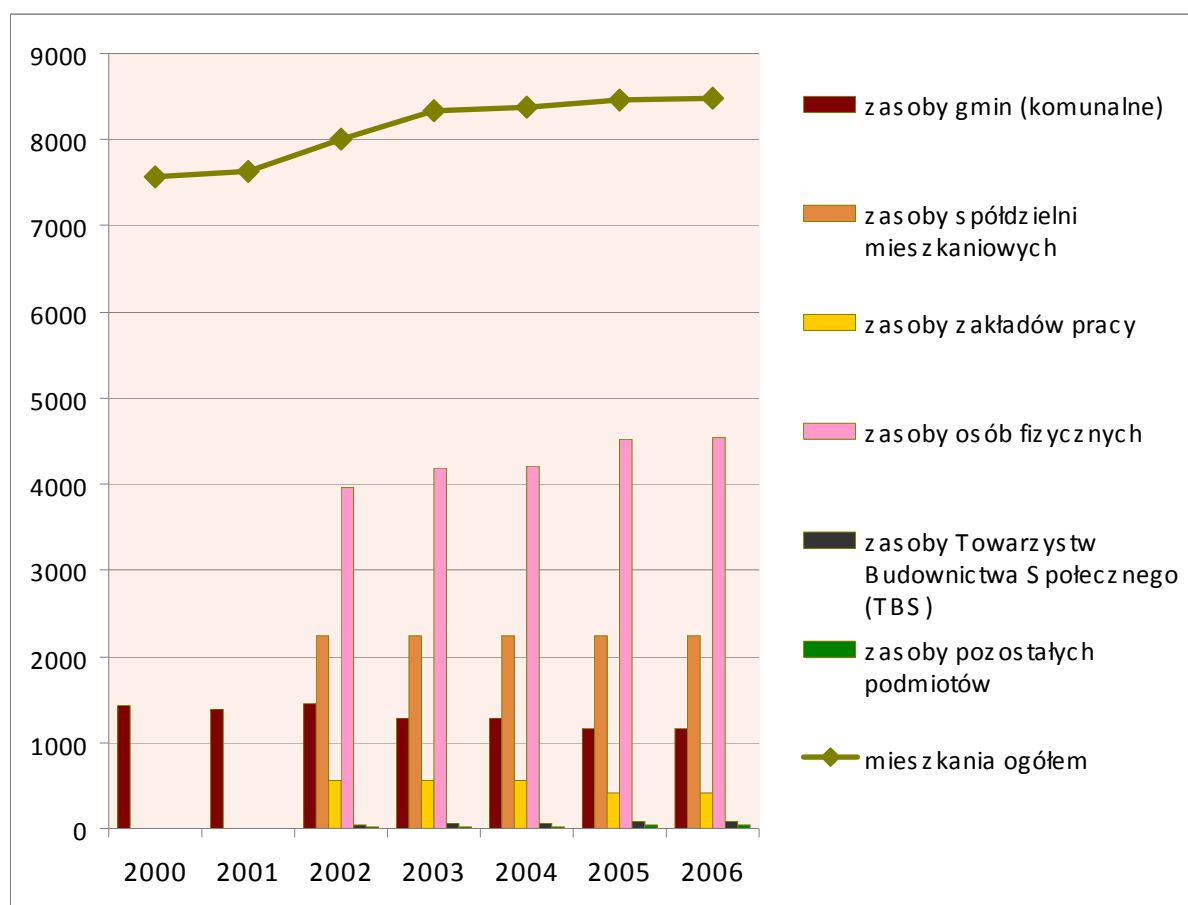
zasoby osób fizycznych									
mieszkania	miesz.	-	-	3 963	4 181	4 218	4 511	4 542	
Izby	izba	-	-	17 503	18 903	19 119	19 168	19 345	
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	-	-	345 799	358 828	364 264	382 393	387 061	
zasoby Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS)									
mieszkania	miesz.	-	-	35	62	62	75	75	
Izby	izba	-	-	93	171	171	199	199	
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	-	-	1 700	3 006	3 006	3 379	3 379	
zasoby pozostałych podmiotów									
mieszkania	miesz.	-	-	15	15	15	39	39	
Izby	izba	-	-	57	57	57	141	141	
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	-	-	1 368	1 368	1 368	2 724	2 724	
Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji									
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Ogółem									
mieszkania	miesz.	-	-	7 996	8 342	8 379	8 452	8 481	
Izby	izba	-	-	30 545	31 904	32 120	32 412	32 584	
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	-	-	551 034	581 089	586 525	592 526	597 100	
w miastach									
mieszkania	miesz.	-	-	5 732	5 938	5 954	5 999	6 006	
Izby	izba	-	-	20 960	21 719	21 826	21 969	22 014	

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007-2015

powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	-	-	361 869	378 890	381 592	383 967	385 129
na wsi								
mieszkania	miesz.	-	-	2 264	2 404	2 425	2 453	2 475
Izby	izba	-	-	9 585	10 185	10 294	10 443	10 570
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	-	-	189 165	202 199	204 933	208 559	211 971

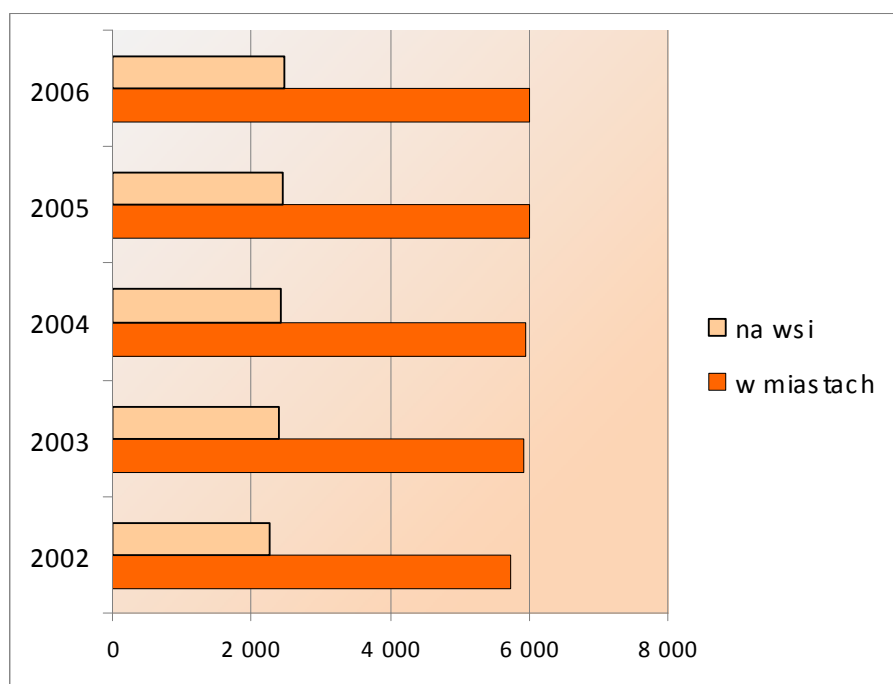
Źródło: GUS

Wykres 3 Zasoby mieszkaniowe wg form własności

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 5

Wykres 4 Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 5

Z zaprezentowanych danych wynika, iż systematycznie rosła liczba mieszkań. Największą dynamikę wzrostu, na przestrzeni ostatnich lat, odnotowano między 2001 a 2003 r., ponad 9% (tabela 5). Ze względu na formę własności, najczęściej mieszkań należy do osób fizycznych – ponad 50%, na kolejnych miejscach są zasoby spółdzielni mieszkaniowych (26%) i zasoby komunalne (14%). Natomiast na terenie miasta Sulechowa zlokalizowanych jest ponad dwa razy więcej mieszkań niż na terenach wiejskich.

2.1.4 Infrastruktura¹²

Infrastruktura komunikacyjna

Układ komunikacyjny Gminy Sulechów tworzony jest przez sieć kołową, kolejową i wodną.

Komunikacja drogowa

Sulechów ze względu na swoje dobre położenie przy krzyżujących się trasach komunikacji drogowej Szczecin-Jakuszyce oraz Poznań-Zielona Góra (i dalej do granicy z Niemcami) ma szczególnie dogodnie połączenia komunikacji kołowej. Z Sulechowa można bezpośrednio dotrzeć do: Szczecina, Kołobrzegu, Poznania, Wrocławia i wielu innych miast spoza województwa lubuskiego. Sieć dróg kołowych na terenie gminy jest dość dobrze rozwinięta, na jej terenie znajdują się lub przechodzą:

- 2 drogi krajowe:
 - o nr 3, Świnoujście – Sulechów – Jakuszyce,
 - o nr 32, Sulechów – Wolsztyn – Stęszew - Poznań,
- drogi wojewódzkie:
 - o nr 277, Sulechów – Skąpe przez Kije,
 - o nr 278, Krosno Odrzańskie – Sulechów – Wschowa,
 - o nr 280, Brody – Czerwieńsk – Zielona Góra przez Odrę,
 - o nr 281, Pomorsko – Zielona Góra przez rzekę Odrę,
 - o nr 304, od drogi krajowej nr 32 – Okunin – Kręcno,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Na drogach krajowych, występuje największe obciążenie ruchem komunikacyjnym. Stan techniczny dróg jest zróżnicowany. Jako bardzo duże utrudnienie traktuje się brak mostów na rzece

¹² Opracowanie własne na podstawie: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.

Odrze w odniesieniu do dróg wojewódzkich (nr 280 i nr 281). Drogi powiatowe posiadają zróżnicowane warunki techniczne. Wiele dróg powiatowych i gminnych nie posiada jeszcze jezdnii utwardzonych.

Komunikacja kolejowa

Obecna rola komunikacji kolejowej nie jest już tak znacząca jak dawniej. Wówczas węzeł sulechowski PKP miał pięć rozgałęzień komunikacyjnych, obecnie dwa. Likwidacja w/w rozgałęzień nastąpiła z przyczyn rozwoju komunikacji kołowej i zmian polityki PKP. Przez miasto kursują: ekspresy, Tanie Linie Kolejowe, pociągi pospieszne i osobowe. Z Sulechowa istnieją bezpośrednie połączenia do:

- Poznania, przez Zbąszynek,
- Zielonej Góry, przez Czerwieńsk,
- Warszawy, przez Poznań,
- Gdyni, przez Poznań,
- Szczecina przez Poznań,
- Głogowa, przez Zieloną Górę.

Swoją rolę pełni zespół dworca kolejowego w Sulechowie oraz przystanki w Łęgowie i Pomorsku. Przystanki w Okuninie, Kijach, Cigacicach zostaną przystosowane na cele mieszkaniowe.

Komunikacja wodna, lotnicza

Przez teren Gminy Sulechów przepływa rzeka Odra, która na tym odcinku należy do drogi wodnej II klasy. Jej powiązanie z międzynarodowym i krajowym systemem dróg wodnych stwarza dobrą ofertę transportową. W miejscowości Cigacice działa port rzeczny o największym rocznym przeładunku w województwie lubuskim oraz turystyczna przystań rzeczna na Odrze.

Jednakże Odra stanowi także pewne utrudnienie przestrzenne. Komunikację między lewym i prawym brzegiem rzeki zapewniają 2 mosty kołowe w Cigacicach, przeprawy promowe w Brodach i Pomorsku oraz most kolejowy koło Pomorska.

W okolicy Sulechowa znajduje się obszar pełniący funkcję polowego lądowiska helikopterów sanitarnych. Teren pozbawiony jest infrastruktury technicznej. Ponadto w pobliskim Babimoście (15 km od Sulechowa) znajduje się cywilne lotnisko Babimost – Port Lotniczy Zielona Góra.

Infrastruktura techniczna

Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Gmina Sulechów ma stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć wodociągową. Miasto Sulechów zaopatrywane jest w wodę z wodociągu komunalnego, który zasięgiem obejmuje całe miasto oraz miejscowości: Krężoły, Obłotne, Kruszynę i Nowy Świat. Długość rurociągów magistralnych wynosi 47,5 km, natomiast rozdzielczych 113,1 km. Woda dostarczana jest do około 25.000 mieszkańców.

W centrum Sulechowa (ul. Jana Pawła II) oraz w zachodniej części miasta (ul. Klonowa) znajdują się dwie wieże ciśnień. Pierwsza wieża na ul. Jana Pawła II jest nieczynna i stanowi obiekt zabytkowy. Wieża ciśnień przy ul. Klonowej stanowiła powiązanie z miejskim systemem wodociągowym, jednak na dzień dzisiejszy wymaga prac remontowych. Ujęcie wody wraz ze stacją uzdatniania zlokalizowane jest w północno – wschodniej części miasta. Obecnie długość sieci wodociągowej w Sulechowie wynosi 40,4 km.¹³

Na terenie Gminy Sulechów sieć wodociągową wiejską posiada większość miejscowości w postaci sześciu systemów wodociągowych oraz funkcjonuje sześć ujęć wiejskich. Swoich wodociągów nie posiada kilka miejscowości: Przygubiel, Laskowo, Boryń, Szabliska, których mieszkańcy zaopatrują się w wodę z własnych studni kopanych. Oprócz wymienionych ujęć, na terenie gminy znajduje się szereg studni nie powiązanych ze zorganizowanym systemem ujmowania i dostarczania wody. Studnie te mogą służyć jako ujęcia rezerwowe, w razie awarii wodociągów.

Gospodarka ściekowa w Sulechowie jest w dużym stopniu uporządkowana. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 47,5 km, ale wymaga ona jeszcze rozbudowy. Do istniejącego miejskiego systemu kanalizacyjnego doprowadzane są także ścieki z miejscowości Kalsk.

Cały teren obejmuje grawitacyjno-tłoczny system odprowadzania ścieków poprzez szereg przepompowni ścieków do oczyszczalni zlokalizowanej na południowy-zachód od miasta. Oczyszczalnia spełnia wszystkie wymogi i standardy oraz posiada duże rezerwy w odniesieniu do przyjęcia i oczyszczania ścieków. Aktualnie obciążenie oczyszczalni przekracza nieco 50%. Moce przerobowe oczyszczalni pozwalają na przyjęcie ścieków z pobliskich wiosek, jak również na obsługę perspektywicznych obiektów przemysłowych. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Odra, poprzez ciek Sulechówka.

Na pozostałym terenie gminy brak jest zorganizowanej gospodarki ściekami. We wszystkich miejscowościach gminy ścieki odprowadzane są do najbliższych cieków bez oczyszczania, bądź gromadzone w bezodpływowych zbiornikach, a następnie wywożone zostają do oczyszczalni miejskiej. Ścieki deszczowe z istniejących dróg odprowadzane są powierzchniowo do najbliższych cieków. Na terenie miejscowości Cigacice i Klepsk znajdują się zakładowe oczyszczalnie ścieków wraz z lokalnymi sieciami ogólnospławnymi, ale ich stan techniczny nie pozwala na dalszą eksploatację.

¹³ Opracowanie na podstawie danych SuPeKom sp. z o.o. w Sulechowie (koniec 2008 roku)

Wykonana została sieć kanalizacyjna w miejscowościach: Sulechów, Kruszyna, Brzezie k. Sulechowa, Krężoły, Kruszyna, Obłotne, Buków i Kalsk. Rozporządzeniem Nr 55/2006 Wojewody Lubuskiego z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Sulechów wyznaczona została Aglomeracja Sulechów, obejmująca swoim zasięgiem ponad 21 tysięcy mieszkańców gminy. Obejmuje ona swoim zasięgiem miejscowości z terytorium :

- gminy Sulechów: Brody, Brzezie k. Sulechowa, Buków, Cigacice, Górki Małe, Górzynowo, Kalsk, Krężoły, Kruszynę, Kije, Mozów, Nowy Świat, Obłotne, Pomorsko, Sulechów;
- gminy Czerwińsk: Będów, Bródki, Czerwieńsk, Nietkowice, Sycowice.

W najbliższym czasie (lata 2009 – 2010), planuje się wykonanie kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Cigacice, Górki Małe, Nowy Świat i Górzynowo. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych zawiera plan budowy ponad 21 km nowej sieci kanalizacyjnej, a także plan podłączenia jej do istniejącej oczyszczalni ścieków w obrębie Nowy Świat.

Zaopatrzenie w gaz

Miasto Sulechów posiada sieć gazową zasilaną gazem ziemnym, a źródłem gazu jest gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Rakoniewice – Sulechów, o średnicy nominalnej DN 150/100 oraz ciśnieniu nominalnym PN 6,3 Mpa. W pobliżu śródmieścia przy Al. Wielkopolskiej zlokalizowana są stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia o ciśnieniu nominalnym wejściowym PN 6,3 Mpa oraz przepustowości nominalnej Q 6000m³/h i drugiego stopnia, a w rejonie osiedla Nadodrzańskiego stacja redukcyjna drugiego stopnia. Od stacji redukcyjnych drugiego stopnia rozchodzą się sieci gazowe niskiego ciśnienia o średnicach od 80-500 mm, które swym zasięgiem obejmują praktycznie całą zabudowę miejską. Na terenie gminy jedynie Kruszyna, Krężoły, Obłotne i Brzezie k. Sulechowa i Cigacice posiadają sieć gazową współpracującą z siecią miejską.

Od gazociągu relacji Rakoniewice – Sulechów w rejonie miejscowości Łęgowo odchodzi gazociąg przesyłowy do Świebodzina o średnicy DN 150 i ciśnieniu 6,3 Mpa. Przez teren Gminy w rejonie miejscowości Klępsk w realizacji jest gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy DN 300 i ciśnieniu PN 6,3 Mpa relacji Wolsztyn – elektrociepłownia Zielona Góra oraz gazociąg wysokiego i średniego ciśnienia wraz z systemami towarzyszącymi relacji gmina Czerwieńsk – Cigacice, przebiegający wzdłuż rzeki Odry w rejonie miejscowości Rakowiec i Zagórze. W planach jest gazociąg wysokiego i średniego ciśnienia relacji Cigacice – Świebodzin. Zakład Gazowniczy przewiduje modernizację sieci dystrybucyjnej, odpowiednio do rozwoju Gminy, w miarę przyrostu liczby odbiorców i zwiększającego się zapotrzebowania na paliwo gazowe.

Zaopatrzenie w ciepło

Gospodarka cieplna miasta oparta jest w większości na lokalnych i indywidualnych kotłowniach, wykorzystujących węgiel kamienny, koks, gaz, a także olej opałowy jako paliwo. Kotłownie nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego.

Kotłownie zasilają w ciepło osiedla zlokalizowane: przy ul. Tkackiej, na osiedlu „Zacisze” i „Nadodrzańskim” przy ul. Armii Krajowej, wraz z lokalnymi sieciami ciepłowniczymi. Na terenie gminy duża kotłownia zlokalizowana jest na terenie zakładu „Rockwool” w Cigacicach. W wielu wsiach, obiekty produkcyjne i usługowe posiadają lokalne kotłownie, z których zasilane były obiekty zakładowe i przyległe budynki wielorodzinne. Na chwilę obecną większość tych kotłowni nie jest użytkowana, a o ich stanie technicznym brak jest konkretnych informacji. Budynki indywidualne ogrzewane są systemem lokalnym, głównie poprzez ogrzewanie piecami lub indywidualny system centralnego ogrzewania o zasięgu ograniczonym do poszczególnych budynków.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Obecnie miasto i gmina zasilana jest napięciem 110 kV z Głównego Punktu Zasilania 110/15 kV zlokalizowanego przy ul. Odrzańskiej, zasilanego przelotowo z ciągu liniowego 110 kV relacji Leśniów Wielki – Wolsztyn. Z rozdzielni GPZ wyprowadzone są napowietrzne i kablowe linie 15 kV zasilające stacje transformatorowe 15/0.4 kV na terenie miasta i gminy. Stan techniczny tych sieci jest dobry i zaspokaja zapotrzebowanie odbiorców na energię elektryczną. GPZ posiada niewielką rezerwę mocy, pozwalającą na zasilanie nowych odbiorców. Poszczególne wsie na terenie gminy połączone są napowietrznymi liniami SN 15 kV, które zasilają stacje transformatorowe typu wieżowego i słupowego.

W zachodniej części gminy przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV relacji GPZ Leśniów Wielki – GPZ Świebodzin nie powiązana z siecią elektroenergetyczną gminy Sulechów.

Telekomunikacja

W Gminie Sulechów znajdują się w pełni zmodernizowane systemy łączności telefonicznej. Na terenie Gminy działa dwóch operatorów sieci przewodowej, tj. Telekomunikacja Polska S.A. i DIALOG S.A. Mieszkańcy mają także swobodny dostęp do sieci komórkowych.

Przez teren gminy przebiega światłowód Zielona Góra- Cigacice- Sulechów, Krosno Odrzańskie – Sulechów.

Gospodarka odpadami

Gmina Sulechów ma uregulowaną gospodarkę odpadami. Zawarte zostało porozumienie międzygminne w sprawie wspólnego zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów oraz składowania

ich w miejscowości Racula. Na terenie Gminy Sulechów działa również prywatne składowisko odpadów w miejscowości Nowy Świat.

2.1.5 Identyfikacja problemów sfery przestrzennej¹⁴

- niewielka powierzchnia terenów zieleni urządzonej w mieście, potrzeby w zakresie uporządkowania i zagospodarowania terenów zielonych,
- zanieczyszczona rzeka Odra, brak regulacji rzeki,
- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- ok. 90% budynków mieszkalnych stanowią budynki zbudowane przed 1989 r., zły stan techniczny budynków mieszkalnych (wymagają remontów),
- potrzeby mieszkaniowe osób o niskich dochodach,
- niewystarczająca liczba połączeń kolejowych,
- zły stan dróg i chodników,
- słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna na terenach wiejskich.

2.2 Gospodarka

2.2.1 Struktura podstawowych branż gospodarki

W 2006 r. było zarejestrowanych 2 558 podmiotów gospodarczych, których liczba zwiększyła się w odniesieniu do poprzedniego roku. Do 2004 r. ilość przedsiębiorstw mała. Istotnie dominującą grupą podmiotów jest sektor prywatny, który w 2006 r. obejmował 92% wszystkich podmiotów. Sektor ten tworzyły głównie osoby fizyczne, prowadzące własną działalność gospodarczą. W strukturze podmiotów gospodarczych większą grupę stanowią spółki handlowe z kapitałem polskim i zagranicznym, a także stowarzyszenia i organizacje społeczne (tabela 6, wykres 5). W strukturze gospodarki dominują małe przedsiębiorstwa.

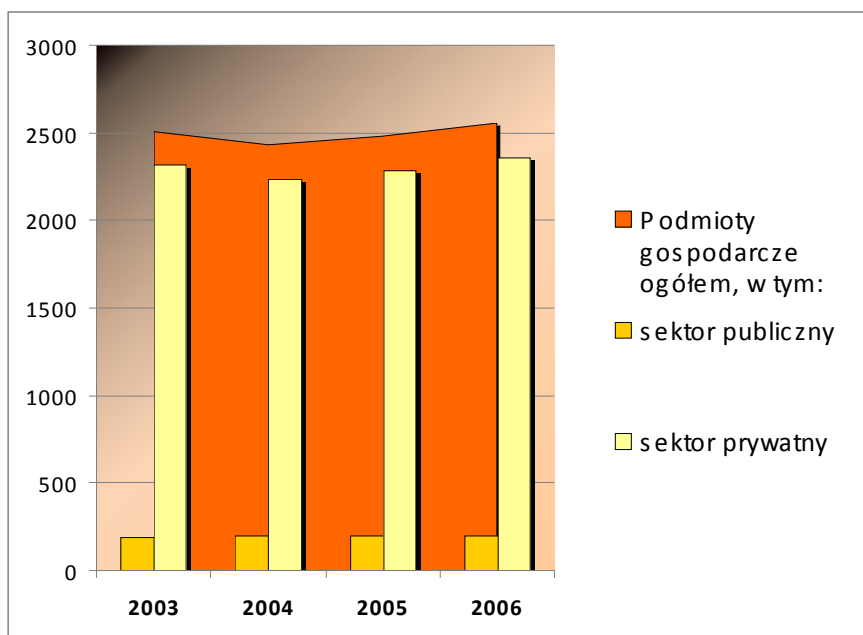
¹⁴ Opracowanie na podstawie: diagnozy sytuacji w Gminie Sulechów oraz konsultacji społecznych

Tabela 6 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sektorów własnościowych w Gminie Sulechów w latach 2002-2006

Rok	Liczba podmiotów gospodarki narodowej				
	2002	2003	2004	2005	2006
Ogółem	2 519	2 505	2 431	2 481	2 558
Sektor publiczny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	176	192	195	197	200
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	31	39	39	39	39
przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	1	1
spółki handlowe	2	2	2	1	1
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	0	0	0	0	0
Sektor prywatny					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	2343	2313	2236	2284	2358
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1948	1917	1823	1863	1919
spółki handlowe	111	117	121	124	124
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	43	46	46	45	45
Spółdzielnie	16	16	16	16	17
Fundacje	1	1	1	2	2
stowarzyszenia i organizacje społeczne	31	31	37	40	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w Gminie Sulechów w latach 2003-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 6

Gmina Sulechów ma charakter przemysłowo-rolniczy z rozwiniętym sektorem usług. Do najważniejszych branż gospodarki należą: handel, usługi, budownictwo (w tym budownictwo mieszkaniowe, przemysłowe, sanitarno-ekologiczne, produkcja wełny do izolacji termicznej), tabela 7. Ważne miejsca zajmują także sektory: meblowy, tekstylny, samochodowy (produkcja kształtek z wełny mineralnej dla przemysłu samochodowego), spożywczy oraz budowa maszyn (urządzenia grzewcze, zbiorniki i urządzenia do uzdatniania wody i ścieków, sprzęt rehabilitacyjny).

Tabela 7 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sekcji PKD 2004 w Gminie Sulechów

Sekcja PKD	Sekcje	Lata	2002	2003	2004	2005	2006	
	Ogółem		2 519	2 505	2 431	2 481	2 558	100%
A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo		65	78	81	91	88	3,4%
B	Rybacktwo		0	0	0	1	1	0,0%
C	Górnictwo		1	1	1	1	1	0,0%
D	Przetwórstwo przemysłowe		232	229	214	219	228	8,9%
E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę		2	1	2	1	2	0,1%
F	Budownictwo		271	255	245	256	265	10,4%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego		826	818	786	784	779	30,5%
H	Hotele i restauracje		73	71	71	66	63	2,5%
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność		143	137	125	125	130	5,1%
J	Pośrednictwo finansowe		58	55	63	62	71	2,8%
K	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej		530	537	512	538	590	23,1%
L	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie		3	3	3	3	3	0,1%

	zdrowotne						
M	Edukacja	45	49	48	50	54	2,1%
N	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	128	130	129	126	124	4,8%
O	Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	142	141	151	158	159	6,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największe podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Sulechów zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 8 Największe podmioty gospodarcze na terenie Gminy Sulechów

Nazwa firmy	Branża
Z kapitałem polskim	
PRODWODROL-SULECHÓW S.A., Sulechów	produkcja urządzeń wodnych
Przedsiębiorstwo Budowlane PeBeRol Sp. z o.o., Sulechów	budownictwo mieszkaniowe i przemysłowe
Zakład Inżynierii Sanitarnej i Elektrycznej HOSSA S. C., Sulechów	inwestycje ekologiczne, ujęcia wody, zbiorniki
P.P.H. SULMA Sp. z o.o. Sulechów	produkcja makaronów i pasz
Krawiectwo Produkcyjne i Handlowe JOY-JEANS, Sulechów	krawiectwo
Zakład Produkcji Metalowej DECMET, Cigacice	produkcja sprzętu rehabilitacyjnego
P.P.H.U. PRZEMYSŁOWIEC, Sulechów	produkcja urządzeń grzewczych
P.H.U STW s. c.	transport
ZENPOL	produkcja szczotek
Przedsiębiorstwo Usługowo Sprzętowe i Budownictwa Ziarnego JANAS, Sulechów	usługi ziemne i transport
Z kapitałem zagranicznym	
ROCKWOOL Polska Sp. z o.o. (kapitał duński)	produkcja wełny do izolacji termicznej i akustycznej
DBW Polen Sp. z o.o. (kapitał niemiecki)	produkcja kształtek z wełny mineralnej dla przemysłu samochodowego
Zakład Usługowo-Handlowy FRANZPOL Sp. z o.o. (kapitał niemiecki)	produkcja mebli tapicerskich
STRABAG (kapitał austriacki)	produkcja mas bitumicznych i wykonawstwo robót budowlanych

Źródło: Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

Jednym z głównych kierunków działań Gminy Sulechów w sferze gospodarki jest rozwój przedsiębiorczości, a w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw. Przewiduje się działania o

charakterze organizacyjnym np. utworzenie bazy danych o lokalnych produktach i usługach, wspólną promocję lokalnych przedsiębiorstw, jak i działania o charakterze finansowym, np. utrzymanie systemu zwolnień od podatków i opłat lokalnych, prace nad rozszerzeniem Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Bardzo ważnym czynnikiem rozwoju Gminy są inwestycje zewnętrzne, które z upływem lat powinny przyczynić się do istotnego wzrostu liczby dobrych jakościowo i trwałych miejsc pracy. Gmina Sulechów aktywnie zachęca kolejnych przedsiębiorców do inwestowania na swoim terenie. W tym celu przygotowała swoją ofertę, zawierającą informacje na temat wolnych terenów pod inwestycje:

1. Sulechów, ul. Rozwojowa

Powierzchnia: 14,39 ha

Przeznaczenie terenu: zabudowa przemysłowa, składy, magazyny, baza transportowo-spedycyjna

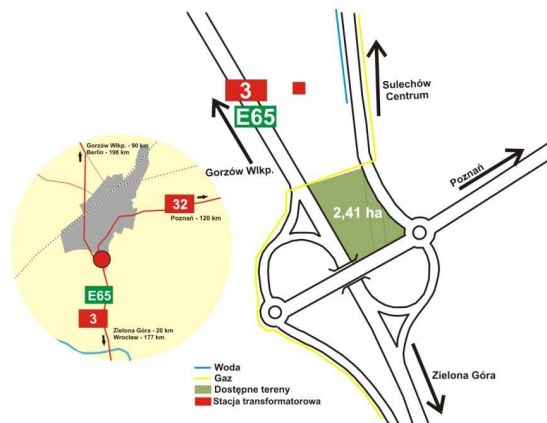
Rycina 3 Teren inwestycyjny- ulica Rozwojowa.

2. Sulechów, ul. Odrzańska

Powierzchnia: 2,41 ha

Przeznaczenie terenu: obiekty handlowe powyżej 2000 m² powierzchni sprzedaży, hotel, stację paliw, usługi

TEREN INWESTYCYJNY ULICA ODRZAŃSKA

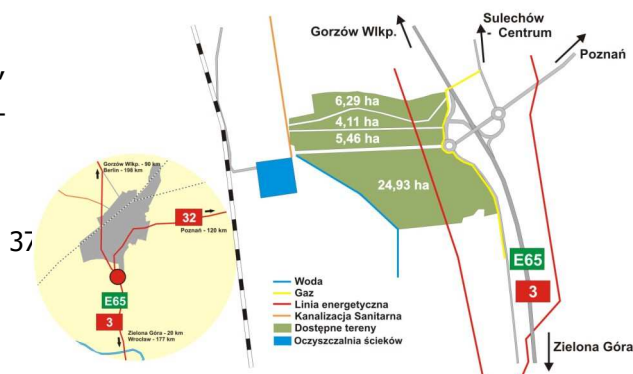
Rycina 4 Teren inwestycyjny- ulica Odrzańska.

3. Nowy Świat

Powierzchnia: 40,79 ha

Przeznaczenie terenu: zabudowa przemysłowa, składy, magazyny, baza transportowo-

TEREN INWESTYCYJNY NOWY ŚWIAT

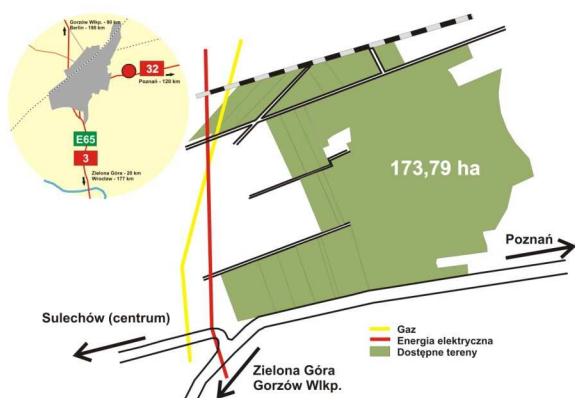

spedycyjny, obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Rycina 5 Teren inwestycyjny- Nowy Świat.

4. Krężoły

TEREN INWESTYCYJNY KRĘŻOŁY

Powierzchnia: 173,79 ha

Przeznaczenie terenu: zabudowa przemysłowa,
składy, magazyny, baza transportowo-spedycyjna

Rycina 6 Teren inwestycyjny- Krężoły.

Realizując swoje inwestycje, zmiernające przede wszystkim do poprawy jakości życia mieszkańców, Gmina Sulechów ubiega się także o środki europejskie. Władze lokalne zrealizowały już kilka projektów, dofinansowanych m.in. z EFRR, a następne przedsięwzięcia są w fazie przygotowań (tabela 9). Kolejne inwestycje sprzyjają podnoszeniu atrakcyjności Gminy, wskazują na aktywność samorządu i tworzą zachęty dla inwestorów.

Tabela 9 Zrealizowane i planowane projekty, dofinansowane lub starające się o dofinansowanie ze środków europejskich

Nazwa projektu	Współfinansowanie ze środków UE	Okres realizacji projektu	Wartość projektu i dofinansowanie z UE	Cel projektu, efekty
ZREALIZOWANE PROJEKTY				
Adaptacja i remont budynku byłej szkoły podstawowej na wielofunkcyjną salę wiejską w Klepsku	Sektorowy Program Operacyjny "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006"	15.05.2007 - 26.06.2008	Całkowita wartość projektu: 637 808,33 zł Dofinansowanie: 334 260,00 zł	Remont budynku podnosi atrakcyjność wsi, wzbogacił życie kulturalne, jak i zintegrował społeczność lokalną. W świetlicy wiejskiej mogą odbywać się spotkania mieszkańców, dożynki wiejskie i gminne, warsztaty rzeźbiarskie, czy coroczne imprezy "Otwarta Zagroda".
Adaptacja Zboru Kalwińskiego przy Al. Wielkopolskiej w Sulechowie na salę widowiskowo-projekcyjną	EFRR, ZPORR	31.05.2005 - 31.12.2007	Całkowita wartość projektu: 3.302.887,83 zł Dofinansowanie: 1.466.557,80 zł	Projekt polegał na adaptacji zabytkowego Zboru Kalwińskiego na cele sali widowiskowej z możliwością wyświetlania filmów.
Budowa przystani turystycznych na Odrze w miejscowościach: Cigacice (gm. Sulechów), Nowa Sól i Bytom Odrzański – Etap I	EFRR, Program INTERREG III A Polska (Województwo Lubuskie) - Kraj Związkowy Brandenburgia 2000-2006	19.04.2006 - 31.11.2007	Całkowita wartość projektu: 11.943.796,36 zł, Dofinansowanie: 8.929.399,05 zł	Celem projektu była rozbudowa transgranicznych szlaków wodnych na Odrze, przywrócenie dawnej żeglugi turystycznej, uaktywnienie mieszkańców regionu objętego inwestycją, stworzenie nowych miejsc pracy przy obsłudze ruchu turystyczno-rekreacyjnego.
EUROWEKEND	EFRR, Program INTERREG III A Polska (Województwo Lubuskie) - Kraj Związkowy Brandenburgia	07.09.2007 - 31.12.2007	Całkowita wartość projektu: 42.200,50 zł Dofinansowanie: 28.483,78 zł	Wiodącym celem projektu było wypromowanie i utrwalenie pozytywnego wizerunku współpracy transgranicznej Gminy Sulechów oraz partnerów niemieckich w ramach członkostwa w Euroregionie Sprewa - Nysa- Bóbr, poprzez realizację wspólnych imprez kulturalnych i rozrywkowych na bazie odrestaurowanego obiektu dziedzictwa kulturowego jakim jest Zbor Kalwiński w Sulechowie.
Regionalna Platforma Cyfrowa Gminy Nowe Miasteczko i Sulechów	EFRR, ZPORR	01.11.2004 - 31.12.2005	Całkowita wartość projektu: 248.041,98 zł	Projekt pozwolił doposażyć Urząd Miejski w niezbędny sprzęt komputerowy i wdrożyć system elektronicznego obiegu dokumentów.
Budowa drogi w Brzeziu k. Sulechowa	SAPARD	29.06.2004 - 31.01.2005	Całkowita wartość projektu: 1.127.031,83 zł	Rozbudowa dróg na terenie Gminy Sulechów.
Szlakami po Gminie Sulechów	PHARE CBC	16.06.2004 - 30.11.2004	Całkowita wartość projektu: 17.311,56 zł	Celem projektu było rozwijanie turystyki w Gminie Sulechów oraz pobudzenie ruchu turystycznego w powiecie zielonogórskim (teren na którym leży Gmina), Zielonej Góry i niemieckiej części Euroregionu "Sprewa - Nysa - Bóbr". W ramach projektu wykonano 152 km szlaków turystycznych pieszo - rowerowych. Wytyczono cztery szlaki główne oraz trzy szlaki łącznikowe
Budowa kanalizacji w Brzeziu k. Sulechowa	SAPARD	15.08.2004 - 31.12.2004	Całkowity koszt projektu: 1.516.620,23 zł	Rozbudowa sieci ściekowej na terenie Gminy Sulechów z podłączeniem do gminnej oczyszczalni ścieków w Nowym Świecie.
Budowa kanalizacji sanitarnej w Kruszynie gm. Sulechów	SAPARD	14.04.2003 - 10.08.2003	Całkowity koszt projektu: 2.766.669,99 zł	Rozbudowa sieci ściekowej na terenie Gminy Sulechów z podłączeniem do gminnej oczyszczalni ścieków w Nowym Świecie.
Przebudowa przyszkolnych obiektów sportowych przy Zespole Szkół w Sulechowie	LRPO	2009 - 2010	Całkowita wartość projektu 1 878 372,00 zł	Wykonanie płyty boiska wielofunkcyjnego ze sztuczną nawierzchnią, budowa bieżni tartanowej, montaż urządzeń
Budowa kanalizacji w Cigacicach, Górkach Małych, Górzynowie, Nowym Świecie	PROW	2009 - 2010	Całkowita wartość zadania 6 045 086,00	Budowa sieci kanalizacyjnej tłocznej i grawitacyjnej na obszarze Aglomeracji Sulechowskiej. Odrowadzenie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007-2015

Budowa krytego basenu wraz z modernizacją stadionu miejskiego w Sulechowie	LRPO	2009 - 2010	Całkowita wartość zadania 24 492 640,00 zł	ścieków do miejskiej oczyszczalni ścieków. Wybudowanie krytej pływalni z sześcioma torami pływackimi 25 metrowymi, Brodziki dla dzieci, masaż wodne, sauna, pomieszczenia do gimnastyki, zaplecza socjalne, sanitarne oraz gastronomiczne. Budowa nowej płyty boiska z 400 metrowa bieżnia o nawierzchni sztucznej, boiska treningowe ze sztuczną nawierzchnią, trybuny na 600 widzów.
Renowacja i adaptacja zabytkowego obiektu zamkowego w Sulechowie przy Al. Wielkopolskiej na cele kulturalne, wraz z zagospodarowaniem terenu.	LRPO	2009 - 2011	Całkowita wartość zadania 5 069 483,00 zł	Przebudowa zrujnowanego obiektu o powierzchni 537,34 m ² . W wyniku odbudowy powstały: sala komputerowa wraz z wyposażeniem, wieża z przeznaczeniem na pracownię plastyczną, sala balowa, bilardowa, izba pamięci oraz w piwnicach klub dyskusyjny.
Remont budynku Sali wiejskiej z przeznaczeniem na funkcje społeczno-kulturalne i rekreacyjne w Łęgowie (wraz z zakupem wyposażenia.	PROW	2010 - 2011	Całkowita wartość projektu 282 420,00 zł	Zadanie objęło prace rozbiórkowe i remontowe wewnątrz obiektu wraz z położeniem tynków i malowaniem, naprawą podłóg i posadzek, wykonaniem sanitariatów, instalacji c.o.
Remont świetlicy wiejskiej wraz z wyposażeniem na rzecz aktywizacji społeczności wiejskiej w Bukowie	PROW	2011 - 2012	Całkowita wartość projektu 534 467,00 zł.	Zadanie obejmowało przebudowę i rozbudowę istniejącego budynku świetlicy. Rozbudowę wewnętrznej instalacji sanitarnej i elektrycznej, wykonanie instalacji co i wod. Kan. Utwardzenie placu przy budynku. Zakupiono wyposażenie
Nazwa projektu Współfinansowanie ze środków UE Wartość projektu, poziom dofinansowania				
PLANOWANE PROJEKTY				
Modernizacja budynku Centrum Usług Społecznych oraz ogrodzenia w Kruszynie	LRPO		Wartość projektu - 1.025.000,00 PLN	Poziom dofinansowania - 76%
Modernizacja fragmentów budynku Gimnazjum w Pomorsku	LRPO		Wartość projektu - 1.059.689,00 PLN	Poziom dofinansowania - 50%
Rewitalizacja zabytkowego centrum w Sulechowie poprzez renowację budynku Ratusza wraz z kolorystyką oraz wymianą posadzek na bruk wokół budynku.	LRPO		Wartość zadania - 2 181 241,00,	poziom dofinansowania - 85%
Termomodernizacja budynków szkolnych Zespołu Szkół w Sulechowie ul. Piaskowa 52	LRPO		Wartość projektu - 1 694 991,65,	poziom dofinansowania 85%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych na www.sulechow.pl

2.2.2 Zatrudnienie w poszczególnych sektorach

W latach 2005-2007 obserwowano wzrost liczby pracujących na terenie Gminy Sulechów (tabela 10). W ciągu 2 lat liczba ta zwiększyła się o ponad 400 osób. Większość mieszkańców pracowała w sektorze prywatnym, którego udział w rynku również powoli się zwiększa.

Prawie połowa pracujących (46%) koncentruje się w sektorze jakim jest przemysł i budownictwo, natomiast najmniej osób zajmuje się rolnictwem (2%). Stan ten utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat. Podobnie jak w przypadku struktury osób pracujących na terenie Gminy Sulechów, sytuacja kształtuje się w odniesieniu do zatrudnienia w poszczególnych sektorach całym powiecie zielonogórskim (tabela 11).

Tabela 10 Pracujący wg własności i sektorów gospodarki w Gminie Sulechów w latach 2005-2007

Wyszczególnienie	2005		2006		2007	
	ogółem	udział (w %)	ogółem	udział (w %)	Ogółem	udział (w %)
Pracujący ogółem:	4700	100%	4944	100%	5116	100%
w tym						
sektor publiczny	1722	37%	1761	36%	1809	35%
sektor prywatny	2978	63%	3183	64%	3307	65%
sektor rolniczy	91	2%	123	3%	113	2%
przemysł i budownictwo	2162	46%	2316	47%	2374	46%
sektor usługowy - usługi rynkowe	1112	24%	1154	23%	1221	24%
sektor usługowy - usługi nierynkowe	1335	28%	1351	27%	1408	28%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 11 Zatrudnienie wg sektorów gospodarki w powiecie zielonogórskim w latach 2003-2006

Wyszczególnienie	2003		2004		2005		2006	
	ogółem	udział (w %)	ogółem	udział (w %)	ogółem	udział (w %)	ogółem	udział (w %)
Zatrudnienie ogółem:	8 855	100%	9 374	100%	9 871	100%	10 404	100%
w tym								
sektor publiczny	3 708	42%	4 054	43%	4 103	42%	4 148	40%
sektor prywatny	5 147	58%	5 320	57%	5 768	58%	6 256	60%
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	446	5%	545	6%	554	5%	564	5%
przemysł i budownictwo	3 742	42%	3 775	40%	4 007	41%	4 442	43%
sektor usługowy - usługi rynkowe	1 846	21%	1 948	21%	2 126	22%	2 186	21%
sektor usługowy - usługi nierynkowe	2 821	32%	3 106	33%	3 184	32%	3 212	31%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza poziomu wynagrodzeń w powiecie zielonogórskim wskazuje na ich systematyczny wzrost w latach 2004-2006, zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym. Większe przeciętne miesięczne wynagrodzenie występuje w sektorze publicznym.

W ujęciu branżowym, największe wynagrodzenie otrzymują pracujący w sektorze rolniczym, najmniejsze w sektorze usług rynkowych. Jednakże w rolnictwie w 2006 r. odnotowano spadek wysokości wynagrodzenia w odniesieniu do roku poprzedniego, a wzrost płac w pozostałych sektorach.

Porównując przeciętne, miesięczne wynagrodzenie w powiecie zielonogórskim do województwa lubuskiego, można stwierdzić, że są one zbliżone. Jednakże z tą różnicą, iż od 2005 r. obserwuje się wyższy poziom płac w powiecie zielonogórskim. Struktura wynagrodzeń w województwie ze względu na sektor własnościowy oraz branżę kształtuje się podobnie jak w powiecie.

Tabela 12 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie zielonogórskim i województwie lubuskim w latach 2004-2006 r.

Kategoria	Powiat zielonogórski (w zł)			Województwo lubuskie (w zł)			
	Lata	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto r.¹⁵		2052,52	2171,4	2238,08	2067,56	2144,35	2235,01
Sektor publiczny		2185,96	2347,46	2401,35	2309,50	2436,62	2550,04
Sektor prywatny		1950,84	2046,17	2129,82	1864,54	1916,47	2010,69
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo		2213,27	2673,57	2475,38	2329,23	2680,61	2630,38
Przemysł i budownictwo		2002,21	2104,87	2222,29	1931,68	1994,76	2096,64
Usługi rynkowe		1918,42	2002,66	2025,51	1948,50	1996,71	2049,58
Usługi nierynkowe		2169,58	2280,43	2362,92	2303,86	2396,79	2521,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹⁵ Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz zatrudnionych za granicą, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji

Bezrobocie

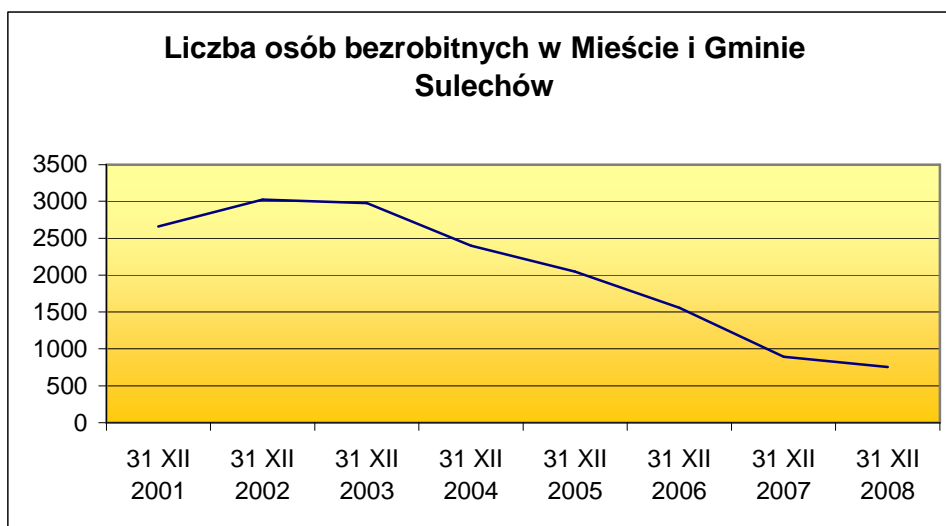
W ostatnich latach poziom bezrobocia w gminie uległ zmniejszeniu. Dane wskazują, że od roku 2003 następuje stały spadek poziomu bezrobocia. Ocenia się, że ulokowane w Gminie tereny przemysłowe spowodują dalszy wzrost zatrudnienia.

Tabela 13. Bezrobocie w Gminie Sulechów w latach 1997 – 2008

L.p	Bezrobotni zarejestrowani na dzień	Ogółem Gmina Sulechów		Bezrobotni zarejestrowani			
		Razem	kobiety	Obszar miejski		Obszar wiejski	
				razem	kobiety	razem	kobiety
1	31 XII 1997	1459	1006	838	640	621	366
2	31 XII 1998	1364	1047	805	650	559	397
3	31 XII 1999	2197	1392	1406	887	791	505
4	31 XII 2000	2318	1402	1493	896	825	506
5	31 XII 2001	2658	1524	1726	974	932	550
6	31 XII 2002	3025	1661	1937	1068	1088	593
7	31 XII 2003	2976	1689	1915	1101	1061	588
8	31 XII 2004	2400	1465	1531	929	869	536
9.	31 XII 2005	2048	1265	1286.	806	762	459
10.	31 XII 2006	1558	1087	975	673	583	414
11.	31 XII 2007	892	617	546	360	346	257
12.	31 XII 2008	754	516	473	318	281	198

Źródło: Filia Powiatowego Urzędu Pracy w Sulechowie

Wykres 6 Bezrobocie na lata 2001 – 2008

Źródło: Filia Powiatowego Urzędu Pracy w Sulechowie

2.2.3 Identyfikacja problemów sfery gospodarczej¹⁶

- brak odpowiednich organizacji wspierających przedsiębiorców,
- mała aktywność organizacji pozarządowych,
- brak instytucji otoczenia biznesowego,
- brak kadr w określonych branżach, zapotrzebowanie na pracowników posiadających odpowiednie kwalifikacje (m.in. budowlańców, elektryków, osób z wykształceniem technicznym, inżynierów).

2.3 Strefa społeczna

Zgodnie ze wskazaniem Strategii Rozwoju Gminy Sulechów¹⁷ rozwój w sferze społecznej Gminy powinien się oprzeć na stałym wzroście poziomu wykształcenia, świadomości obywatelskiej oraz osobistej kulturze mieszkańców.

2.3.1 Struktura społeczna i demograficzna

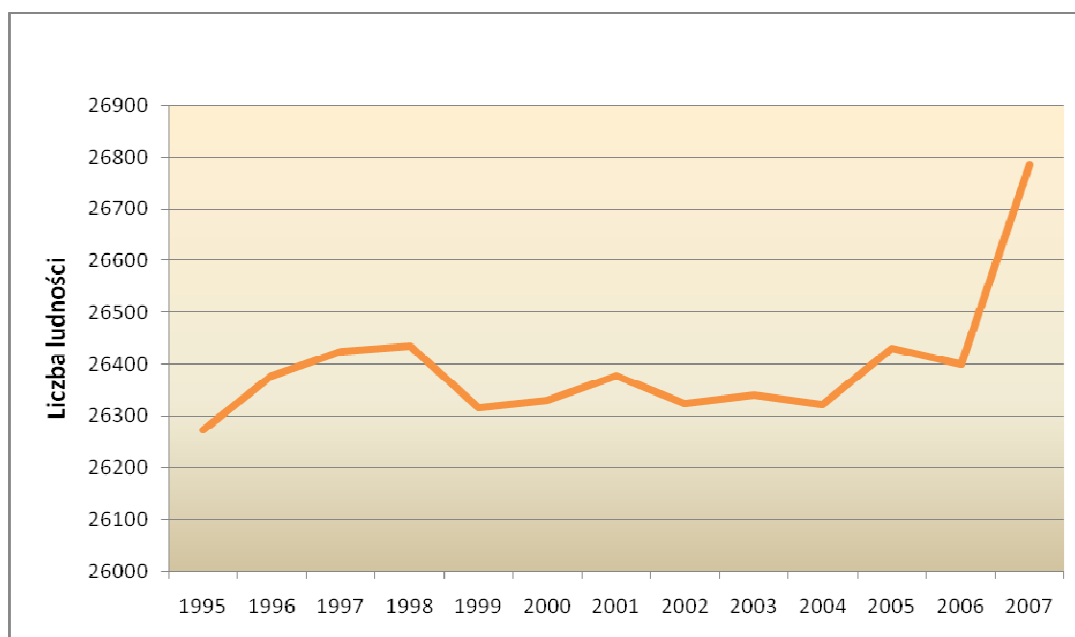
Demografia¹⁸

Po tendencji wzrostowej na początku lat 90-tych, a następnie spadku w roku 1999, liczba ludności utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Ulegała jedynie niewielkim wahaniom, bez stałego określonego trendu, co wskazywało na stabilizację demograficzną. Od roku 2005 można ponownie obserwować tendencję wzrostową. Obecnie Gminę Sulechów zamieszkuje 26.171 osób, w samym mieście mieszka 17.464 osób, a na obszarze wiejskim 8.707 (dane Urząd Miejski Sulechów 31.12.2008). Sytuację demograficzną na przestrzeni ostatnich lat prezentują: wykres 7 i tabela 14.

¹⁶ Opracowanie na podstawie: diagnozy sytuacji w Gminie Sulechów oraz konsultacji społecznych

¹⁷ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

¹⁸ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.; dane GUS

Wykres 7 Ludność Gminy Sulechów w latach 1995-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Urzędu Miejskiego Sulechów

Tabela 14 Ludność Gminy Sulechów w latach 2003-2008

Wyszczególnienie	2003		2004		2005		2006		2007		2008	
	Ogółem, w tym:	26 341	100%	26 324	100%	26 432	100%	26 400	100%	26 785	100%	26 171
Mężczyźni	12 801	48,6	12 773	48,5	12 827	48,5	12 823	48,6	12 980	48,4	12 675	48,4
Kobiety	13 540	51,4	13 551	51,5	13 605	51,5	13 577	51,4	13 805	51,6	13 496	51,6

Wyjaśnienie: liczba ludności (faktyczne miejsce zamieszkania)

Źródło: GUS, Urząd Miejski Sulechów

W 2006 r. w Gminie Sulechów na 1 km² powierzchni przypadało 112 osób, podczas gdy średnia w powiecie zielonogórskim wynosiła 57 osób, a w województwie lubuskim 72 osoby. Do miejscowości zamieszkiwanych przez największą grupę osób, poza miastem Sulechów, należą: Kije, Cigacice, Brody, Kruszyna, Pomorsko, Klępsk, Brzeziny k/Sulechowa.

Główne czynniki, które kształtują liczbę ludności Gminy to: przyrost naturalny (tabela 15 i wykres 8) i migracje (tabela 16). Według danych GUS, w 2006 r. przyrost naturalny był dodatni i wyniósł 12 osób. Należy zwrócić uwagę, że choć na przestrzeni ostatnich lat przyrost naturalny był dodatni, jednak przewaga liczby urodzeń nad liczbą zgonów zmniejsza się. W przeciwieństwie do dodatnich wartości jakie osiągał przyrost naturalny w latach 2001-2006, saldo migracji było ujemne i w 2006 r. wyniosło -30 osób (jedynie w 2004 osiągnęło wartość dodatnią).

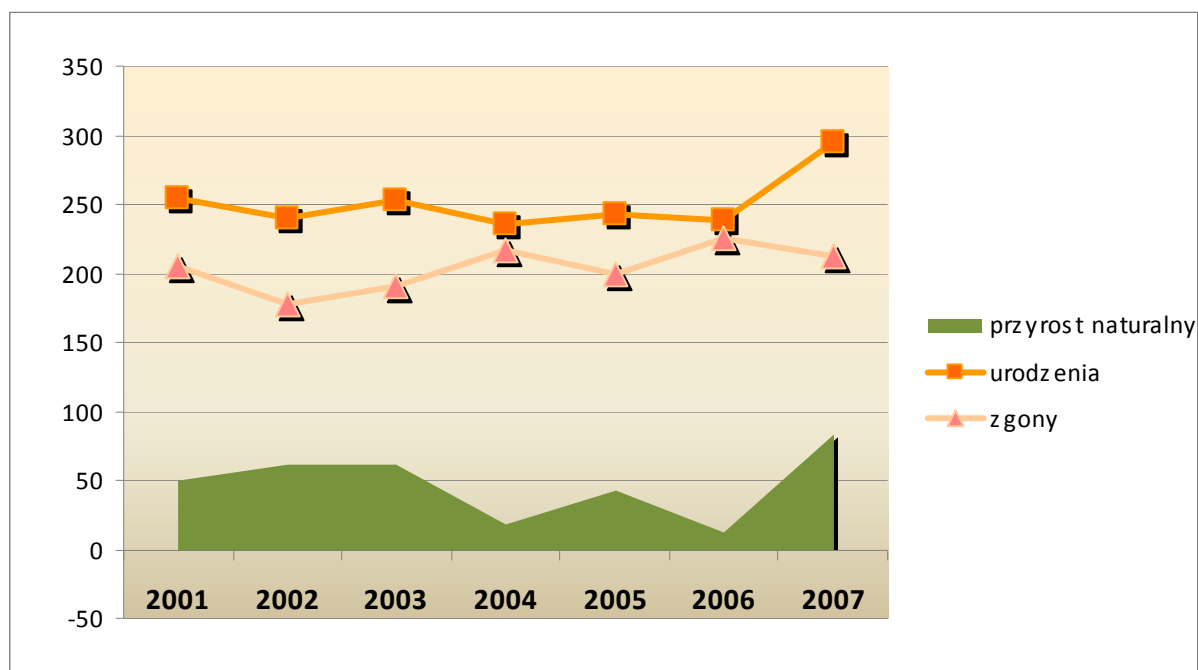
Dynamika wzrostu liczby mieszkańców Gminy w ciągu ostatnich 10 lat była korzystna – od roku 1997 łączna liczba mieszkańców Gminy Sulechów zwiększyła się o 359 osób.

Tabela 15 Ruch naturalny wg płci w Gminie Sulechów w latach 2001-2007

Lata	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Przyrost naturalny	50	62	62	18	43	12	83
Urodzenia	255	240	253	235	243	238	295
Zgony	205	178	191	217	200	226	212

Źródło: GUS

Wykres 8 Ruch naturalny wg płci w Gminie Sulechów w latach 2001-2007

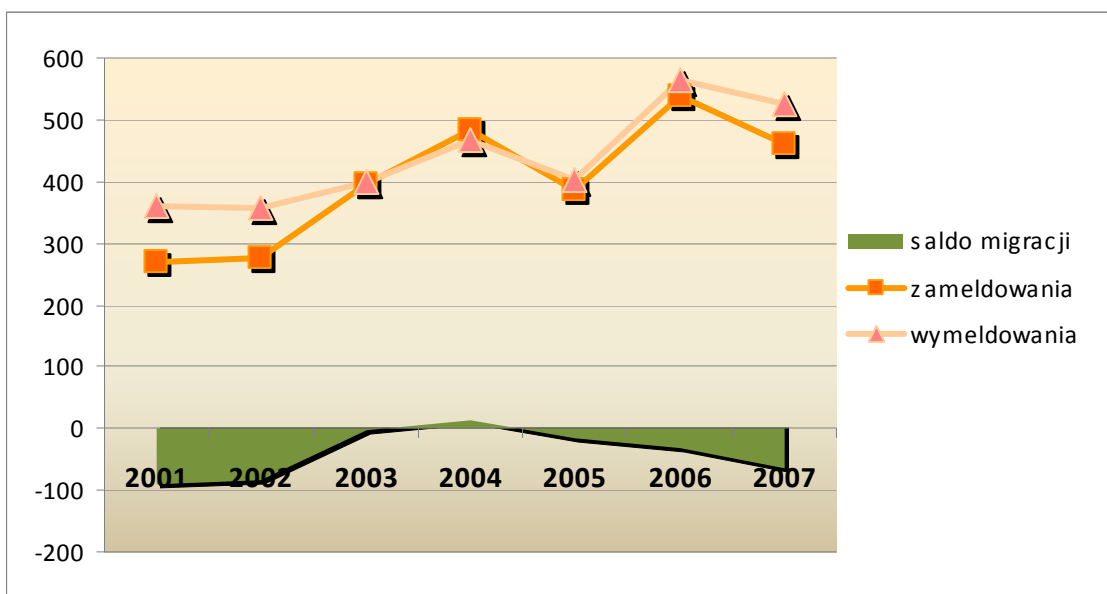
Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 14

Tabela 16 Migracje w Gminie Sulechów w latach 2001-2007

Lata	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zameldowania	271	276	396	482	385	537	462
w ruchu wewnętrznym	269	271	394	472	367	532	453
zagranica	2	5	2	10	18	5	9
Wymeldowania	361	358	399	467	402	564	525
w ruchu wewnętrznym	348	343	390	463	394	499	492
zagranica	13	15	9	4	8	65	33
Saldo migracji	-90	-82	-3	15	-17	-30	-63
w ruchu wewnętrznym	-79	-72	4	9	-27	33	-39
zagranica	-11	-10	-7	6	10	-60	-24

Źródło: GUS

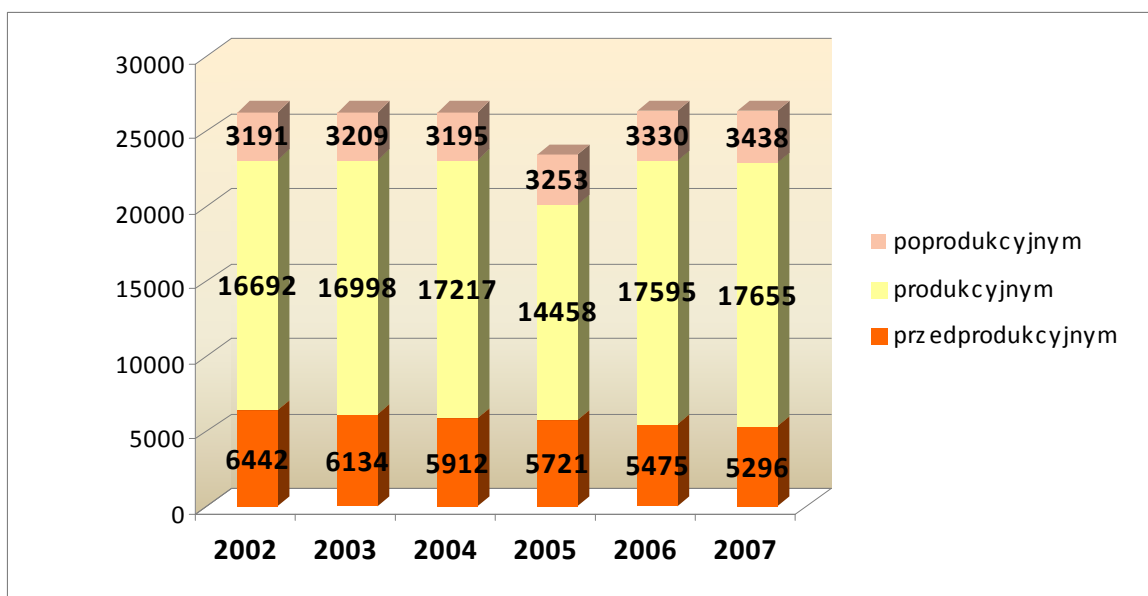
Wykres 9 Migracje w Gminie Sulechów w latach 2001-2007

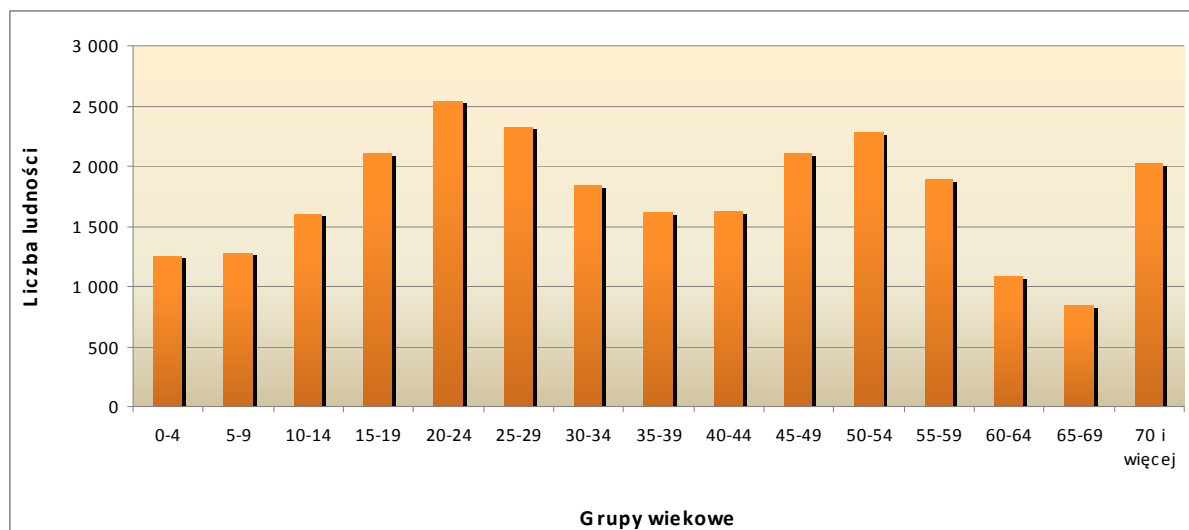
Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 15

Analiza mieszkańców Gminy w odniesieniu do ich wieku pozwala zauważyć, że dominują osoby w wieku produkcyjnym (66,7%), natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią najmniej liczną grupę (12,6%). Sytuacja ta utrzymywała się w latach 2002-2006, przy czym istotnie zmniejszyła się liczebność grupy osób w wieku produkcyjnym w roku 2005 (wykres 10 i 11)

Wykres 10 Liczba osób wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Sulechów w latach 2002-2007

Źródło: GUS

Wykres 11 Struktura ludności Gminy Sulechów według wieku w 2007 r.

Źródło: GUS

Struktura wiekowa mieszkańców wskazuje, iż Gmina ma stosunkowo młodą społeczność lokalną, co jest zjawiskiem pozytywnym. Jak wskazuje Strategia Rozwoju Gminy Sulechów¹⁹, systematycznie wydłuża się okres kształcenia młodych ludzi (w skali ogólnokrajowej), a to skutkuje tym, iż moment wchodzenia młodych ludzi w stan czynności zawodowej może być systematycznie opóźniany. W rezultacie może następować stopniowe ograniczanie udziału liczby osób w wieku produkcyjnym w całości populacji. Ponadto znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym, uważana za zjawisko pozytywne, oznacza stosunkowo większe zapotrzebowanie na miejsca pracy.

Syntetyczną informację na temat sytuacji demograficznej na terenie Gminy Sulechów w latach 2003-2007 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17 Podstawowe wskaźniki demograficzne Gminy Sulechów w latach 2003-2007

Wyszczególnienie	Jednostka	2003	2004	2005	2006	2007
ludność na 1 km ²	osoba	112	112	112	112	112
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	106	106	106	106	106
małżeństwa na 1000 ludności	para	3,2	4,3	4,0	5,3	5,4
urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	9,6	9,0	9,2	9,1	11,2
zgony na 1000 ludności	osoba	7,3	8,3	7,6	8,6	8,1
przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	2,4	0,7	1,6	0,5	3,2
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	55,0	52,9	51,4	50,0	112
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	52,3	54,0	56,9	60,8	106
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	18,9	18,6	18,6	18,9	5,4

Źródło: GUS

¹⁹ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

Na podstawie danych historycznych oraz ogólnych tendencji demograficznych, w Strategii Rozwoju Gminy Sulechów²⁰ została skonstruowana prognoza demograficzna Gminy. Założono w niej, iż ogólną liczbę ludności w ciągu najbliższych lat kształtować będzie w równym stopniu saldo migracji i przyrost naturalny. Poza tym przyjęto następujące założenia:

- zatrzymanie obserwowanego trendu i stopniowe zwiększanie się przyrostu naturalnego, spowodowanego wzrostem liczby urodzeń żywych (co wynikać będzie z wchodzenia w okres dzietności osób z poprzedniego wyżu demograficznego – z początku lat osiemdziesiątych),
- tendencja zwiększania przyrostu naturalnego osiągnie swoje ekstremum około roku 2010, po czym nastąpi kolejna zmiana trendu,
- do końca prognozy obserwować się będzie jednak dodatni przyrost naturalny,
- nieznacznie rosnący trend liczby zgonów, zmiany w tym zakresie będą jednak niewielkie,
- saldo migracji utrzymywać się będzie na poziomie dodatnim, co wiąże się z migracjami z Zielonej Góry w kierunku gmin ościennych.

Na podstawie wskaźników umieralności oraz migracji w poszczególnych przedziałach wiekowych dokonano symulacji liczby mieszkańców na lata 2010, 2015 oraz 2020. Prognozę tę prezentuje tabela 18.

Tabela 18 Prognoza demograficzna wg kategorii wieku dla Gminy Sulechów

Grupy wiekowe	2006 – rok bazowy		2010		2015		2020	
		%		%		%		%
Razem	26 400	100	26 868	100	27 360	100	27 793	100
Osoby w wieku:								
przedprodukcyjnym	5 475	20,7	4 940	18,4	4 578	16,7	4 533	16,3
produkcyjnym	17 595	66,7	18 218	67,8	18 014	65,9	17 357	62,5
poprodukcyjnym	3 330	12,6	3 710	13,8	4 767	17,4	5 903	21,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

Jak wynika z powyższej tabeli, do roku 2020 przewiduje się wzrost ogólnej liczby mieszkańców. Porównując do sytuacji historycznej nie można jednak mówić o utrzymaniu się tempa wzrostu notowanego w latach dziewięćdziesiątych. Przewidywany wzrost jest oparty na założeniu utrzymania się statystycznej migracji zewnętrznej i zagranicznej. Założenie statystycznego wzrostu ludności nie obejmuje zaobserwowanego wzrostu migracji zewnętrznych, w tym przede wszystkim migracji za granicę.

W przypadku analizy realnej zmiany przyrostu naturalnego, należałoby się liczyć ze zmianą struktury społecznej, w odniesieniu do grup ekonomicznych i wiekowych, z tendencją występującą w kraju – tj. spadkiem liczby dzieci w wieku objętym obowiązkiem szkolnym.

²⁰ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

Z punktu widzenia Strategii Rozwoju²¹ oraz problemów zagospodarowania przestrzennego, istotne są planowane zmiany struktury grupy przedprodukcyjnej, produkcyjnej oraz poprodukcyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców do roku 2020. W prognozie wskazuje się wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do ponad 20% oraz spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym do poziomu 16%. Informacja o takim kształtowaniu się struktury wiekowej społeczności jest istotna ze względu na plan budowy sieci placówek opiekuńczych, szkolnych jak i sieci usług zdrowotnych. Z punktu widzenia procesów makrospołecznych tendencja ta pokrywa się z ogólnonarodową tendencją przeobrażeń społecznych.

Ze względu na dużą skalę migracji zewnętrznych (w tym przede wszystkim zagranicznych) zakładany jest raczej model pesymistyczny, określający się do opisanego spadku liczby urodzeń i wzrostu osób w wieku poprodukcyjnym.

Bezpieczeństwo²²

Prowadzone obserwacje sytuacji społecznej w Gminie Sulechów, a także sugestie mieszkańców wskazują, że do najbardziej uciążliwych przestępstw i wykroczeń zalicza się:

- agresywność w zachowaniu się młodzieży,
- wandalizm,
- kradzież mienia,
- nadmierną prędkość,
- pijaństwo wśród użytkowników dróg,
- hałaśliwość w porze nocnej,
- rozboje i napady.

Wskazuje się, że przestępczość (szczególnie: włamania, kradzieże mienia, samochodów, rozboje i wymuszenia, bójki i pobicia) oraz inne patologie społeczne w ciągu najbliższych lat wykazywać będą tendencje wolnego, systematycznego wzrostu, o ile nie zostaną uruchomione odpowiednie działania prewencyjne.

Do instytucji i służb odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa na terenie Gminy Sulechów należą:

- **Komisariat Policji** w Sulechowie, który realizuje zadania zakresu poprawy bezpieczeństwa w mieście i na terenie gminy; poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży; współpracuje z samorządem, placówkami oświatowymi, Strażą Miejską, innymi jednostkami oraz społeczeństwem;
- **Straż Miejska, Straż Miejska**, do której zadań w zakresie bezpieczeństwa należą m.in.: poprawa porządku publicznego, spotkania z młodzieżą związane z bezpieczeństwem w czasie

²¹ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

²² Program „Bezpieczna Gmina Sulechów”, 2006; Sprawozdanie z realizacji Programu „Bezpieczna Gmina Sulechów” za rok 2007

wakacji i ferii, współpraca w zakresie bezpieczeństwa z Policją, Żandarmerią Wojskową (organizowanie wspólnych patroli) i Państwową Strażą Pożarną, a także Strażą Leśną;

- **Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej**, która utrzymuje na dobrym poziomie wypracowany i sprawdzony w działaniach praktycznych system ratowniczy. JRG PSP ściśle współpracuje z jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej z terenu Gminy Sulechów tj.: OSP Mozów, OSP Kije, OSP Brody, OSP Pomorsko. Jednostka OSP Mozów funkcjonuje w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego;
- **Żandarmeria Wojskowa**, która kontroluje pojazdy wojskowe i inne pojazdy prowadzone przez żołnierzy, współuczestniczy również w zabezpieczaniu porządku publicznego podczas imprez masowych na terenie garnizonu; prowadzi ciągłą wymianę informacji z Policją w zakresie utrzymania porządku publicznego.

Określone zadania w zakresie poprawy bezpieczeństwa, związane głównie z podnoszeniem wiedzy w tym zakresie, realizują także: Sulechowski Dom Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Ośrodek Pomocy Społecznej.

Komisariat Policji w Sulechowie oraz Straż Miejska do miejsc niebezpiecznych, najbardziej narażonych na wykroczenia i przestępstwa tzw. „czarnych punktów” Gminy Sulechów zaliczyli:

- a) Cigacice,
- b) Pomorsko,
- c) następujące miejsca w Sulechowie:
 - Stadion Miejski w Sulechowie,
 - Park przy Sulechowskim Domu Kultury,
 - Park Powstańców Wielkopolskich,
 - Park im. T. Kościuszki,
 - Skate Park przy os. Konstytucji 3 Maja,
 - Park przy Cmentarzu Komunalnym w Sulechowie,
 - Plac Ratuszowy,
 - ul. Doktora Judyma,
 - teren między targowiskiem przy ul. Jana Pawła II, a ul. Gdańską,
 - os. Nadodrzańskie,
 - os. Zacisze.

Mając na uwadze bezpieczeństwo w Gminie Sulechów, a także w związku z zapisami Strategii Gminy²³ w 2006 r. przygotowano program „Bezpieczna Gmina Sulechów”. Stanowi on długoterminowe przedsięwzięcie, a jego zadaniem jest poprawa stanu bezpieczeństwa. Zamierza się to osiągnąć poprzez rozwiązywanie problemów przestępczości i patologii społecznych za pomocą właściwego ukierunkowania działań profesjonalnych służb, innych podmiotów oraz przedsięwzięć indywidualnych

²³ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005; Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sulechów

obywateli zainteresowanych tym problemem. Jako główne cele programu „Bezpieczna Gmina Sulechów” wskazano:

- ograniczenie przestępczości pospolitej,
- zmniejszenie liczby zagrożeń,
- wzmożenie aktywności społecznej w kierunku współdziałania i odpowiedzialności za stan bezpieczeństwa,
- rozwijanie dobrego kontaktu z instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa.

Program ma również na celu odszukanie właściwego wsparcia technicznego, organizacyjnego oraz finansowego planowanych działań.

Jednym z rezultatów realizacji programu „Bezpieczna Gmina Sulechów” jest utworzenie czterech punktów kamerowych, umożliwiających obserwację Placu Ratuszowego oraz ulic przyległych. Nadzorowane są ulice miasta, zwłaszcza w godzinach nocnych. W celu zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Sulechów zaplanowano rozbudowę sieci monitoringu miejskiego.

Ochrona zdrowia²⁴

Opiekę zdrowotną dla mieszkańców Gminy Sulechów zapewniają następujące placówki i jednostki opieki zdrowotnej:

- a) Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, w którym funkcjonują:
 - o Poradnia Chirurgii Ogólnej,
 - o Poradnia Ginekologiczno-Położnicza,
 - o Poradnia Rehabilitacyjna,
 - o ratownictwo medyczne,
 - o Szpital posiadający 157 łóżek, z Oddziałami: Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Chirurgii Ogólnej, Chirurgii Onkologicznej, Chorób Wewnętrznych, Neonatologii, Położnictwa i Ginekologii, Rehabilitacji Ogólnoustrojowej,
- b) praktyki lekarskie, w tym m.in. w zakresie dermatologii i wenerologii, neurologii, okulistyki, stomatologii, ortodoncji,
- c) placówka pomocy doraźnej (pogotowie),
- d) ośrodek pomocy społecznej,
- e) Środowiskowy Dom Samopomocy (ośrodek wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które nie wymagają hospitalizacji),
- f) 8 aptek,
- g) Dom Dziennego Pobytu dla dzieci do lat 3 z 57 miejscami,
- h) Dom Dziennego pobytu emeryta i rencisty z 50 miejscami,

²⁴ Opracowano na podstawie: Programu Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007-2010; Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005; Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.;

i) niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej:

Sulechów:

- o NZOZ Centrum Medyczne MEDICUS, Poradnia Endokrynologiczna,
- o NZOZ Centrum Medyczne MEDICUS PDP Piotrowscy s.c. (Poradnie: Neurologiczna, Otolaryngologiczna, Pulmonologiczna, Reumatologiczna, Urazowo-Ortopedyczna),
- o NZOZ Przychodnia Stomatologiczna s.c. (Poradnia Ortodontyczna),
- o NZOZ „Zdrowie” Zespół Praktyk Pielęgniarskich s.c.,
- o NZOZ „JUVO” s.c.,
- o NZOZ Przychodnia Lekarska,

Brody:

- o NZOZ w Brodach Przychodnia Lekarska STEMED.

Personel służby zdrowia prawie w 100% zamieszkuje w Sulechowie. Liczba lekarzy, na 10 tys. mieszkańców wynosi 19,6. Utrudniony jest dostęp ludności wiejskiej do placówek służby zdrowia. W poniżej tabeli zaprezentowano najczęstsze przyczyny zachorowań dzieci i młodzieży oraz dorosłych z terenu Gminy Sulechów w 2005 r.

Tabela 19 Najczęstsze przyczyny zachorowań mieszkańców Gminy Sulechów w 2005 r

Najczęstsze przyczyny zachorowań	
dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat	pacjentów w wieku 19 lat i więcej
<ul style="list-style-type: none"> - zniekształcenie kręgosłupa, - zaburzenia refrakcji i akomodacji oka, - niedokrwistość, - otyłość, - alergie skórne, - dychawice oskrzelowe, - alergie pokarmowe, - zaburzenia rozwoju. 	<ul style="list-style-type: none"> - choroby układu krążenia, - choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej, - przewlekłe choroby układu trawiennego, - choroby obwodowego układu nerwowego, - cukrzyca, - przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa, - choroby tarczycy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007-2010

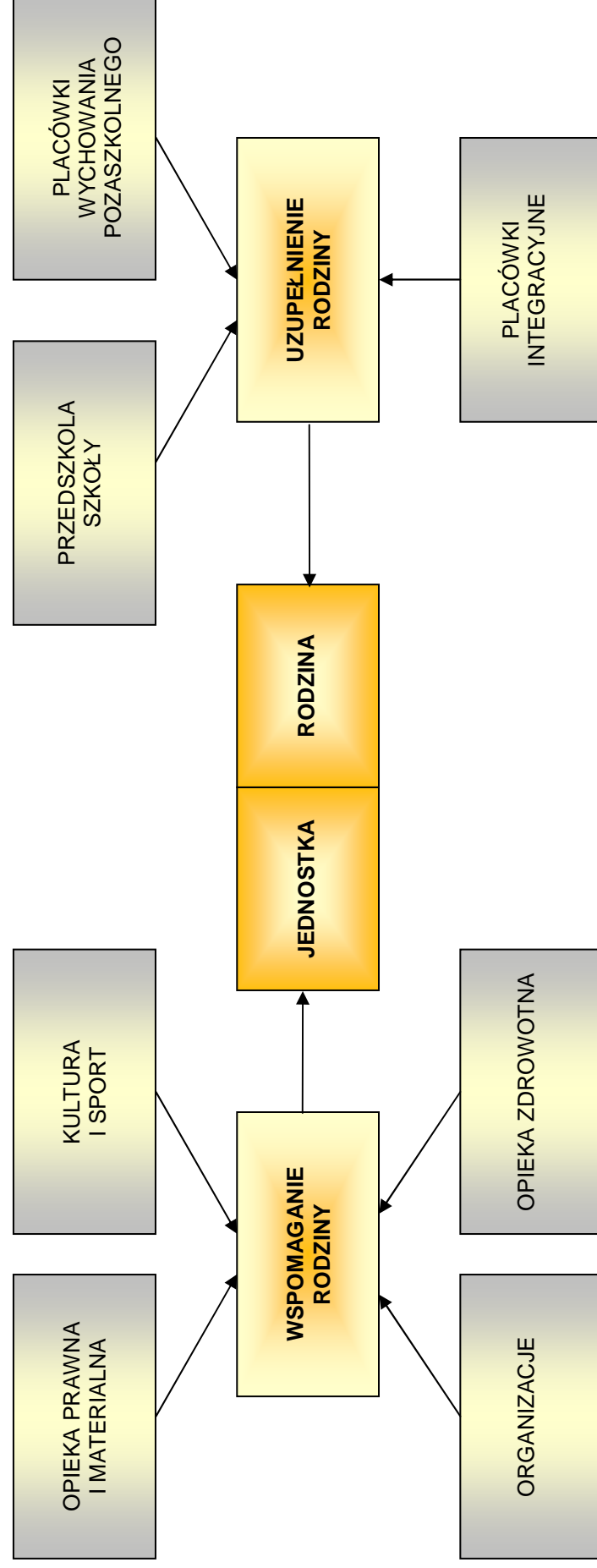
W celu poprawy stanu zdrowia, a przez to jakości życia mieszkańców Gminy Sulechów, opracowano Program Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007-2010. W dokumencie tym założono:

- zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa,
- zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców,
- aktywizację życia osób niepełnosprawnych,
- zmniejszanie szkodliwych warunków w środowisku życia, pracy i nauki mieszkańców,
- zwiększenie równej dostępności do usług medycznych i profilaktycznych.

Pomoc społeczna

Na system pomocy osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka na terenie Gminy Sulechów składają się skoordynowane działania prowadzone przez Urząd Miejski, pomoc społeczną, służbę zdrowia, oświatę oraz organizacje pozarządowe. Zasoby służące rozwiązywaniu problemów społecznych w Gminie Sulechów prezentuje poniższa rycina.

Rycina 7 Zasoby służące rozwiązywaniu problemów społecznych w Gminie Sulechów

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012, 2005

SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE SULECHÓW:

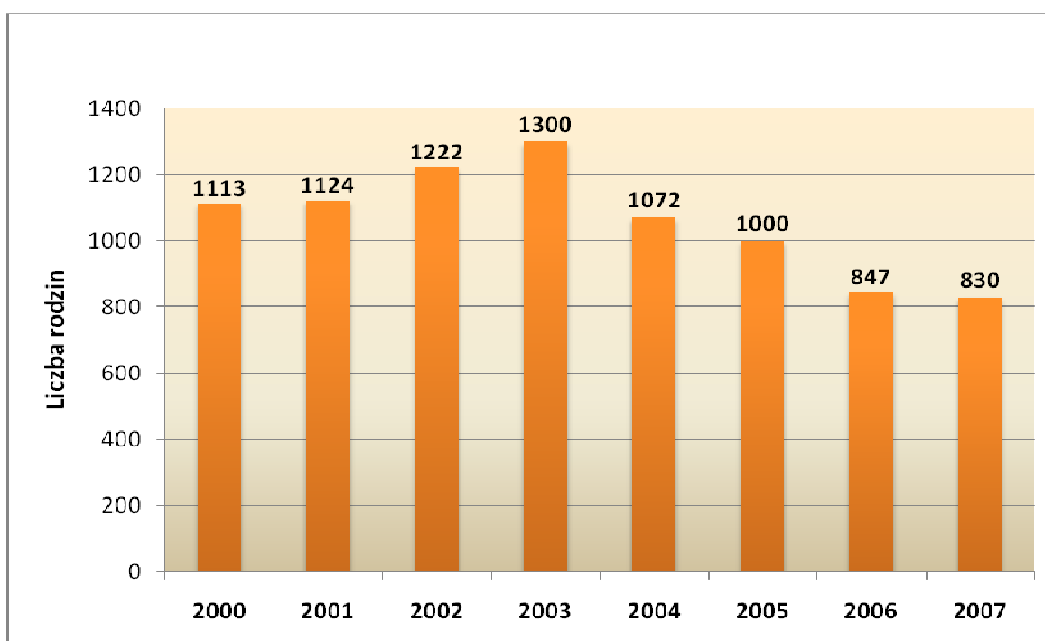
- 1) Opieka prawna i materialna:
 - o Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - o Gminna Komisja Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - o Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Środków Psychoaktywnych i ich Rodzin,
 - o Powiatowy Urząd Pracy, Filia w Sulechowie,
 - o Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze,
 - o Komisariat Policji w Sulechowie.
- 2) Opieka zdrowotna (opisana wcześniej)
- 3) Kultura i sport:
 - o Sulechowski Dom Kultury,
 - o Biblioteka Publiczna Gminy Sulechów,
 - o Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sulechowie.
- 4) Organizacje i Stowarzyszenia Samopomocowe:
 - o parafialne zespoły „Caritas”,
 - o Polski Czerwony Krzyż,
 - o Towarzystwo Walki z Kalectwem – Koło Terenowe w Sulechowie,
 - o Sulechowskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów i Klub „Al.-Anon”,
 - o Związki : Emerytów i Rencistów, Inwalidów, Sybiraków, Kombatantów,
 - o Związek Harcerstwa Polskiego w Sulechowie,
 - o Sulechowskie Stowarzyszenie „AMAZONEK”,
 - o i inne.
- 5) Przedszkola, szkoły
- 6) Placówki wychowania pozaszkolnego:
 - o Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulechowie,
 - o świetlice środowiskowe w Brodach, Kijach, Cigacicach, Klępsku, Pomorsku,
 - o świetlica socjoterapeutyczna Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie,
 - o świetlica socjoterapeutyczna w Centrum Profilaktyki Uzależnień w Sulechowie,
 - o świetlica Caritas przy parafii p.w. Podwyższenia Krzyża.
 - o i inne.
- 7) Placówki integracyjne:
 - o Dom Dziennego Pobytu Emerytów i Rencistów prowadzony przez OPS,
 - o Stowarzyszenie „Wiara i Światło” przy parafii pw. świętego Stanisława Kostki,
 - o i inne.

W Gminie Sulechów podstawową placówką, do której obowiązków należy realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Stanowi on samodzielną jednostkę budżetową, która zajmuje się także przyznawaniem i wypłacaniem dodatków

mieszkańców, zadaniami wynikającymi z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz zadaniami wynikającymi z ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej.

Dane otrzymane z Ośrodka Pomocy Społecznej pozwalają zaobserwować, iż do 2003 r. liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną rosła, natomiast od roku 2004 uwidacznia się ich systematyczny spadek (wykres 12, tabela 20).

Wykres 12 Liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną w Gminie Sulechów w latach 2000-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 19

Do głównych powodów przyznawania pomocy społecznej w latach 2000-2007 r. należały: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, niepełnosprawność, ubóstwo i bezrobocie. Ma to swoje odzwierciedlenie w wielkości i rodzajach wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie. Kwotowe ujęcie wydatkowanych środków zaprezentowano w tabeli 21.

Tabela 20 Powody przyznawania pomocy społecznej rodzinom w Gminie Sulechów przez OPS Sulechów w latach 2000-2007

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007		
Lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007		
Liczba rodzin ogółem w tym:	1113	1124	1222	1300	1072	1000	847	830		
Ubóstwo	866	743	809	451	516	695	586	367		
Sieroctwo	0	0	0	3	0	0	0	0		
Bezdomność	4	9	19	19	22	22	22	17		
Potrzeby ochrony macierzyństwa	69	81	79	76	39	16	12	20		
Bezrobocie	695	773	952	863	722	671	536	367		
Niepełnosprawność	276	319	363	394	311	361	291	396		
Długotrwała choroba	166	178	214	164	192	56	276	296		
Bezradność w sprawach opiek.	764	797	1030	947	916	964	571	662		
Alkoholizm	195	198	225	229	222	227	201	234		
Narkomania	1	0	2	1	1	9	9	8		
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	16	12	25	13	22	15	10	6		
Kłeska żywiołowa	3	0	1	6	0	0	0	0		

Wyjaśnienie: na szaro zaznaczono najczęstsze powody trudnej sytuacji życiowej

Źródło: OPS w Sulechowie

Tabela 21 Wydatki budżetowe OPS Sulechów w Gminie Sulechów według klasyfikacji budżetowej w latach 2000-2007

Rozdział	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ośrodki wsparcia	13 200,00 zł	131 300,00 zł	145 000,00 zł	131 500,00 zł	129 000,00 zł	135 000,00 zł	165 800,00 zł	215 951,00 zł
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	8 000,00 zł	8 000,00 zł	7 200,00 zł	7 200,00 zł	7 500,00 zł	7 700,00 zł	8 000,00 zł	8 000,00 zł
Zasiłki i pomoc w naturze	1 527 700,00 zł	1 876 309,00 zł	1 907 027,00 zł	1 889 814,00 zł	1 101 943,00 zł	1 217 900,00 zł	1 320 811,00 zł	1 341 966,00 zł
Ośrodki pomocy społecznej	1 284 856,00 zł	1 464 081,00 zł	1 603 830,00 zł	1 756 900,00 zł	1 748 000,00 zł	1 907 500,00 zł	2 039 100,00 zł	2 105 314,00 zł
Dodatki mieszkaniowe	2 186 148,00 zł	2 506 204,00 zł	2 199 676,00 zł	2 272 437,00 zł	1 840 207,00 zł	1 416 000,00 zł	1 316 000,00 zł	1 132 986,00 zł
Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne	77 180,00 zł	114 400,00 zł	124 190,00 zł	125 334,00 zł	18 156,00 zł	-	-	-
Pozostała działalność	87 940,00 zł	34 280,00 zł	87 005,00 zł	103 188,00 zł	68 873,00 zł	247 000,00 zł	397 889,00 zł	361 654,00 zł
Państwowy Fundusz Kombatancki	12 400,00 zł	8 013,00 zł	-	-	-	-	-	-
Usuwanie skutków powodzi	-	-	-	-	-	-	-	-
Pomoc dla uchodźców	-	-	6 318,00 zł	-	-	-	20 000,00 zł	-
Świadczenia rodzinne	-	-	-	-	3 159 740,00 zł	5 284 100,00 zł	6 604 672,00 zł	7 248 000,00 zł
Susza	-	-	-	-	539,00 zł	-	57 852,00 zł	1 000,00 zł
Suma wydatków	5 199 424,00 zł	6 144 588,00 zł	6 082 248,00 zł	6 288 376,00 zł	8 075 962,00 zł	10 217 205,00 zł	11 932 130,00 zł	12 414 871,00 zł

Źródło: OPS w Sulechowie

Jak wskazano w Strategii Rozwoju Gminy²⁵ problem uwidocznił się poprzez realizację ustawy o świadczeniach rodzinnych to, wzrastająca w ostatnich latach, liczba matek samotnie wychowujących dzieci, pozostających w stanie wolnym bądź rozwiedzionych. Zjawisko to może być przejawem emancypacji kobiet, a tym samym funkcjonowania w społeczeństwie coraz większej liczby rodzin niepełnych, co może skutkować problemami psychosocjalnymi. W związku z tym rodziny te często wymagają pracy socjalnej, realizowanej w różnych formach przez pracowników socjalnych.

Ponadto w Programie Ochrony Zdrowia²⁶ zwrócono uwagę na problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży oraz potrzeby w tym zakresie. Wskazano, że od 2004 r. Oddział Terenowy Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii w Gorzowie Wlkp. przeprowadza badania stanu zagrożenia młodych mieszkańców Gminy Sulechów środkami uzależniającymi (alkohol, narkotyki, tytoń, sterydy). Z sondażu przeprowadzonego wśród szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych wynika, że konieczne jest wdrażanie programu profilaktycznego z zakresu uzależnień, skierowanego wprost do młodych mieszkańców gminy oraz ich rodziców i wychowawców. Celowe wydaje się także tworzenie obiektów rekreacyjnych i sportowych (skate parki, boiska, kawiarenki internetowe, świetlice), w których dzieci i młodzież mogą realizować swoje zainteresowania, a przy tym łatwiej takie wyznaczone miejsca objąć kontrolą i w skuteczny sposób reagować na zagrożenia i niepożądane zachowania.

Wobec zidentyfikowanych problemów oraz potrzeby kształtowania polityki społecznej, wypracowano Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012. Wskazano w niej następujące cele strategiczne (które szerzej opisano w podrozdziale prezentującym nawiązanie do dokumentów strategicznych):

- profesjonalna i kompleksowa pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- przeciwdziałanie i usuwanie skutków nadużywania alkoholu i narkotyków,
- wykształcone i aktywne społeczeństwo,
- właściwa gospodarka mieszkaniowa, zapewniająca mieszkańcom gminy bezpieczne zamieszkiwanie.

Rynek pracy

Bardzo ważną kwestią dla społeczności lokalnych są możliwości i warunki podjęcia pracy oraz osiągniętych zarobków. W Gminie Sulechów w ostatnich latach obserwuje się wzrost liczby osób pracujących, zarówno mężczyzn jak i kobiet (tabela 22). Kwestie dotyczące zatrudnienia, w zależności od sektora, a także ze wskazaniem poziomu wynagrodzeń – zaprezentowano w podrozdziale traktującym o gospodarce Gminy.

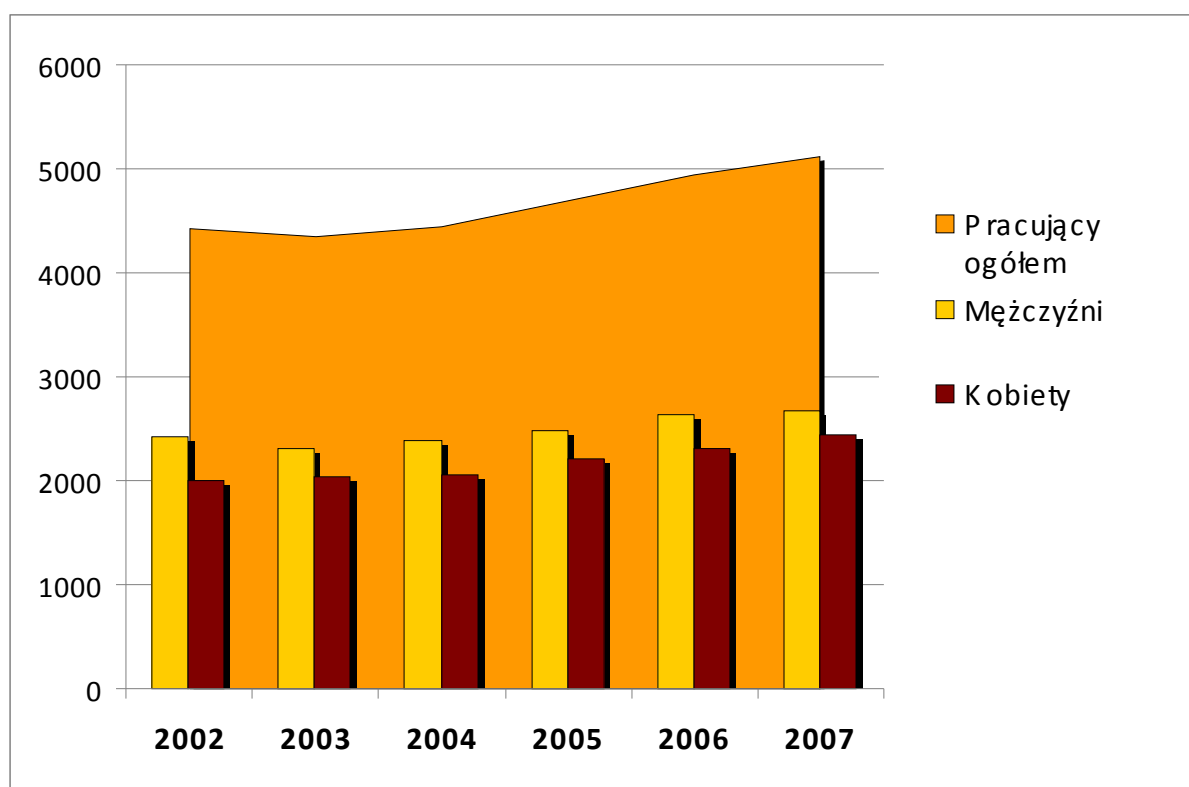
²⁵ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005;

²⁶ Program Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007-2010, 2007

Tabela 22 Pracujący w Gminie Sulechów w latach 2002-2007

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pracujący ogółem, w tym:	4432	4347	4435	4700	4944	5116
Mężczyźni	2427	2306	2376	2486	2637	2679
Kobiety	2005	2041	2059	2214	2307	2437

Źródło: GUS

Wykres 13 Pracujący w Gminie Sulechów w latach 2002-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 20

Istotnym problemem społecznym, który zwykle ujawnia się na rynku pracy jest bezrobocie. Skutki społeczno-ekonomiczne tego zjawiska, szczególnie gdy przyjmuje ono charakter bezrobocia długotrwałego, wpływają na pogorszenie sytuacji materialnej mieszkańców, prowadząc m.in. do ubóstwa, pogorszenia stanu zdrowia, pogorszenia relacji między członkami rodziny, a w najgorszych sytuacjach także do rozpadu rodziny i wzrostu liczby zachowań patologicznych, w tym przestępczości, agresji, alkoholizmu. Poza tym bezrobocie może także prowadzić do: braku wiary we własne siły, obniżenia samooceny, zaniku gotowości i chęci do pracy.

Stopa bezrobocia w powiecie, w którym znajduje się Gmina Sulechów, jest trochę niższa (14,1%) niż w województwie lubuskim (14,2%), natomiast wyższa od stopy bezrobocia kraju (11,4%)

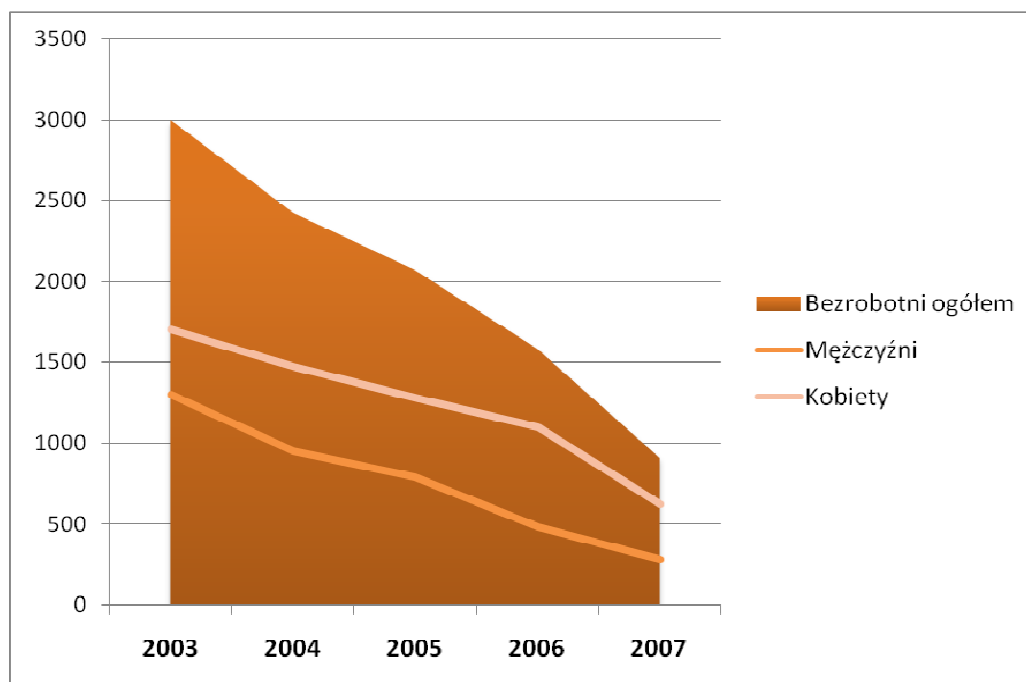
czy miasta Zielona Góra (7,2%)²⁷. Jak pokazuje tabela 23 poziom bezrobocia w Gminie Sulechów systematycznie maleje. Przeprowadzając analizę spadku bezrobocia w poszczególnych gminach w 2007 roku w stosunku do 2006 roku, największy spadek ilości zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiecie zielonogórskim, poza miastem Zielona Góra (1669 osób) nastąpił w gminach: Sulechów (676 osób), Zielona Góra (313 osób), Czerwieńsk (283 osoby), Nowogród Bobrzański (263 osoby).

Tabela 23 Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Sulechów w latach 2002-2007

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007
Bezrobotni ogółem, w tym:	3001	2426	2070	1582	906
Mężczyźni	1301	951	791	481	282
Kobiety	1700	1475	1279	1101	624

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze

Wykres 14 Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Sulechów w latach 2002-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych w tabeli 22

Wspomniane spadki wielkości bezrobocia na terenie Gminy dotyczą zarówno mężczyzn jak i kobiet (tabela 23), z tym, że kobiety dotknięte są tym negatywnym zjawiskiem znacznie bardziej. Jak wskazuje PUP, sytuacja ta wynika z mniejszej dyspozycyjności, pełnienia stereotypowych ról kobiecych związanych z opieką nad członkami rodziny i domem.

Poza kobietami w szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się także osoby długotrwale bezrobotne, czyli takie, które pozostają bez pracy przynajmniej 13 miesięcy. Problem bezrobocia uwidacznia się także szczególnie wśród osób do 25 roku życia, powyżej 50 roku życia, bez kwalifikacji

²⁷ Na podstawie danych PUP w Zielonej Górze.

zawodowych oraz niepełnosprawnych. Informacje Powiatowego Urzędu Pracy pozwalają także zauważyć, że na przestrzeni lat, w większości grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, liczba osób maleje lub utrzymuje się na zbliżonym poziomie (tabela 24).

Tabela 24 Osoby bezrobotne, w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Gminie Sulechów w latach 2004-2007

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Osoby bezrobotne, w tym:				
do 25 roku życia	562	430	339	179
które ukończyły szkołę wyższą, do 25 roku życia	19	23	26	10
długotrwale bezrobotne	1625	1324	991	501
powyżej 50 roku życia	0	374	306	205
bez kwalifikacji zawodowych	337	329	392	241
samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia	270	112	101	75
Niepełnosprawni	0	81	97	96

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze, Filia w Sulechowie

Przyjmuje się, że oferta inwestycyjna Gminy Sulechów przyczyni się do dalszego wzrostu zatrudnienia. Tendencja ta znajduje uzasadnienie m.in. w aspekcie istniejących już zakładów pracy, jak np. Rockwool Cigacice.

Edukacja ²⁸

Gmina dysponuje następującą bazą placówek oświatowo-wychowawczych:

- 3 przedszkola,
- 7 szkół podstawowych,
- 3 gimnazja,
- 3 szkoły ponadgimnazjalne:
 - Liceum Ogólnokształcące,
 - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (profile kształcenia: akademicki, techniczno-technologiczny, społeczno-usługowy),
 - Liceum Ogólnokształcące „Edukacja” dla dorosłych,
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie z kierunkami: administracja publiczna, zarządzanie gospodarstwem rolnym, zarządzanie przedsiębiorstwem przetwórstwa produktów rolnych, kształtowanie terenów zielonych (studia dzienne i zaoczne),
- Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów),
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

²⁸ Źródło: System Informacji Oświatowej z dnia 30.09.2008

Do przedszkoli uczęszcza 426 dzieci, a do oddziałów przedszkolnych funkcjonujących przy szkołach podstawowych na terenach wiejskich uczęszcza 236 dzieci. Natomiast w szkołach podstawowych Gminy uczy się 1531 uczniów, a w gimnazjach 993 osób. W szkołach zawodowych 393 uczniów, w szkołach średnich zawodowych 688 uczniów, w policealnych 82 uczniów i w szkołach średnich 1163 uczniów.

Rozmieszczenie szkół pozwala na względnie dobrą obsługę. Dość duży rejon obejmuje jednak szkoła w Bukowie, co stanowi pewne utrudnienie.

Dla dzieci wymagających specjalnych potrzeb edukacyjnych na poziomie szkoły podstawowej i szkoły gimnazjalnej działa Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Sulechowie (obecnie 130 uczniów).

Szacunkową prognozę liczby uczniów w poszczególnych grupach wiekowych do roku 2020, opracowaną na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy²⁹ prezentują tabele 25 i 26.

Tabela 25 Prognoza grup szkolnych do 2020 r.

Grupy wiekowe	2004 – rok bazowy prognozy	2010	2015	2020
0-2	714	729	752	724
3 do 6	1050	947	952	991
7 do 12	1975	1529	1447	1467
13 do 15	1252	961	809	784
16 do 18	1394	1171	927	806
19 do 24	3130	2825	2405	1948
Razem	9515	8163	7292	6722

Źródło: Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

Tabela 26 Prognoza procentowa wskaźnika w odniesieniu do roku 2004 = 100%

Grupy wiekowe	2010	2015	2020
0-2	102,15	105,38	101,44
3 do 6	90,15	90,62	94,41
7 do 12	77,43	73,28	74,27
13 do 15	76,79	64,59	62,65
16 do 18	84,00	66,53	57,85
19 do 24	90,26	76,83	62,25
Razem	85,79	76,64	70,64

Źródło: Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

²⁹ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

Powyższe zestawienia wyraźnie obrazują jak w związku ze spadkiem przyrostu naturalnego zmniejszy się liczba uczniów w grupach szkoły podstawowej i gimnazjum. Element ten należy brać pod uwagę w kontekście strategii działania oraz planu realizowania zadań oświatowych Gminy.

W odniesieniu do placówek naukowych, na terenie Gminy Sulechów zlokalizowane są następujące jednostki:

- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie z filią w Kalsku, w której kształci się 3280 studentów,
 - działa od 1999 r.,
 - najmłodsza państwowa uczelnia w województwie lubuskim,
 - prowadzi kształcenie na specjalnościach:
 - administracja publiczna,
 - zarządzanie przedsiębiorstwem przetwórstwa produktów rolnych,
 - kształtowanie terenów zielonych,
 - turystyka i organizacja wypoczynku,
 - w uczelni funkcjonuje:
 - Instytut Prawa i Administracji,
 - Instytut Turystyki i Rekreacji,
 - Instytut Zarządzania i Inżynierii Rolnej,
 - Instytut Politechniczny,
 - Studium Języków Obcych,
 - Studium Wychowania Fizycznego,
 - Ośrodek Jeździecki,
 - dysponuje dobrą bazą dydaktyczną (laboratoria, pracownie, biblioteka, stadnina koni) oraz socjalną (domy studenta).

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe, stanowiące trzeci sektor, obok publicznego i prywatnego, są ważną częścią każdego demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa. Realizują zadania, wynikające z polityki państwa, a przede wszystkim zapotrzebowania społecznego, których ani podmioty publiczne ani prywatne zorientowane na zysk nie podejmują.

Na terenie Gminy aktywnie działa wiele organizacji, stowarzyszeń i fundacji, mających swoją siedzibę w Sulechowie, jak i kilku gminnych miejscowościach. Ich działania koncentrują się wokół takich zagadnień jak: gospodarka, sport, pomoc społeczna, krajoznawstwo, rozwój zainteresowań różnych grup społecznych, rehabilitacja, organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży (tabela 27).

Tabela 27 „Mapa aktywności” organizacji pozarządowych na terenie Gminy Sulechów

LP	Nazwa organizacji	Status prawny	Miejscowość	Zasięg działania	Przedmiot działalności Doświadczenia, osiągnięcia
1	Fundacja Rozwoju Kultury. Kombinat Kultury	fundacja	Zielona Góra	obszar Rzeczpospolitej Polskiej	Rozpowszechnianie, propagowanie, wspieranie, upowszechnianie, promowanie, dokumentowanie i finansowanie wszelkiej działalności w zakresie kultury i sztuki.
2	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy PWSZ w Sulechowie		Sulechów		
3	Klub Sportowy Brazylijskiego Jiu Jitsu „CYKLON” ZielonaGóra	stowarzyszenie	Zielona Góra	obszar Rzeczpospolitej Polskiej	Rozwój, upowszechnianie i podnoszenie poziomu brazylijskiego jiu jitsu ze szczególnym uwzględnieniem sportu dzieci i młodzieży, także wśród osób niepełnosprawnych, szkolenie zawodników na wyższym poziomie mistrzostwa sportowego, organizator m.in. corocznego mikołajkowego turnieju BJJ dla dzieci oraz turnieju BJJ w Zielonej Górze, współorganizator obozów letnich i zimowych.
4	Klub Sportowy „LECH”	klub sportowy	Sulechów	województwo lubuskie	upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży; szkolenie utalentowanej młodzieży w piłce nożnej mężczyzn oraz w podstawowym i wewnętrznym systemie imprez sportowych OZPN i KS LECH
5	Klub Sportowy „SPINROCK”	klub sportowy	Sulechów	obszar Rzeczpospolitej Polskiej	Organizacja i udział w zawodach spinningowych, promowanie czynnego wypoczynku poprzez wędkowanie, działalność na rzecz ochrony środowiska (Społeczna Straż Rzeczna)
6	Liga Obrony Kraju Zarząd Rejonowy w Zielonej Górze z siedzibą w Sulechowie	stowarzyszenie	Sulechów	obszar Rzeczpospolitej Polskiej	kształtowanie i umacnianie w społeczeństwie, zwłaszcza wśród młodzieży, obywatelskiej postawy wobec spraw obronności kraju; krzewienie kultury fizycznej, rozwój sportu wyczynowego (głównie strzelectwa), prowadzenie działalności oświatowo-wychowawczej
7	Lubuskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	stowarzyszenie	Zielona Góra	Powiat: grodzki, zielonogórski, żarski, świebodziński, krośnieński, zagański, nowosolski, wschowski	Tworzenie systemu bezpieczeństwa WOPR na rzece Odrze i Obrzycy, działalność zgodnie z statutem stowarzyszenia, w szczególności na zlecenie gminy Sulechów
8	Ludowy Zespół Sportowy „Sokół” Kalsk	stowarzyszenie kultury fizycznej	Sulechów	województwo lubuskie	klub skupia młodzież trenującą i grającą w piłkę nożną w Lubuskim Związku Piłki Nożnej (klasa „A”)
9	Ludowy Zespół Sportowy „Tęcza Brody”	klub sportowy	Sulechów	Województwo lubuskie	Dbanie o rozwój kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży
10	Miejski Ludowy Klub Sportowy „ZAWISZA”	klub sportowy	Sulechów	obszar Rzeczpospolitej Polskiej	szkolenie w piłce siatkowej kobiet, organizowanie meczów i turniejów (kat. seniorki, juniorki, kadetki młodziczki), przez 22 sezony zespół uczestniczył w rozgrywkach II ligi (także obecnie jest zespołem II ligowym)
11	Miejsko-Szkolny Klub Sportowy „ORION”	stowarzyszenie	Sulechów	województwo lubuskie	szkolenie utalentowanej młodzieży w piłce siatkowej mężczyzn oraz w podstawowym i wewnętrznym systemie imprez sportowych OZPS i SZS
12	Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Sulechowie, Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	jednostka organizacyjna	Sulechów	Sulechów	Pogłębianie formacji chrześcijańskiej, organizowanie bezpośredniej współpracy katolików świeckich z hierarchią kościelną w prowadzeniu misji apostoelskiej Kościoła, Akcja Katolicka może prowadzić działalność: oświatową i wychowawczą, kulturalną i informacyjno – wydawniczą, dobroczynną, turystyczno – sportową, gospodarczą.
13	Parafialny Zespół CARITAS przy Parafii pw. Podwyższenia Krzyża św.	jednostka organizacyjna	Sulechów	Sulechów, Parafia Podwyższenia Krzyża św.	pomoc materialna rodzinie, prowadzenie świetlicy dla dzieci, troska o ludzi chorych i samotnych, krzewienie idei miłosierdzia wśród młodzieży szkolnej
14	Parafialny Zespół	jednostka	Sulechów	Parafia św.	pomoc rodzinom wielodzietnym, patologicznym,

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007-2015

	CARITAS przy Parafii pw. św. Stanisława Kostki	terenowa Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej		Stanisława Kostki	zubożałym, matkom samotnie wychowującym dzieci; pomoc dzieciom niepełnosprawnym i ofiarom klęsk żywiołowych; prowadzenie punktu z odzieżą, sprzętem AGD
15	PCK Zarząd Rejonowy w Sulechowie		Sulechów		wspomaganie osób potrzebujących; popularyzacja honorowego krwiodawstwa; organizowanie klubów Honorowych Dawców Krwi; organizowanie i współpraca ze szkolnymi kołami PCK i klubami Wiewiórka; popularyzacja prawa humanitarnego; popularyzacja wiedzy z zakresu pomocy przedmedycznej
16	Polski Związek Działkowców, Pracowniczy Ogród Działkowy „Przylesie”	związek pracowniczy	Sulechów	Sulechów	zakładanie i prowadzenie pracowniczych ogrodów działkowych w sposób zapewniający członkom związku i ich rodzinom aktywny wypoczynek i możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych
17	Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy „Kolejarz” w Sulechowie	związek pracowniczy	Sulechów	Sulechów	ogrody działkowe zaspokajają potrzeby wypoczynkowe i rekreacyjne społeczności lokalnej, umożliwiają prowadzenie upraw roślinnych na potrzeby własne
18	Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy „Jutrzenka” w Sulechowie	związek pracowniczy	Sulechów	Sulechów	zakładanie i prowadzenie pracowniczych ogrodów działkowych w sposób zapewniający członkom związku i ich rodzinom aktywny wypoczynek i możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych
19	Polski Związek Działkowców, Zarząd Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Promień”	związek pracowniczy	Sulechów	Brzeziny – ul. Przemysłowa (ogrody działkowe)	zaspokajanie potrzeb wypoczynkowych, rekreacyjnych, umożliwienie prowadzenia upraw ogrodniczych; ogrody działkowe „Promień” przekazują nadwyżki plonów Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Sulechowie oraz sulechowskim przedszkolom
20	Polski Związek Wędkarski Koło nr 1 w Sulechowie	jednostka organizacyjna Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Zielonej Górze	Sulechów	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	organizowanie wędkarstwa, rekreacji, sportu wędkarskiego, użytkowanie wód, działanie na rzecz ochrony przyrody, kształtowanie etyki wędkarskiej
21	Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział Terenowy	stowarzyszenie	Sulechów		profilaktyka niepełnosprawności i inwalidztwa u dzieci, młodzieży i dorosłych; pomoc organizacyjna i materialna inwalidom w pokonywaniu życiowych trudności; rozwój rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej
22	Regionalne Towarzystwo Polsko - Niemieckie	stowarzyszenie	Zielona Góra	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	Wspieranie działalności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej, służącej społeczeństwu polskiemu oraz zbliżaniu narodów Europy Środkowej i Wschodniej we współpracy z partnerem niemieckim; aktywizowanie środowisk zagrożonych ubóstwem kulturalnym i materialnym, działania w zakresie profilaktyki uzależnień, nawiązywanie kontaktów międzynarodowych w celu promocji kultury i historii różnych narodowości, stowarzyszenie zrealizowało m.in. 42 międzynarodowe projekty wymiany młodzieży, 4 duże konkursy j. niemieckiego w szkołach zielonogórskich, warsztaty w zakresie profilaktyki uzależnień
23	Społeczne Ognisko Muzyczne L.T.M im. H.Wieniawskiego	organizacja społeczna nadzorowana przez Lubuskie Towarzystwo Muzyczne	Sulechów	gmina Sulechów	działalność dydaktyczno-wychowawcza, przygotowanie szczególnie uzdolnionych dzieci do dalszego kształcenia w szkolnictwie artystycznym
25	Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Niepełnosprawnych przy Oddziale Rehabilitacji w Sulechowie		Sulechów		

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007-2015

26	Stowarzyszenie Polskich Artystów Plastyków STUDIO 3	stowarzyszenie	Sulechów	Europa, Ameryka Północna	edukacja artystyczna społeczeństwa, wykonywanie prac badawczo-rozwojowych i innowacyjnych w zakresie przedmiotów do użytku i otoczenia człowieka
27	Stowarzyszenie Regionu Cigacic	stowarzyszenie	Cigacic	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	integracja mieszkańców regionu, inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć w dziedzinie rozwoju turystyki i rekreacji; inspirowanie działań na rzecz niepełnosprawnych i zwalczania patologii społecznych
28	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kije	stowarzyszenie	Kije	sołectwo Kije	kształtowanie aktywności mieszkańców sołectwa; wspieranie rozwoju edukacji i kultury fizycznej; udzielanie pomocy w zakresie patologii społecznej; dbałość o estetykę i czystość wsi; upowszechnianie wiedzy o ochronie środowiska i zdrowia. aktywności
29	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kłępsk		Kłępsk	sołectwo Kłępsk	kształtowanie aktywności mieszkańców sołectwa, promocja wsi, dbałość o estetykę i czystość wsi, wspieranie rozwoju kulturalnego poprzez rozwijanie zainteresowań intelektualnych i artystycznych, upowszechnianie wiedzy o zdrowiu i ochronie środowiska, integracja mieszkańców Kłępska
30	Sulechowski Klub KYOKUSHIN Karate		Sulechów		rozwój fizyczny młodzieży, treningi karate, kickboxing
31	Sulechowskie Stowarzyszenie „AMAZONEK”	stowarzyszenie	Sulechów	gmina Sulechów	poszukiwanie form i metod pełnej rehabilitacji fizycznej i psychicznej oraz pomoc kobiet om po mastektomii; informowanie społeczeństwa o problematyce chorób nowotworowych
32	Sulechowskie Towarzystwo Historyczne	stowarzyszenie	Sulechów	gmina Sulechów	działanie na rzecz upowszechniania wiedzy historycznej o Sulechowie i okolicach; troska o stan pamiątek i ochronę zabytków Sulechowa i okolic; kształtowanie właściwych postaw dla poszanowania pamiątek i zabytków
33	Sulechowskie Towarzystwo Kultury im. F. Chopina		Sulechów		
34	Sulechowskie Towarzystwo Tenisowe		Sulechów		
35	Środowiskowy Klub Sportowy „Mewa”	stowarzyszenie kultury fizycznej	Cigacic	województwo lubuskie	rozwój sportu, w szczególności krzewienie kultury fizycznej i rekreacji wśród społeczności Cigacic; udział w rozgrywkach LZPN (klasa „A” i „B”)
36	Uczniowski Klub Sportowy „TRÓJKA”	klub sportowy	Sulechów	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów, uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze RP; klub działa w sekcjach: akrobatyki sportowej, piłki siatkowej, piłki nożnej, piłki koszykowej, piłki ręcznej, lekkiej atletyki, szachów i tenisa stołowego; organizator mistrzostw Polski w akrobatyce sportowej, w piłce siatkowej, w kickboxingu, w tenisie ziemnym dla osób niepełnosprawnych
37	Uniwersytet Trzeciego Wieku		Sulechów	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	stworzenie możliwości udziału osób starszych w procesie edukacyjnym w różnych zakresach wiedzy, zapobieganie marginalizacji osób starszych, utrzymanie sprawności psychicznej i fizycznej emerytów i rencistów, np. poprzez turystykę pieszą i rowerową, aktywizacja społeczna osób starszych
38	Wędkarski Klub Sportowy „KLEŃ” Sulechów	klub sportowy	Sulechów	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	organizacja wędkarskich zawodów sportowych, szkolenie młodzieży w zakresie wędkarstwa, działalność na rzecz ochrony środowiska naturalnego szczególnie wodnego, realizowanie w ramach wolontariatu zadań na zlecenie władz samorządowych
39	Wędkarski Klub Sportowy PERFEKT	klub sportowy	Sulechów	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	Organizowanie i przeprowadzanie współzawodnictwa sportowego w dyscyplinach wędkarskich
40	Wojskowe Koło Łowieckie „DIANA”	stowarzyszenie	Sulechów	gmina Sulechów	inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska, zwalczanie kłusownictwa, współpraca ze szkołami w prowadzeniu pracy wychowawczej wśród młodzieży w zakresie ochrony zwierzyzny, opieki nad nią i zachowania środowiska naturalnego; prowadzenie i popieranie hodowli psów myśliwskich
41	Związek	stowarzyszenie	Sulechów	gminy:	prowadzenie gromad zuchowych i drużyn

	Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca Babimojsko-Sulechowskiego im. Patriotów spod Znaku Rodła			Sulechów, Babimost, Kargowa, Zbąszynek,, Świebodzin, Trzebiechów	harcerskich na terenie szkół, działalność na rzecz najuboższych rodzin, promocja bezpieczeństwa na drogach, profilaktyka uzależnień
42	Związek Nauczycielstwa Polskiego Zarząd Oddziału w Sulechowie	związek zawodowy	Sulechów	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	uczestniczenie w tworzeniu aktów prawnych dotyczących statusu prawnego pracowników oświaty; podejmowanie działań mających na celu poprawę warunków życia i pracy niepełnosprawnych członków ZNP; organizowanie poradnictwa prawnego, kursów; rozwijanie działalności oświatowo-kulturalnej; prowadzenie bibliotek, czytelní, gromadzenie zbiorów
43	Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej (oddział w Sulechowie)	stowarzyszenie	Zielona Góra	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	Rzecznictwo interesów młodzieży, organizowanie imprez kulturalnych, sportowych, rehabilitacyjnych, rekreacyjnych, ekologicznych oraz w zakresie organizacji czasu wolnego – wypoczynku, kultury fizycznej i turystyki, szczególnie dla młodzieży niepełnosprawnej i potrzebującej pomocy, wykonywanie zadań zleconych przez organy państwowe oraz samorządy terytorialne, prowadzenie działalności edukacyjno – oświatowej.
44	Sulechowskie Stowarzyszenie FORUM	Stowarzyszenie	Sulechów	Obszar Rzeczypospolitej Polskiej	Prowadzenie działalności społecznej mającej na celu właściwy rozwój społeczeństwa miasta i gminy Sulechów. Poprawa wizerunku Gminy i Miasta Sulechów.
45	Stowarzyszenie „Praworządny Sulechów”	stowarzyszenie	Sulechów	obszar Rzeczypospolitej Polskiej	podejmowanie i realizowanie inicjatyw na rzecz dobra Gminy Sulechów i jej mieszkańców, aktywizacja środowisk w celu promowania społeczeństwa obywatelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.bip.sulechow.pl/index.jsp?bipkod=/019/003>

Kultura

Na terenie Gminy działalność kulturalną prowadzą:

- Sulechowski Dom Kultury (świetlice w Kłępsku, Bukowie, Łęgowie, Mozowie, Pomorsku, Brodach, Kijach),
- Biblioteka Publiczna w Sulechowie z filiami w Brodach, Cigacicach, Kalsku, Kijach i Pomorsku,
- Biblioteka Przedsiębiorcy przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie,
- Filia Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej.

Rolę centrum kulturowego pełni Sulechowski Dom Kultury. Jego głównym zadaniem jest zachęcanie mieszkańców do udziału w różnych formach życia kulturalnego i stwarzanie im takich możliwości. W tym celu SDK podejmuje różne działania aktywizujące mieszkańców, jak np.:

- organizuje imprezy artystyczne, rozrywkę kulturalną, zabawy, rekreację,
- inicjuje i organizuje uczestnictwo w amatorskim ruchu artystycznym, sprawując jednocześnie mecenat nad młodymi talentami.

Sulechów posiada wspaniałe tradycje kulturalne. Dumą miasta jest chór mieszany "Cantabile", działający już od ponad 25 lat. W mieście funkcjonuje Sulechowska Orkiestra Dęta, która uświetnia swoimi występami wiele miejskich imprez. Od 2005 roku w Sulechowskim Domu Kultury działają między innymi Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz formacja taneczna JUMP. Powstały nowe atrakcyjne sekcje i kluby (sekcja fotograficzna, modelarska, szkoła gitarowa, muzyczny teatrzyk dla

najmłodszych, sekcja szachowa i brydżowa, szkoła słowa, scena słowa, zajęcia edukacyjne ze sztuki na bazie organizowanych wernisaży i wystaw). Aktywnie działa na rzecz lokalnej społeczności Młodzieżowa Rada przy SDK. Sulechowski Dom Kultury bazując na oddanej do użytku w 2007 roku nowoczesnej sali widowiskowo-projekcyjnej prowadzi profesjonalną działalność impresaryjno-koncertową. W ciągu 2007 roku obiekt gościł w ramach organizowanych koncertów, spotkań, warsztatów, wernisaży, spotkań autorskich i konferencji około 36.000 tys. osób. Gościła tu m.in. Filharmonia Zielonogórska, Lubuski teatr, czołówka kabaretów polskich, gwiazdy muzyki rozrywkowej. Realizowane są tutaj koncerty w ramach kabaretowej sceny trójki. W lipcu ub.r. realizowała tutaj swoją płytę Urszula Dudziak. Obiekt został wyróżniony za walory architektoniczne i walory użytkowe nagrodą „Lubuski Mister Budowy” i otrzymał miano jednego z „7 cudów funduszy unijnych”.

Sulechowski Dom Kultury corocznie wzbogaca działalność kulturalną gminy o nowe przedsięwzięcia, włączając do współorganizacji miasta „Lubuskiego Trójmiasta”. Placówka realizuje projekty, które pozwalają na prowadzenie stałych zajęć popołudniowych na terenie wsi. Ważnym zadaniem jest współpraca zagraniczna z gminą Deventer w Holandii, okręgiem Rushmoor w Anglii i miastem Cottbus. Owocem tej współpracy są organizowane wspólnie imprezy, wymiana kulturalna, organizacja międzynarodowych obozów młodzieżowych w Rushmoor i Paryżu, realizacja konferencji turystycznej.

Obecna baza lokalowa SDK to:

- sala wielofunkcyjna: kameralno-widowiskowa na 100 miejsc, jednocześnie sala ćwiczeń,
- profesjonalna sala widowiskowo-kinowa na 271 miejsc, w tym foyer z restauracją w dawnym Zborze Kalwińskim i zapleczem scenicznym (garderoby),
- sala nauki języków oraz spotkań klubowych,
- salonik wystaw,
- pracownia plastyczna,
- studio muzyczne,
- pomieszczenie salki klubowej-kawiarni, wyposażonej w sprzęt multi-medialny i gry klubowe, do realizacji turniejów z zapleczem kuchennym,
- pokój instruktorski,
- pomieszczenia administracji,
- park z placem zabaw i amfiteatr.

Miasto związane jest z Fryderykiem Chopinem, który odwiedził Sulechów we wrześniu 1828 r. W ubiegłych latach rokrocznie odbywał się w Sulechowie ogólnopolski konkurs młodych pianistów. Sulechowski Dom Kultury przygotowuje się do reaktywacji Festiwalu, którego formuła poszerzyłaby się o warsztaty i koncerty gwiazd.

Do ciekawych, cyklicznych wydarzeń kulturalnych należą także odbywające się na przełomie maja i czerwca "Dni Sulechowa" (tabela 28).

Tabela 28 Wybrane wydarzenia na terenie Gminy Sulechów

Wydarzenie
Akcja charytatywna w ramach WOSP; zasięg-Gmina Sulechów
Koncert noworoczny chóru Cantabile
Wojewódzka Olimpiada Szachowa - szkół podstawowych, gimnazjów, liceum
Akcja "Zima" – organizacja ferii na terenie całej gminy
Cykl imprez realizowanych w ramach akcji "Bezpieczne Ferie 2009"
Gminny Przegląd Dorobku Artystycznego Szkół Podstawowych i Gimnazjów
Eliminacje powiatowe XLIX Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego
Memoriał im. Leszka Wysockiego w Piłce Siatkowej Nauczycieli
Przegląd Dorobku Artystycznego Przedszkoli
"Dni Sulechowa"
Biegi Uliczne im. Janusza Kusocińskiego
Widowisko historyczne „Emigracja z Kłępska do Australii
Flis Odrzański
Puchar lata - Zawody Spinningowe
Sulechowskie Lato Kulturalne: dyskoteki, koncerty, wycieczki, lato filmowe
Akcja "Lato" ferie letnie; zasięg – gmina
Dożynki Gminne
Festyn „Pożegnanie wakacji"
Koncert operetkowy Filharmonii Zielonogórskiej
IV Ogólnopolski Konkurs Literacki "O wachlarz Wilhelminy"
III edycja imprezy p.n. „EUROWEEKEND 2009"
Finał akcji charytatywnej p.n. „Przyjdź do mnie Mikołaju"

Źródło: <http://www.sulechow.pl/>

Rycina 8 Flis Odrzański – przystań turystyczna w Cigacicach

Źródło: archiwum Urzędu Miejskiego Sulechów

Rycina 9 Widowisko historyczne „Emigracja z Kłępska do Australii”.

Źródło: archiwum Urzędu Miejskiego Sulechów

Rycina 10 Dożynki powiatowe w Sulechowie – 2008 r.

Źródło: archiwum Urzędu Miejskiego Sulechów

SDK współdziała z miejsko-gminnymi placówkami oświatowo-wychowawczymi, szkołami, stowarzyszeniami, organizacjami i sołectwami, w tym z Lubuskim Biurem Koncertowym i Oddziałem PTTK Zielona Góra, PWSZ w Sulechowie, LODR w Kalsku, Filharmonią Zielonogórką, Lubuskim Teatrem oraz z lubuskimi winiarzami. W efekcie współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową, studenci w ramach praktyk, organizują wycieczki, zajęcia, imprezy integracyjne, gromadzą dane do bazy informacji Turystycznej.

Biblioteka Publiczna stanowi również ważny element rozwoju inicjatyw kulturalnych. W jej zmodernizowanym obiekcie znajdują się osobne oddziały dla dzieci i dorosłych. Biblioteka ma 5 filii w miejscowościach: Brody, Cigacice, Kalsk, Kije i Pomorsko. Obok tego, że Biblioteka spełnia podstawowe jej funkcje, stanowi również ważny ośrodek kulturalny, w którym odbywają się konkursy recytatorskie i plastyczne, seminaria szkoleniowe, wystawy i okolicznościowe imprezy artystyczne.

Rycina 11 Biblioteka Publiczna Gminy Sulechów i koncert sulechowskiego chóru Cantabile

Źródło: <http://www.sulechow.pl/>, <http://dk-sulechow.com/>

Sport, rekreacja

Jednostką odpowiedzialną za realizację zadań w zakresie sportu i rekreacji na terenie Gminy jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sulechowie. Ośrodek ten koordynuje i realizuje szereg imprez, np.: Mistrzostwa Sulechowa, turnieje sportowe w okresie wakacyjnym, imprezy sportowe dla dzieci i młodzieży w ramach Akcji Lato i Zima.

W mieście odbywają się cykliczne turnieje sportowe tj. Memoriał im. Leszka Wysockiego w Piłce Siatkowej Nauczycieli, czy Ogólnopolski Bieg Uliczny im. Janusza Kusocińskiego. Ważne tradycje życia sportowego realizowane są m.in. w takich dziedzinach sportowych, jak: siatkówka kobiet i mężczyzn, piłka nożna i akrobatyka sportowa. W Sulechowie działa również szereg zespołów ligowych i klubów sportowych:

- Miejski Ludowy Klub Sportowy PKS "Zawisza" Sulechów,
- Klub Sportowy „LECH”,
- Uczniowski Klub Sportowy "TRÓJKA",
- Sulechowska Liga Piłki Siatkowej,
- Sulechowska Liga Koszykówki,
- Sulechowska Halowa Liga Piłki Nożnej,
- Miejsko-Szkolny Klub Sportowy ORION,
- Uczniowski Klub Sportowy "OSW" SULECHÓW,
- Klub Sportowy „SPINROCK”,
- Ludowy Zespół Sportowy „Sokół” Kalsk,
- Ludowy Klub Sportowy „Tęcza” Brody,
- Ludowy Klub Sportowy „Kijowianka Kije”,
- Środowiskowy Klub Sportowy MEWA Cigacice,
- Wędkarski Klub Sportowy „KLEŃ” Sulechów,
- Wędkarski Klub Sportowy PERFEKT,

- Sulechowski Klub KYOKUSHIN Karate.
- Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną na terenie Gminy tworzą:
- stadion miejski w Sulechowie,
 - przyszkolne obiekty sportowe,
 - basen w Sulechowie,
 - przystań turystyczna na rzece Odrze w Cigacicach,
 - sala widowiskowo-sportowa o pow. użytkowej 1700 m² i widownia na 420 miejsc,
 - boiska sportowe i place zabaw w Cigacicach, Brodach, Kalsku, Kijach, Kruszynie, Leśnej Górze, Łęgowie i Mozowie.

Rycina 12 Hala widowiskowo-sportowa w Sulechowie

Źródło: <http://www.sulechow.pl>

Rycina 13 Basen miejski przy Ośrodku Sportu i Rekreacji w Sulechowie.

Źródło: archiwum Urzędu Miejskiego Sulechów.

Rycina 14 Przyszkolny obiekt sportowy przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Sulechowie.

Źródło: archiwum Urzędu Miejskiego Sulechów.

Rycina 8 Ogólnopolski Bieg Uliczny im. Janusza Kusocińskiego w 2007 r.

Źródło: archiwum Urzędu Miejskiego Sulechów.

Turystyka

Wyróżniającym walorem przyrodniczym Gminy Sulechów jest dolina Odry. Rzeka oraz jej rozlewiska, szczególnie wiosną, przyciągają wiele gatunków wędrownych ptaków. Do najpiękniejszych i najbardziej wartościowych pod względem przyrodniczym zakątków gminy należy również Rezerwat "Radowice". Ozdobą kilku podsulechowskich wsi są także wiejskie parki podworskie, a najciekawszym z nich jest park przy pałacu w Bukowie. Rosną tam m.in. gatunki egzotyczne jak: perełkowiec japoński, miłorząb dwuklapowy i wiązowiec zachodni. W sposób bardziej szczegółowy walory przyrodnicze Gminy zostały zaprezentowane w podrozdziale traktującym o zagospodarowaniu przestrzennym.

Natomiast do cenniejszych walorów kulturowych należą zabytki Gminy, jak np. zamek, kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Sulechowie czy kościół Kłępsku i Kalsku. Obiekty te również wskazano w podrozdziale traktującym o zagospodarowaniu przestrzennym.

Gmina Sulechów nie posiada rozbudowanej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Bazę noclegową Gminy Sulechów tworzą :

- Hotel ODR w Kalsku,
- Motel "Texicana" w Kalsku,
- Gościniec ALICJA w Krężołach k/Sulechowa,
- Mini Hotel Bar Tadż-Mahal w Sulechowie,
- Gospodarstwo agroturystyczne "Uni-Moden" w Kłępsku,
- Gospodarstwo agroturystyczne w Brodach,
- Gospodarstwo agroturystyczne w Kijach.

Tabela 29 Udzielone noclegi i korzystający z noclegów w Gminie Sulechów w latach 2003-2006

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006
Liczba miejsc noclegowych całorocznych	176	181	181	193
Udzielone noclegi ogółem, w tym:	26 406	28 088	29 775	32 503
turytom krajowym	18 306	17 899	20 535	24 876
turytom zagranicznym	8 100	10 189	9 240	7 627
Korzystający z noclegów ogółem, w tym:	21 706	22 669	22 630	21 189
turyści krajowi	14 335	12 844	13 622	13 770
turyści zagraniczni	7 371	9 825	9 008	7 419

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS

Według danych GUS Gmina Sulechów ma do zaoferowania 193 całoroczne miejsca noclegowe. W 2006 r. 21 189 osób skorzystało z noclegów na terenie Gminy, w tym ponad 35% stanowili turyści zagraniczni. Porównując te dane do lat ubiegłych widoczny jest wzrost liczby miejsc noclegowych (o

ok. 10% w porównaniu do roku 2002). Początkowy wzrost, a następnie spadek liczby korzystających z noclegów przy jednoczesnym stałym wzroście liczby udzielonych noclegów, pozwala stwierdzić, że choć do Gminy przyjechało mniej turystów, to jednak ich pobyty były dłuższe. Według opinii lokalnych środowisk, które mają kontakt z turystami na terenie Gminy, ruch turystyczny powoli się zwiększa³⁰. Na terenie Gminy Sulechów odradza się również tradycja wytwórczość wina. Prężnie działają już winnice w miejscowościach Górzynowo i Mozów.

Wśród 16 obiektów gastronomicznych na terenie Gminy znajdują się: restauracje, bary, pizzerie, kawiarnie i puby. Większość z nich zlokalizowana jest w Sulechowie.

W 2004 r. wyznaczono szlaki turystyczne: piesze i rowerowe o łącznej długości 152 km. Trasy te powstały w ramach projektu finansowanego ze środków pomocowych Unii Europejskiej programu PHARE CBC w ramach projektów Euroregionu "Sprewa- Nysa- Bóbr". Przygotowano 7 szlaków:

- Szlak Pomników Przyrody,
- Historyczny Szlak Bitewny,
- Szlak Mistrza ołtarza z Gościszowic,
- Szlak Południowy,
- szlaki łącznikowe (niebieski, czarny, żółty).

Poza tym, celem przybliżenia zagadnień związanych z przyrodą, stworzono leśne ścieżki edukacyjne:

- „Do Waligóry” o długości 3,4 km,
- „Nad Jabłonną” o długości 8,0 km,
- „Przez Rezerwat Radowice” o długości 4,0 km.

Jak wskazuje się w Strategii³¹, Gmina Sulechów dysponuje atrakcyjnymi walorami naturalnymi, na bazie których może rozwijać funkcję turystyczno-rekreacyjną. Dobre położenie, w tym bliskość Zielonej Góry, sprzyjają turystycznemu wykorzystaniu atutów Gminy, które dotąd były eksploatowane w sposób niewystarczający. Jednakże Gmina Sulechów, chcąc rozwijać turystykę, musi jednak zadbać o poprawę swojej atrakcyjności i estetyki.

W tym celu, wykorzystując istniejącą bazę oraz walory środowiska naturalnego, planuje się uruchomienie szeregu zadań, np. wytyczenie kolejnych szlaków turystycznych i tras rowerowych, rozbudowę bazy rekreacyjnej i tworzenie infrastruktury turystycznej oraz organizowanie lokalnych i regionalnych imprez krajoznawczych.

³⁰ Na podstawie konsultacji społecznych podczas warsztatów związanych z przygotowaniem dokumentu. Brak zgodności pomiędzy danymi GUS, a lokalnymi obserwacjami może wynikać z braku możliwości pozyskania danych od wszystkich gestorów bazy noclegowej w Gminie (np. większość obiektów noclegowych nie jest skategoryzowana).

³¹ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005

2.3.2 Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

- dzieci i młodzież narażone na uzależnienia, wejście w środowisko przestępcze,
- rodziny niepełne, wielodzietne, kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- niepełnosprawni,
- osoby starsze,
- osoby bezrobotne: długotrwale; kobiety; bez kwalifikacji zawodowych; przed 25 i po 50 roku życia.

2.3.3 Identyfikacja problemów sfery społecznej³²

- prognozuje się niekorzystną zmianę struktury wiekowej ludności (starzenie się społeczeństwa),
- ujemne saldo migracji ludności; malejący przyrost naturalny,
- przewidywany wolny, ale systematyczny wzrost przestępczości oraz innych patologii społecznych w ciągu najbliższych lat,
- tzw. „czarne punkty”, czyli miejsca najbardziej niebezpieczne, gdzie występuje najwięcej przestępstw,
- utrudniony dostęp ludności wiejskiej do placówek służby zdrowia,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, niepełnosprawność, ubóstwo i bezrobocie, stanowiące główne przyczyny przyznawania pomocy społecznej,
- problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży,
- utrzymująca się przewaga kobiet w strukturze osób bezrobotnych,
- osoby długotrwale bezrobotne jako dominująca grupa wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy,
- niewystarczająca baza sportowa,
- bardzo słabo rozwinięta baza rekreacyjno-turystyczna, brak dobrych hoteli, restauracji.

³² Opracowanie na podstawie: diagnozy sytuacji w Gminie Sulechów oraz konsultacji społecznych

2.4 Analiza SWOT

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zapisy dokumentów strategicznych na poziomie województwa, - pozyskanie środków finansowych z funduszy europejskich, - nowi inwestorzy, nowe inwestycje, - rozwój turystyki, - winnice w regionie (Sulechów może stanowić miejsce, z którego organizowane będą wycieczki do winnic w regionie), - rozwój połączeń kolejowych, - rozwój żeglugi śródlądowej na Odrze, - rozwój jednostki wojskowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczony dostęp do środków Unii Europejskiej, - konkurencja innych ośrodków miejskich, gmin - odpływ ludzi wykształconych ze względu na brak atrakcyjnych ofert pracy, - niestabilne ustawodawstwo, zmiany w przepisach.
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
sfera przestrzenna	
<ul style="list-style-type: none"> - położenie gminy: <ul style="list-style-type: none"> o w niewielkiej odległości od granicy z Niemcami (80 km), o w bliskim sąsiedztwie miasta Zielona Góra (20 km), o w obrębie Lubuskiego Trójmiasta: Zielona Góra – Nowa Sól – Sulechów, o na trasie ważnych dróg kołowych o znaczeniu krajowym, o na trasie żeglownej rzeki Odra. o bliskość lotniska - duży udział w powierzchni Gminy stanowią lasy (38,6%), - atrakcyjne środowisko przyrodnicze (liczne formy ochrony przyrody), - zabytkowe centrum miasta Sulechowa, - port w Cigacicach na rzece Odrze, przystań, - dobrze rozwinięta sieć wodociągowa na terenie Gminy i kanalizacyjna w mieście Sulechów, - oczyszczalnia, posiadająca duże rezerwy w odniesieniu do przyjęcia i oczyszczania ścieków. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka powierzchnia terenów zieleni urządzonej w mieście, potrzeby w zakresie uporządkowania i zagospodarowania terenów zielonych, - zanieczyszczona rzeka Odra, brak regulacji rzeki, - zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych, - ok. 90% budynków mieszkalnych stanowią budynki zbudowane przed 1989 r., zły stan techniczny budynków mieszkalnych (wymagają remontów), - potrzeby mieszkaniowe osób o niskich dochodach, - niewystarczająca liczba połączeń kolejowych, - zły stan dróg i chodników, - słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna na terenach wiejskich.
sfera gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> - wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych, - wzrost zatrudnienia, - przygotowana oferta inwestycyjna, - targi rolnicze o zasięgu krajowym w Kalsku, - funkcjonująca Biblioteka Przedsiębiorcy przy 	<ul style="list-style-type: none"> - mała aktywność organizacji pozarządowych, - brak instytucji otoczenia biznesu, - brak kadr w określonych branżach, zapotrzebowanie na pracowników

<p>Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie.</p>	<p>posiadających odpowiednie kwalifikacje (m.in. budowlańców, elektryków, osób z wykształceniem technicznym, inżynierów).</p>
sfera społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> - obecna, korzystna struktura wiekowa społeczeństwa (stosunkowo młoda społeczność Gminy), - opracowanie specjalnych programów i strategii: Program „Bezpieczna Gmina Sulechów”, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012, - malejące bezrobocie, - rozmieszczenie szkół pozwalające na względnie dobrą obsługę. - bardzo dobra baza lokalowa i dydaktyczna szkół, - dynamicznie rozwijająca się uczelnia wyższa – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie, z filią w Kalsku, - aktywny trzeci sektor (liczne stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, - oferta kulturalna, - Centrum Rehabilitacji w Sulechowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - prognozuje się niekorzystną zmianę struktury wiekowej ludności (starzenie się społeczeństwa), - ujemne saldo migracji ludności; malejący przyrost naturalny, - przewidywany wolny, ale systematyczny wzrost przestępczości oraz innych patologii społecznych w ciągu najbliższych lat, - tzw. „czarne punkty”, czyli miejsca najbardziej niebezpieczne, gdzie występuje najwięcej przestępstw, - utrudniony dostęp ludności wiejskiej do placówek służby zdrowia, - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, niepełnosprawność, ubóstwo i bezrobocie, stanowiące główne przyczyny przyznawania pomocy społecznej, - problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży, co wskazuje na potrzebę realizacji odpowiedniego programu przeciwdziałającego tym negatywnym zjawiskom, a także np. tworzenie obiektów rekreacyjnych i sportowych (skate parki, boiska, kawiarenki internetowe, świetlice), w których dzieci i młodzież mogłyby realizować swoje zainteresowania (łatwiej takie miejsca objąć kontrolą i reagować na zagrożenia), - utrzymująca się przewaga kobiet w strukturze osób bezrobotnych, - osoby długotrwale bezrobotne jako dominująca grupa wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, - niewystarczająca baza sportowa, - bardzo słabo rozwinięta baza rekreacyjno-turystyczna, brak dobrych hoteli, restauracji.

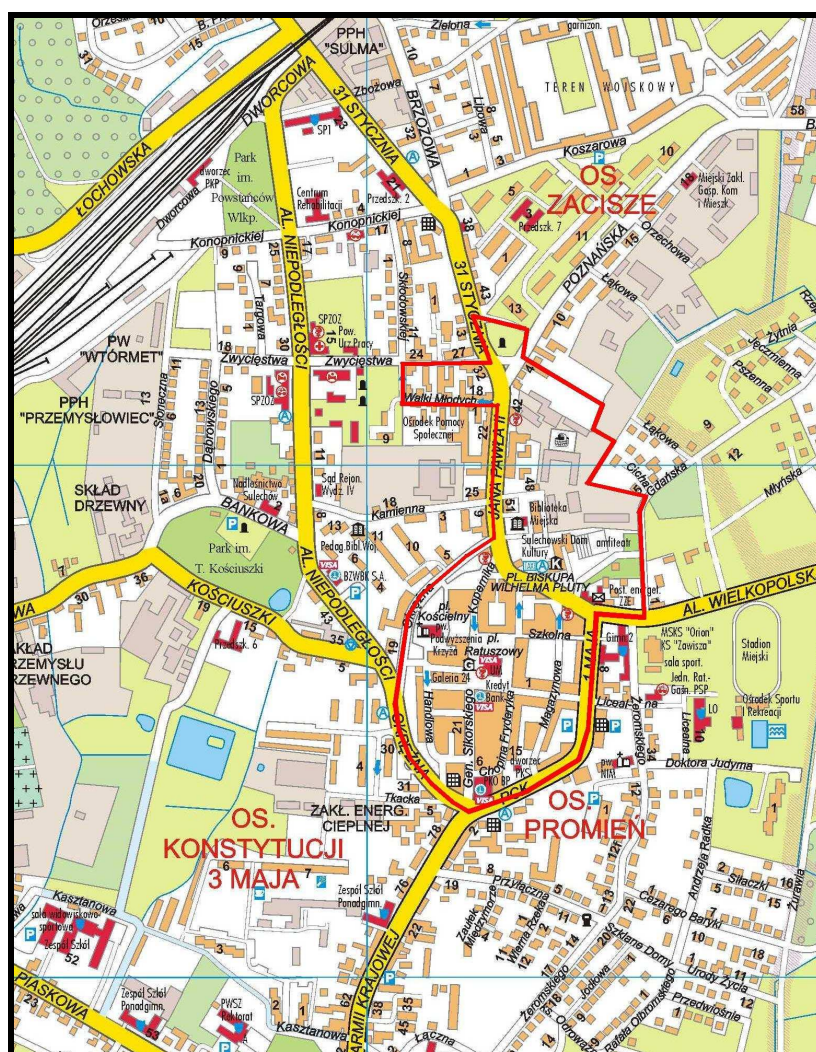
Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy sytuacji w mieście i konsultacji społecznych

3 Charakterystyka obecnej sytuacji na terenie wymagającym rewitalizacji

3.1 Zagospodarowanie przestrzenne

Jako obszar do rewitalizacji na terenie Gminy Sulechów wskazano centrum Miasta Sulechowa, którego granice zaprezentowano na poniższej rycinie.

Rycina 16 Granice obszaru rewitalizowanego w Sulechowie

Źródło: Urząd Miejski Sulechów

Na obszarze tym zlokalizowane są 2 strefy:

- usługowe (teren śródmieścia, wokół rynku),
- mieszkalnictwa (głównie w formie zwartej zabudowy, w tym o wartościach historycznych, ale także pojedynczych budynków wielorodzinnych).

3.1.1 Uwarunkowania przyrodnicze

Tereny zieleni urządzonej w Sulechowie zajmują niewielką powierzchnię i są swobodnie lokalizowane. Na obszarze rewitalizacji znajduje się park w pobliżu Sulechowskiego Domu Kultury i zamku, który wymagałby podjęcia prac związanych z uporządkowaniem i zagospodarowaniem tego terenu dla potrzeb rekreacji.

3.1.2 Dziedzictwo kulturowe³³

Jak wynika z dotychczas zaprezentowanych informacji, śródmieście, w którym znajduje się obszar rewitalizowany, to miejsce koncentracji zabytkowej zabudowy miasta, z której część obiektów wymaga podjęcia prac remontowych i konserwatorskich. Mieszczą się tu także główne placówki kulturalne Sulechowa. Na obszarze wskazanym do wsparcia zlokalizowane są³⁴:

Zamek z wieżą przy Al. Wielkopolskiej

Pierwsza wzmianka o zamku i mieście pochodzi z 1309 r. zbudowany przez książąt głogowskich, stał się siedzibą wójtów i panów zamkowych rządzących w imieniu księcia. W średniowieczu zamek posiadał własny system obronny – fosę i mur obronny (nie zachowane). Z okresu średniowiecza pochodzi wieża obronna z XV w. W okresie renesansu wieżę wieńczył hełm arkadowy. W 1750 r. wieżę zwieńczono nakryciem namiotowym pokrytym dachówką. Z dawnych skrzydeł zamku zachowane tylko skrzydło zachodnie pod którym znajduje się na całej jego długości piwnica z jednoprzestrzenną, o sklepieniu kolebkowym z XVI w. Zachowane skrzydło było wielokrotnie przebudowywane po wielkim pożarze miasta w 1557 r. i 1633 r. W 1598 r. zamek przebudowywano w stylu renesansowym. Zachowane skrzydło przebudowane, posiada szczyt południowy z 1850 r. w stylu późnoklasycystycznym. W elewacjach skrzydła liczne gzymsy, pilastry z głowicami i bazami, szkarpy. W XIX w. rozebrano szczyt północny i wschodni zamku. Zachowany szczyt zachodni nakryty dachem dwuspadowym z pokryciem dachówką. W XVIII w. mieścił się w zamku tzw. „Kościół Zamkowy” gminy kalwińskiej.

Zbór Kalwiński przy Al. Wielkopolskiej

Historia zboru kalwińskiego w Sulechowie sięga roku 1683 kiedy to do miasta przybyła grupa polskich uchodźców kalwińskich, którzy znaleźli tu schronienie przed kontrreformacją. W wyniku rozrastania się gminy kalwińskiej król Fryderyk II wydał w 1751 r. zgodę na budowę zboru. Prace budowlane rozpoczął pastor Arnold F. Wistinghausen i prowadzone je w latach 1752 – 1765. Budynek prezentuje późnobarokową formę architektoniczną. W roku 1927 zbor staje się Domem Gminy Ewangelickiej. Po II Wojnie Światowej, pod

³³ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.; www.sulechow.pl; <http://dk-sulechow.com/>;

³⁴ Źródła zdjęć zabytków: www.sulechow.pl;

koniec lat 60-tych, budowla po renowacji służy jako Dom Kultury, później obiekt zostaje zamknięty. W latach 80-tych ub. wieku podjęto działania mające przywrócić nowe funkcje użytkowe tego obiektu, jednak brak środków finansowych budżetach Gminy Sulechów wstrzymał działania adaptacyjne.. Dzięki realizacji projektu unijnego „Adaptacja Zboru Kalwińskiego przy Al. Wielkopolskiej w Sulechowie na salę widowiskowo – projekcyjną” uzyskano pomoc unijną finansową z EFRR w ramach ZPORR. Projekt realizowano w latach 2005 – 2007.

Ratusz Miejski, pl. Ratuszowy

Wybudowany w centrum miasta, którego rodowód sięga lokacji miasta. Pierwotny wygląd ratusza nie jest znany, gdyż spłonął on w wielkim pożarze miasta w 1557 r. Odbudowano go jako budowlę renesansową dwukondygnacyjną ze spadzisty dachem, od strony zachodniej ośmioboczną wieżą z hełmem arkadowym z galerią. Kolejny pożar w 1633 r. obrócił budowlę w częściową ruinę. Kolejnego remontu podjęto się w II połowie XVII w dodając m.in. do strony południowej wieżyczkę o stożkowym dachu. Obecny kształt architektoniczny pochodzi z drugiej połowy XIX w. Dodano trzecią kondygnację nakrywając ją dachem płaskim zwieńczonym krenelażem. W 1966 -1973 dokonano kolejnego remontu zastępując stropy drewniane stropami betonowymi, oraz zwieńczono dach nową attyką w 1970 r. W piwnicach ratusza oraz salce na parterze przy wieży zachowane są sklepienia kolebkowe z lunetami. W pozostałych częściach pomieszczenia nakryte sklepieniami prostymi. Dawnej mieściła się w nim warzelnia piwa, pierwsza apteka miejska zwana „Pod Lwem” (1587 r.), areszt, a obecnie urząd miejski Gminy Sulechów.

Kościół farny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego

Znajduje się w zachodniej części obrębu starego miasta. Obok ratusza jest najstarszą budowlą miejską. Powstanie datowane jest na pierwszą połowę XIII w. być może drewniany, który w XIV w. zastąpiono kamiennym (fragmenty zachowane w przyziemnych partiach). W XIV w. do romańskiego kościoła od północy dobudowano gotyckie prezbiterium i zakrystię. W 1499 r. dokonano przebudowy wznosząc trójnawowy korpus ceglany i podwyższając prezbiterium. W 1557 r. kościół uległ poważnym zniszczeniom – runął szczyt zachodni, wieża i sklepienia. Do roku 1562 r. trwała odnowa świątyni wznosząc nową wieżę od strony południowej. W latach 1884 – 1893 nadbudowano wieżę oraz przeprowadzono renowację wewnątrz i elewacji. Obecny kształt budowli to styl późnogotycki, o konstrukcji murowanej z kamienia i cegły, trójnawowej, halowej, z przybudówkami od północy i południa, prezbiterium od północy. W nawie głównej i prezbiterium sklepienia gwiazdziste, w nawach bocznych sieciowe.

Brama Krośnieńska

Wybudowana w 1704 r. w stylu barokowym. Pozostała jako jedna z czterech istniejących niegdyś bram. Wykonana z cegły bogato zdobiona i połączona z fragmentami murów miejskich. Bramę flankowano pilastrami, górę zamknięto gzymsiem z wazonami i kulą zdobioną maskaronami. Po obu stronach kartusze: od zachodu orzeł brandenburski w polu obramowanym dekoracją akantowo – lautową z koroną w zwieńczeniu, od wschodu dawny herb miasta z obramieniem z akantu i draperii podtrzymywanej przez putta. Odnawiana

w 1891 i 1927 r.

Mury obronne

Powstały wraz z lokacją miasta stanowiąc ważny element obronno – militarny. Obecny kształt zawdzięczają wielowiekowym przeróbkom. Pierwotnie zbudowane z kamienia polnego o nieregularnym układzie. W XV i XVI w. mury nadbudowano partiami ceglany. Z dawnych obwarowań zachowały się spore fragmenty o grubości ok. 1,2 m i wysokości od 2,5 do 5 m. W nadbudowach ceglanych liczne otwory strzelnicze. Mury w dobrym stanie zachowane były do wojny trzydziestoletniej. W XVIII w. zaczęły podupadać. W XIX w. nastąpiły

ich częściowe rozbiórki. W średniowieczu wokół murów biegła fosa, którą sukcesywnie zasypywano od XVII do XIX w.

Wieża ciśnień

Zabytkowa wieża ciśnień z początku XX w. wybudowana w miejscu rozebranej kaplicy św. Anny na przedmieściu świebodzińskim. Obecnie nieczynna.

W obrębie rewitalizowanym znajdują się liczne kamienice z okresu XVIII – XX w., które wpisano do rejestru zabytków. Znajdują się one na ulicach: Brama Piastowska, Handlowej, Jan Pawła II, Łukasiewicza, Okrężna, pl. Ratuszowy, Sikorskiego, Zwycięstwa.

3.1.3 Własność gruntów i budynków

Właścicielami gruntów i budynków na obszarze rewitalizacji są:

- Wspólnoty mieszkaniowe,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Sulechowie,
- Gmina Sulechów,
- osoby fizyczne,
- osoby prawne,
- Skarb Państwa.

3.1.4 Infrastruktura

Tabela 30 Infrastruktura drogowa i techniczna na obszarze rewitalizowanym w Sulechowie

Ulica	Opis infrastruktury
ul. PCK	Droga gminna z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, z wydzielonymi chodnikami z kostki brukowej betonowej – kostka betonowa miejscami pozapadana i zniszczona. Brak kanalizacji deszczowej, woda opadowa odprowadzana jest do kanalizacji ogólnospławnej o bardzo małych przekrojach i źle funkcjonującej.
ul. 1 Maja	Droga gminna z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, z wydzielonymi chodnikami z kostki brukowej betonowej - kostka betonowa miejscami pozapadana i zniszczona. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Okrężna	Odcinek drogi od skrzyżowania z ul. PCK do skrzyżowania z Al. Niepodległości jest administrowany przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze. Posiada starą, zniszczoną jezdnię bitumiczną i chodnik z kostki brukowej betonowej. Dalszy odcinek od skrzyżowania przy Bramie Krośnieńskiej do skrzyżowania z ul. Jana Pawła II to droga gminna z jezdnią o nawierzchni bitumicznej. Są tutaj wąskie chodniki ze starej kostki brukowej betonowej. Niewydolna kanalizacja.
ul. Gen. W. Sikorskiego	Droga gminna, z jezdnią o starej nawierzchni bitumicznej, z wydzielonymi chodnikami wymagającymi modernizacji z kostki brukowej betonowej, która miejscami jest pozapadana, uszkodzona i zniszczona. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. F. Chopina	Droga gminna, z jezdnią o starej nawierzchni bitumicznej, z wydzielonymi chodnikami wymagającymi modernizacji ze starej kostki brukowej betonowej, miejscami pozapadanej i uszkodzonej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Handlowa	Droga gminna o nawierzchni jezdni z kostki brukowej betonowej typu „starobruk”, z wydzielonymi chodnikami także z kostki brukowej betonowej typu „parkiet”. Kostka w obrębie chodników pozapadana i w wielu miejscach uszkodzona.
ul. Nowy Rynek	Droga gminna z jezdnią o starej nawierzchni bitumicznej, z wydzielonymi chodnikami z kostki brukowej betonowej, wymagającymi modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Wspólna	Gminny ciąg pieszo-jezdny o nawierzchni z kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Brama Piastowska	Droga gminna z jezdnią o nawierzchni z kostki kamiennej granitowej, z

	wydzielonymi chodnikami z kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Licealna (od ul. Chopina do ul. 1 Maja)	Droga gminna z jezdnią o zniszczonej nawierzchni bitumicznej, z wydzielonymi chodnikami z kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Magazynowa	Droga gminna z jezdnią o nawierzchni z kostki brukowej betonowej, z wydzielonymi chodnikami także z kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Szkolna	Droga gminna. Odcinek od skrzyżowania z Łukasiewicza do skrzyżowania z ul. Magazynową to ciąg pieszo-jezdny z kostki kamiennej granitowej, dalszy odcinek do skrzyżowania z ul. 1 Maja posiada starą jezdnię bitumiczną i chodnik, z prawej strony z kostki kamiennej granitowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
pl. Ratuszowy	Plac gminny z jezdnią z kostki kamiennej granitowej, którą odsłonięto poprzez usunięcie z jej powierzchni zniszczonego i odparzonego asfaltu. Kostka granitowa konieczna do przebrukowania z uwagi na liczne nierówności powodujące dyskomfort jazdy i hałas. Konieczność regulacji bardzo wysokich krawężników, zagrażających bezpieczeństwu i powodujących utrudnienia w ruchu pieszych oraz w poruszaniu się osób niepełnosprawnych. Chodniki z kostki brukowej betonowej wymagają modernizacji, posiadają liczne zapadliska i uszkodzenia starej kostki betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Łukasiewicza	Droga gminna, początkowy odcinek od skrzyżowania z Placem Ratuszowym posiada jezdnię z kostki kamiennej granitowej koniecznej do przebrukowania z uwagi na liczne nierówności, co powoduje dyskomfort jazdy i hałas, dalszy odcinek jezdni to stara, zniszczona nawierzchnia bitumiczna. Na całej długości są chodniki ze starej zniszczonej kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
pl. Ks. M. Kaczmarka	Plac gminny - chodniki z kostki brukowej betonowej o różnym kształcie oraz czasokresie wbudowania. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Kopernika	Droga gminna – jezdnia – stara, zniszczona nawierzchnia bitumiczna, z wydzielonymi chodnikami z kostki brukowej betonowej. Z uwagi na liczne zapadliska i uszkodzenia kostki brukowej betonowej chodniki wymagają modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej jw.
pl. Kościelny	Plac gminny o nawierzchni z kostki kamiennej granitowej, miejscami wymagającej przebrukowania. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Jana Pawła II	Odcinek drogi powiatowej, administrowanej przez Powiatowy Zielonogórski Zarząd Dróg z s. w Sulechowie. Posiada jezdnię o nawierzchni bitumicznej i chodniki z kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
pl. Biskupa Wilhelma Pluty	Plac gminny o zniszczonej nawierzchni asfaltowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
Al. Wielkopolska (od ul.1 Maja do ul. Gdańskiej)	Droga gminna z jezdnią o nawierzchni asfaltowej. Z lewej strony wydzielony chodnik z kostki brukowej betonowej. Z prawej strony stary, zniszczony chodnik z płyt chodnikowych betonowych. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Gdańska (od Al. Wielkopolskiej do ul. Powstańców Wielkopolskich)	Droga gminna z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, z wydzielonym po lewej stronie chodnikiem z kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Powstańców Wielkopolskich	Droga gminna. Na odcinku od ul. Jana Pawła II do budynku biblioteki – jezdnia o nawierzchni bitumicznej, z obu stron chodniki z kostki brukowej betonowej. Dalszy odcinek drogi z kostki brukowej betonowej z jednostronnym chodnikiem z kostki brukowej betonowej. Boczny odcinek ulicy nie ma utwardzonej nawierzchni jezdni i nie ma wydzielonych chodników. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Walki Młodych	Droga gminna, ze zniszczoną jezdnią o nawierzchni bitumicznej. Z obu stron są stare chodniki, z często uszkodzonych płyt betonowych. Brak

	kanalizacji deszczowej jw.
ul. Zwycięstwa (od ul. Skłodowskiej do ul. ul. 31 Stycznia)	Droga gminna o nawierzchni jezdni z kostki kamiennej granitowej. Chodniki ze starej kostki brukowej betonowej. Dalszy odcinek przy wieży ciśnień posiada jezdnię z kostki brukowej kamiennej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Poznańska	Dwa odcinki łączące główny ciąg ul. Poznańskiej z ul. 31 Stycznia; pierwszy krótszy z nawierzchnią jezdni, z kostki kamiennej granitowej, wymagającej przebrukowania. Drugi odcinek dłuższy z nawierzchnią jezdni bitumicznej, która jest stara i zniszczona. Chodnik ze starych płyt betonowych. W obrębie placu zieleni nie ma utwardzonych chodników. Teren przy wieży ciśnień jest zabezpieczony i wyłączony z ruchu, z uwagi na zagrożenie bezpieczeństwa, w związku z bardzo złym stanem technicznym wieży będącej obiektem zabytkowym, popadającym w ruinę. Ul. 31 Stycznia powiatowa posiada jezdnię o nawierzchni bitumicznej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. Skłodowskiej (od ul. Zwycięstwa do ul. Walki Młodych)	Droga gminna o nawierzchni bitumicznej z wydzielonymi chodnikami z jednej strony ze starych płyt betonowych, z drugiej z kostki brukowej betonowej. Brak kanalizacji deszczowej jw.
ul. 31 Stycznia (od ul. Zwycięstwa do ul. Jana Pawła II)	Droga powiatowa, administrowana przez Powiatowy Zielonogórski Zarząd Dróg o nawierzchni bitumicznej. Brak kanalizacji deszczowej jw.

Źródło: dane Urzędu Miejskiego Sulechów

3.1.5 Identyfikacja problemów sfery przestrzennej

- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- zły stan techniczny budynków mieszkalnych (wymagają remontów), większość budynków mieszkalnych stanowią budynków zbudowane przed 1989 r.,
- potrzeby mieszkaniowe osób o niskich dochodach,
- zły stan dróg i chodników,
- brak lub niewydolna kanalizacja.

3.2 Gospodarka

3.2.1 Struktura podstawowych branż gospodarki

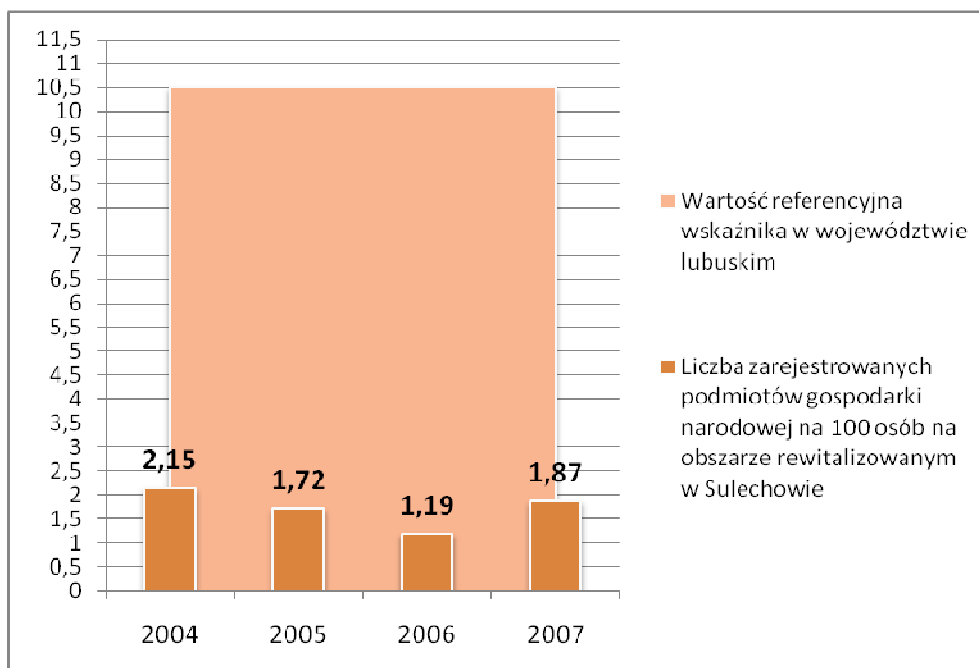
Jak wskazała analiza dokumentów strategicznych, danych GUS i Urzędu Miasta, w śródmieściu koncentruje się oferta usług ogólnomiejskich i podstawowych. W porównaniu jednak ze średnią liczbą podmiotów gospodarczych (w przeliczeniu na liczbę ludności) w województwie lubuskim, wskaźnik poziomu działalności gospodarczej na obszarze rewitalizowanym w Sulechowie jest bardzo niski (tabela 31).

Tabela 31 Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizowanym w Sulechowie

Rok	Liczba ludności	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	WSKAŹNIK Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Wartość referencyjna wskaźnika w WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
	A	B	C	
OBSZAR WSPARCIA				
2004	3338	72	2,15	10,5
2005	3363	58	1,72	
2006	3347	40	1,19	
2007	3301	62	1,87	

Wyjaśnienie: $C = (B \cdot 100) / A$
Źródło: Urząd Miejski Sulechów

Wykres 15 Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizowanym w Sulechowie

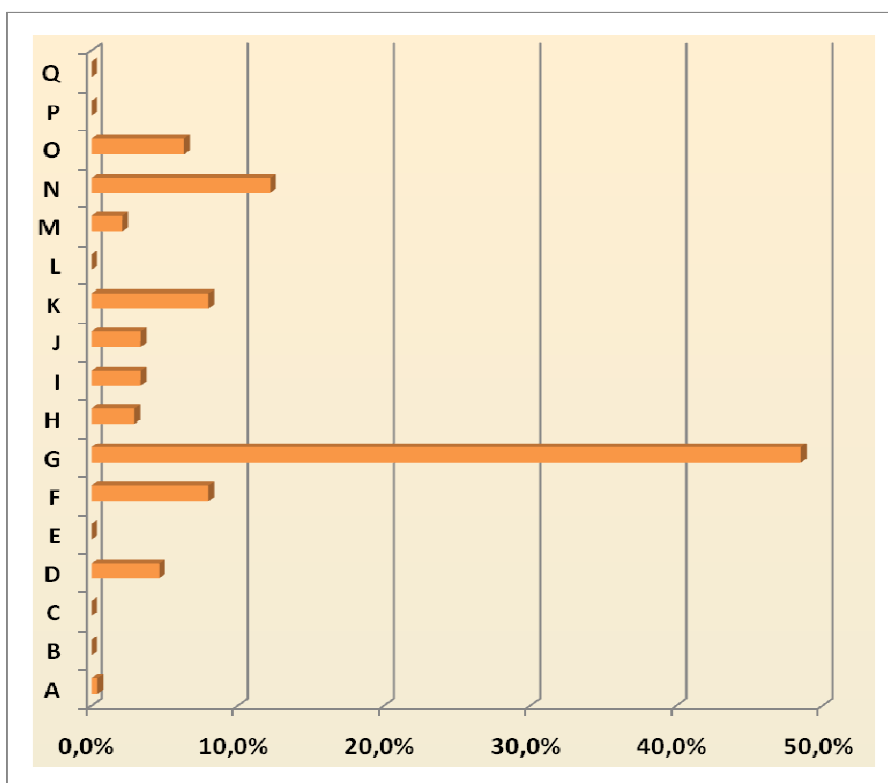
Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 31

Analizując podmioty działalności gospodarczej na obszarze rewitalizowanym, na podstawie danych z ewidencji działalności gospodarczej (wykres 15), można zaobserwować, że dominuje handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (G) – prawie 50%. Ważne miejsce zajmują także takie branże jak:

- budownictwo (F),
- obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (K),
- ochrona zdrowia i pomoc społeczna (N).

Struktura branż gospodarki na obszarze rewitalizowanym jest zbliżona do struktury branż gospodarki w całej Gminie Sulechów (tabela 6).

Wykres 16 Procentowy udział podmiotów gospodarki narodowej wg klasyfikacji PKD (2004) na obszarze rewitalizowanym w Sulechowie *

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego Sulechów

* Klasyfikacja PKD

- A- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- B- Górnictwo i wydobywanie
- C- Przetwórstwo przemysłowe
- D- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
- E- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

- F- Budownictwo
- G- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, wylęczając motocykle
- H- Transport i gospodarka magazynowa
- I- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- J- Informacja i komunikacja
- K- Działalność finansowa ubezpieczeniowa
- L- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
- M- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- N- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
- O- Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
- P- Edukacja
- Q- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

3.2.2 Zatrudnienie w poszczególnych sektorach

Informacje na temat zatrudnienia w poszczególnych sektorach przygotowuje GUS, gdzie najmniejszą jednostką agregacji danych jest powiat. Nie prowadzi się agregacji tego rodzaju danych na poziomie gmin, czy też poszczególnych ulic miast³⁵.

W związku z powyższym, a także koncentracją podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji, przyjmuje się, że struktura zatrudnienia w poszczególnych sektorach na tym terenie jest zbliżona do struktury na terenie powiatu zielonogórskiego, którą opisano wcześniej (podrozdział 2.2.2).

3.2.3 Identyfikacja problemów sfery gospodarczej

- małą aktywność organizacji pozarządowych,
- brak instytucji otoczenia biznesu,
- brak kadr w określonych branżach, zapotrzebowanie na pracowników posiadających odpowiednie kwalifikacje (m.in. budowlańców, elektryków, osób z wykształceniem technicznym, inżynierów).

³⁵ Nie prowadzi się agregacji tych danych w GUS, PUP i Urzędzie Miejskim. Na poziomie gminy możliwe jest uzyskanie informacji na temat pracujących w poszczególnych sektorach, co zostało zaprezentowane w podrozdziale traktującym o gospodarce na terenie Gminy (podrozdział 2.2).

3.3 Strefa społeczna

3.3.1 Struktura społeczna i demograficzna

Demografia

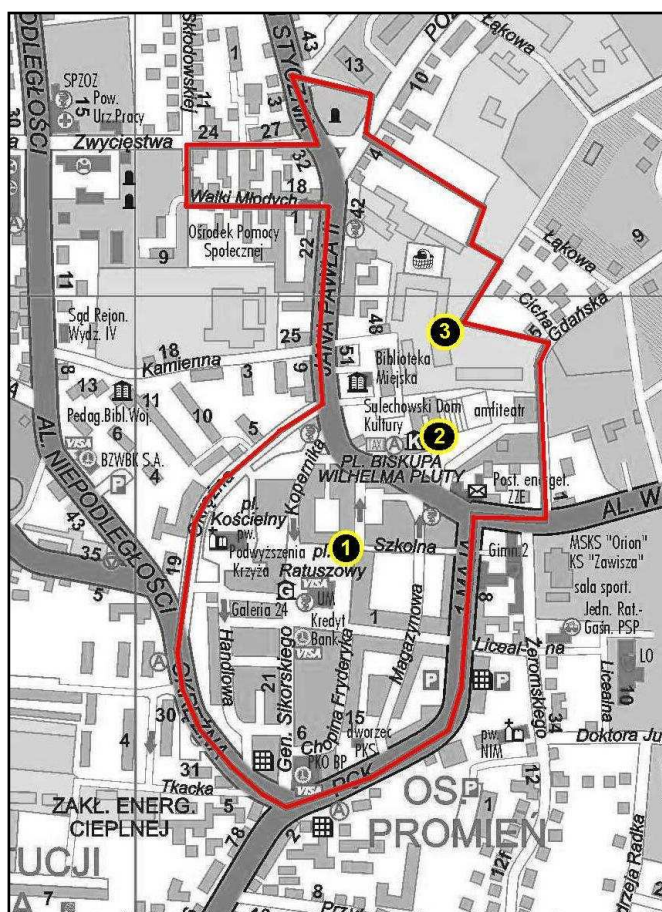
Liczbę ludności na obszarze rewitalizacji, w porównaniu do liczby osób w całym mieście prezentuje poniższa tabela.

Tabela 32 Liczba ludności na obszarze rewitalizacji i w Mieście Sulechów

Liczba ludności na obszarze rewitalizacji				
Lata	2004	2005	2006	2007
RAZEM:	3338	3363	3347	3301

Liczba ludności w Mieście Sulechów				
Lata	2004	2005	2006	2007
RAZEM:	17 804	17 745	17 610	17 494

Wyjaśnienie: Liczba ludności (na pobyt stały)
 Źródło: dane Urzędu Miejski Sulechów

Bezpieczeństwo

Do miejsc szczególnie niebezpiecznych, najbardziej narażonych na wykroczenia i przestępstwa – tzw. „czarnych punktów” na obszarze rewitalizacji należą: Plac Ratuszowy, park przy Sulechowskim Domu Kultury i Park Powstańców Wielkopolskich (rycina 7). „Czarne punkty” zostały wyznaczone w Programie „Bezpieczna Gmina Sulechów”.

Rycina 17 „Czarne punkty” na obszarze rewitalizacji

Wyjaśnienie: „Czarne punkty”: 1 – Plac Ratuszowy, 2 – park przy Sulechowskim Domu Kultury, 3 – Ulica Powstańców Wielkopolskich
 Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu „Bezpieczna Gmina Sulechów”, 2006

Zgodnie z poniższą tabelą, poziom przestępczości na obszarze rewitalizacji systematycznie maleje. Jest to efekt realizacji Programu „Bezpieczna Gmina Sulechów”, tym samym wprowadzenia kamer monitorujących okolice placu Ratuszowego. W porównaniu jednak do wartości referencyjnej województwa lubuskiego wskaźnik liczby przestępstw jest nadal wysoki.

**Tabela 33 Kryterium – wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;
Wskaźnik – Liczba przestępstw na 1 tys. Ludności**

Rok	Liczba ludności	Liczba przestępstw	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Wartość referencyjna wskaźnika w WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
	A	B	C	38,4
OBSZAR WSPARCIA				
2004	3338	238	71,30	
2005	3363	183	54,41	
2006	3347	173	51,68	
2007	3301	135	40,89	

Wyjaśnienie: $C=(B*1000)/A$

Źródło: Komisariat Policji w Sulechowie

Pomoc społeczna

Do miejsc, na których koncentrują się problemy społeczne w Mieście Sulechów (gdzie mieszkają osoby, którym OPS w Sulechowie udziela najwięcej wsparcia) należą ulice:

- gen. W. Sikorskiego,
- Jana Pawła II,
- Armii Krajowej.

Ma to swoje odzwierciedlenie w sytuacji na obszarze wsparcia, w skład którego wchodzi ulice: gen. W. Sikorskiego i Jana Pawła II. Na obszarze proponowanym do rewitalizacji występuję nasilenie zjawiska ubóstwa (tabela 34).

**Tabela 34 Kryterium – wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;
Wskaźnik – ilość osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej³⁶ na 1 tys. Ludności**

Rok	Liczba ludności	Ilość osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	WSKAŹNIK Ilość osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. Ludności	Wartość referencyjna wskaźnika w WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
	A	B	C	104
OBSZAR WSPARCIA				
2004	3338	508	152,18	
2005	3363	543	161,46	
2006	3347	477	142,51	
2007	3301	430	130,26	

Wyjaśnienie: $C= (B*1000)/A$; Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie

³⁶Osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego

Rynek pracy

W ostatnich latach sytuacja na rynku pracy znacznie się poprawiła. Podobnie sytuacja wygląda w województwie lubuskim, powiecie zielonogórskim i Gminie Sulechów. Poziom bezrobocia długotrwałego na obszarze zaproponowanym do rewitalizacji nie przekracza średniej w województwie (tabela 33).

Tabela 35 Kryterium – wysoka stopa długotrwałego bezrobocia
Wskaźnik – Udział długotrwałe bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym

Rok	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Ilość osób długotrwałe bezrobotnych	WSKAŹNIK Udział długotrwałe bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Wartość referencyjna wskaźnika w WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
	A	B	C	
OBSZAR WSPARCIA				4,7
2004	1943	77	3,96	
2005	1968	66	3,35	
2006	1978	70	3,53	
2007	2007	43	2,14	

Wyjaśnienie: $C = (B \cdot 100) / A$;
 Źródło: Urząd Miejski Sulechów

3.3.2 Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

- dzieci i młodzież narażone na uzależnienia, wejście w środowisko przestępcze,
- rodziny niepełne, wielodzietne, kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- niepełnosprawni,
- osoby starsze.

3.3.3 Identyfikacja problemów sfery społecznej

- wysoki poziom przestępczości w porównaniu do średniej wartości w województwie,
- wysoki poziom przyznawania pomocy społecznej w porównaniu do średniej wartości w województwie.

4 Nawiązanie do dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego regionu

4.1 Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 stanowi najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji, łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. Strategia funkcjonować będzie jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa. Uwzględnienie w Strategii dokumentów planistycznych szczebla międzynarodowego i krajowego gwarantuje skorelowanie procesów rozwojowych województwa lubuskiego z podstawowymi założeniami europejskiej i krajowej polityki rozwoju regionalnego.

Diagnoza sytuacji województwa lubuskiego, liczne konsultacje społeczne oraz ocena realizacji wcześniejszej strategii, pozwoliły na skonstruowanie 4 celów strategicznych regionu:

1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna.
2. Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna.
3. Społeczna i terytorialna spójność regionu.
4. Region efektywnie zarządzany

W kontekście rewitalizacji szczególnie istotny jest trzeci i czwarty cel strategiczny jego osiągnięcie zakłada się poprzez zapewnienie spójności regionu, zarówno w wymiarze społecznym jak i terytorialnym. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe poprzez zwiększenie dostępności do różnego typu usług społecznych i promocję, a także poprzez zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Powszechny dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, w tym edukacyjnych, medycznych, kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych wraz z odpowiednią infrastrukturą społeczną, będzie jedną z podstawowych miar sukcesu wdrażania strategii rozwoju województwa. W procesie konkurencji o inwestorów, turystów i migrantów coraz większe znaczenie będzie miał wizerunek województwa i jego zewnętrzna rozpoznawalność. Promocja województwa lubuskiego będzie łączyć promocję gospodarczą i turystyczną, wzmacniając tym samym w sposób spójny i jednoznaczny atrakcyjny wizerunek województwa. Partnerzy gospodarczy wielu lubuskich firm znajdują się poza granicami Polski. Stąd też planowane jest wspieranie eksportu, także poprzez działania promocyjne. Szczególny wysiłek zostanie podjęty w celu promocji marki „Lubuskie warte zachodu”, z wykorzystaniem całego szeregu narzędzi promocyjnych, w tym także nowoczesnych mediów społecznościowych.

4.2 Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego

Do poprawy stanu środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów, ma się przyczynić m.in. podjęcie działań w celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem. Planuje się także budowę, wspólnie z innymi gminami, oczyszczalni ścieków i rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej. Zamierza się także wykorzystać walory środowiska dla rozwoju turystyki, szczególnie turystyki wiejskiej, która może być źródłem miejsc pracy oraz dochodu miejscowej ludności.

Istotne jest również zapewnienie przestrzennej spójności powiatu i rozwój infrastruktury gospodarczej. Ma w tym pomóc usprawnienie układu komunikacyjnego powiatu, zapewniającego w perspektywie dobre połączenie przestrzenne z regionem i krajem. Planuje się inicjować i wspierać działania na rzecz rozbudowania sieci gazowniczej i wszechstronnego wykorzystania gazu jako ekologicznego nośnika energii.

W tworzeniu nowych miejsc pracy niezbędne będzie przygotowanie kompleksowych ofert inwestycyjnych dla inwestorów z zewnątrz i skuteczne pozyskanie nowych znaczących inwestorów gospodarczych. Pomóc w tym będzie mogła również konsolidacja środowiska biznesowego powiatu i stworzenie Powiatowej Organizacji Promocji Przedsiębiorczości i powiatowego systemu wsparcia innowacji.

W Strategii podkreśla się zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miast powiatu, pełniących rolę centro-twórczą. Zakłada się, że poprawa sytuacji gospodarczej w miastach nastąpi poprzez wzrost liczby podmiotów gospodarczych.

Szacuje się, iż znacząco zmniejszy się poziom bezrobocia i zwiększą się szanse znalezienia pracy w powiecie. W związku z tym zamierza się podjąć działania sukcesywne podnoszące świadomość społeczną, zwracające uwagę na potrzebę rozwijania kwalifikacji, aktywizujące osoby pozostające bez pracy. Podejmie się także inicjatywy na rzecz zwalczania patologii społecznych.

Dostrzega się również potrzebę działań w zakresie koordynacji działań dotyczących współpracy na linii powiat – gminy oraz stworzenie kompleksowego systemu przepływu informacji, szczególnie w zakresie infrastruktury i turystyki.

4.3. Strategia Rozwoju Gminy Sulechów na lata 2012 – 2022.

Gmina Sulechów jako swoją misję traktuje zrównoważony rozwój gospodarczy, który zapewni tworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców, poprzez stwarzanie optymalnych warunków dla rozwoju mikro, małych, średnich i dużych firm oraz nowych inwestycji zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Sulechów na lata 2012 – 2022 przyjęta uchwałą nr 0007.177.2012 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 21 lutego 2012 roku jako nadrzędny cel zakłada zapewnienie zrównoważonego rozwoju prowadzącego do poprawy życia mieszkańców i środowiska. Zdefiniowano

13 celów strategicznych, z których każdy odnosi się do innego, ważnego obszaru rozwojowego, a jednocześnie wszystkie mają wpływ na proces rewitalizacji:

1. Przyciągnięcie na teren gminy inwestorów, rozwinięcie mechanizmów oferty polityki pro gospodarczej oraz stworzenie atrakcyjnej oferty inwestowania i prowadzenia działalności na terenie gminy.
2. Podniesienie kwalifikacji mieszkańców gminy, poprawa jakości i warunków kształcenia.
3. Kanalizacja gminy
4. Rozwój form opieki nad dziećmi w wieku 1 – 5 lat.
5. Rozwój mieszkalnictwa, w tym socjalnego.
6. Rozwój gospodarki odpadami, maksymalizacja wykorzystania energii odnawialnej w gospodarce komunalnej oraz w gospodarstwach domowych i przedsiębiorstwach.
7. Budowa i finansowanie infrastruktury zabezpieczającej przed powodzią i innymi zdarzeniami kryzysowymi.
8. Rozwój współpracy na szczeblu samorządowym oraz wsparcie współpracy w sektorze gospodarczym.
9. Rozwój infrastruktury turystycznej, poprzez budowę ścieżek rowerowej, infrastruktury nadodrzańskiej, promocję turystyczną oraz ochronę i wykorzystanie do celów turystycznych dziedzictwa kulturowego.
10. Budowa infrastruktury pod jednostkę wojskową, w tym rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz komunikacji.
11. Przygotowanie, wypromowanie i wdrożenie oferty kulturalnej oraz sportowej z wykorzystaniem obecnej bazy.
12. Rozwój monitoringu miejskiego w miejscach wrażliwych.
13. Poprawa infrastruktury dla osób niepełnosprawnych.

W kontekście realizacji zadań wpisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007 -2015 szczególne znaczenia ma cel strategiczny 9 w zakresie uatrakcyjnienia infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, cel strategiczny 11 w zakresie zapewnienia kompleksowej oferty kulturalnej i sportowej w Gminie, cel strategiczny 12 w zakresie budowy infrastruktury monitoringu w gminie, którego jednym z elementów jest zamontowanie na budynku Ratusza urzędzeń monitorujących oraz cel strategiczny 13 w kontekście poprawy dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych poprzez eliminację barier architektonicznych.

Poprawa stanu infrastruktury na terenie Gminy będzie miała nastąpić również m.in. poprzez: inwestycje w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej, modernizację dróg oraz remonty zasobów mieszkaniowych, budownictwa mieszkaniowego i socjalnego oraz zasobów kulturowych.

Przygotowanie odpowiedniej infrastruktury jest dobrą zachętą dla nowych inwestycji. Rozwój gospodarczy Gminy będzie następował również poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, a w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw. Ważna będzie także promocja przedsiębiorczości,

poprzez wsparcie utworzenia organizacji rozwoju lokalnego. Sposobem rozwój gospodarczy ma być także rozwój turystyki i rekreacji. W związku z czym prowadzone były, są i będą remonty i modernizacja obiektów zabytkowych, a także ich otoczenia. Podjęcie takich działań będzie jednocześnie skutkowało poprawą atrakcyjności i estetyki miasta.

Podjęcie się także działania na rzecz wsparcia usług społecznych, m.in. w kierunku aktywizacji działalności Sulechowskiego Domu Kultury oraz Ośrodka Sportu i Rekreacji. Planowane działania skierowane będą także na wsparcie organizacji pozarządowych oraz poprawę bezpieczeństwa na terenie Gminy, w związku z czym opracowano Program „Bezpieczna Gmina”.

4.4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Wyróżniono siedem, najważniejszych strategicznych celów polityki przestrzennej tzw. „misji”, która prezentuje kierunki rozwoju Miasta i Gminy Sulechów:

1. stworzenie atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości dla rozwoju gospodarczego i życia na wysokim poziomie,
2. poprawa i utworzenie docelowej struktury funkcjonalno - przestrzennej polepszającej jej funkcjonowanie, w tym podniesienie ładu przestrzennego, stworzenie korzystnego wizerunku, wzmocnienie powiązań z regionem, krajem i zagranicą,
3. racjonalne wykorzystanie terenów i intensyfikacja ich zagospodarowania,
4. ochrona wartości środowiska przyrodniczego i jego racjonalnego kształtowania,
5. ochrona wartości zasobów dziedzictwa kulturowego,
6. poprawa standardów zamieszkania, pracy i wypoczynku,
7. uwzględnienie programów rządowych i samorządowych w strukturze przestrzennej gminy oraz wdrożenie polityki przestrzennej, poprzez koordynację planowania miejscowego i ustalenie narzędzi pozwalających na wdrożenie tej polityki.

W strefie miejskiej (tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w granicach administracyjnych Miasta Sulechowa oraz wsi otaczających: Obłotne, Kruszyna, Krężoły, Brzezie k. Sulechowa, Nowy Świat) wyodrębniono pięć obszarów o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania i prowadzonych politykach przestrzennych:

- obszar centrum, w obrębie którego nadrzędnym celem jest ochrona historycznej struktury przestrzennej i obiektów zabytkowych, rewitalizacja starego miasta, porządkowanie istniejącej zabudowy, maksymalne nasycenie terenu usługami,
- obszar śródmiejski pomiędzy dworcem PKP a ul. Piaskową w obrębie którego celowe jest lokalizowanie usług publicznych obsługujących całą gminę a w przyszłości powiat, terenów budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego i terenów rekreacyjnych,
- obszary mieszkaniowe, występujące w stanie istniejącym w różnych fragmentach miasta i projektowanej koncentracji przyszłej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnnej, w południowej

- części miasta i jednorodzinnej w północnej i południowej części jako wynik uwzględnienia warunków środowiska przyrodniczego i struktury zasobów gruntów,
- obszary skupisk aktywności gospodarczej, po zachodniej i wschodniej stronie miasta, w obrębie których nastąpi intensyfikacja wykorzystania terenu pod zakłady przemysłowe, bazy, składy i transport,
 - obszary usługowe, związane z obsługą podróżnych, w pobliżu węzła drogi ekspresowej i skrzyżowań dróg kołowych z drogą alternatywną.

4.5 Inne dokumenty strategiczne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012

Jak wskazuje się we wstępie do Strategii, rozwój gospodarczy Gminy możliwy będzie wówczas, gdy powiąże się go ściśle z poprawą jakości życia mieszkańców. Oznacza to obok tworzenia miejsc pracy także: dobry dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji, pomocy społecznej, kultury, sportu i rekreacji oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i publicznego.

Proces wdrożenia systemu przeciwdziałającego wykluczeniu społecznemu i marginalizacji części społeczeństwa, wymaga odpowiedniego przygotowania i zaplanowania działań. W związku z tym opracowano Strategię ukierunkowaną na zdiagnozowanie problemów i wyznaczenie zadań w takich obszarach jak: pomoc społeczna i polityka prorodzinna, bezrobocie, rozwiązywanie problemów uzależnień, w tym przeciwdziałanie alkoholizmowi i innym uzależnieniom, budownictwo socjalne oraz oświata, sport i rekreacja.

Celem nadrzędnym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów jest poprawa spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej, aby społeczeństwo – rozumiane jako zbiór swobodnie działających jednostek, rodzin, wolnych organizacji obywatelskich – było zdolne w największym możliwym zakresie, bez stałej ingerencji instytucji państwowych i samorządowych, rozwiązywać pojawiające się przed nimi problemy i zagrożenia.

Cele strategiczne określono dla czterech obszarów:

1. Pomoc społeczna i polityka prorodzinna,
cel: Profesjonalna i kompleksowa pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
2. Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii,
cel: Przeciwdziałanie i usuwanie skutków nadużywania alkoholu i narkotyków.
3. Oświata,
cel: Wykształcone i aktywne społeczeństwo.
4. Budownictwo mieszkaniowe,
cel: Właściwa gospodarka mieszkaniowa, zapewniająca mieszkańcom gminy bezpieczne zamieszkiwanie.

W ramach profesjonalnej i kompleksowej pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych, zaplanowano pomoc społeczną osobom i rodzinom najuboższym oraz integrację społeczną osób i

rodzin z grup szczególnego ryzyka. Będą realizowane działania na rzecz zapewnienia pomocy osobom bezdomnym i innym pozbawionym schronienia, powołany zostanie Klub Integracji Społecznej, stwarzane będą możliwości do przekwalifikowania się, organizowane szkolenia.

Celem prowadzenia odpowiedniej polityki w zakresie gospodarki mieszkaniowej, zapewniającej mieszkańcom gminy bezpieczne zamieszkiwanie, zaplanowano szereg działań. Dążyć się będzie do przeciwdziałania bezdomności, zapewnienia mieszkań dla osób:

- w trudnej sytuacji materialnej,
- eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego z orzeczonym prawem do lokalu socjalnego,
- które utraciły mieszkanie w wyniku zdarzeń losowych.

Program „Bezpieczna Gmina Sulechów”

Przygotowanie tego dokumentu ma umożliwić wspólne działania wszystkim podmiotom bezpośrednio lub pośrednio zainteresowanym bezpieczeństwem, tak by Gmina Sulechów stała się terenem bezpiecznym i przyjaznym dla mieszkańców jak i turystów. Zadaniem tego Programu jest także wyzwolenie wielu inicjatyw społecznych.

Nadrzędnym celem jest rozwiązywanie problemów przestępczości i patologii społecznych za pomocą właściwego ukierunkowania działań służb profesjonalnych i podmiotów oraz osób zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa. Za cele główne Programu przyjęto:

- ograniczenie przestępczości pospolitej,
- zmniejszenie liczby zagrożeń,
- wzmożenie aktywności społecznej w kierunku współdziałania i odpowiedzialności za stan bezpieczeństwa,
- rozwijanie dobrego kontaktu z instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa.

Program Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007-2010

Niniejszy Program został przygotowany celem poprawy stanu zdrowia i zarazem jakości życia mieszkańców Gminy Sulechów. Zamierzenia te planuje się osiągnąć poprzez odpowiedni wpływ na czynniki determinujące zdrowie, a także i zmniejszając różnice w dostępności do świadczeń zdrowotnych. W Programie wyznaczono kilka obszarów działań, w których wskazano cele strategiczne:

1. Obszar: edukacja zdrowotna,
Cel strategiczny: zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa.
2. Obszar: aktywność fizyczna,
Cel strategiczny: zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców.
3. Obszar: niepełnosprawność,
Cel strategiczny: aktywizacja życia osób niepełnosprawnych.
4. Obszar: środowisko,

Cel strategiczny: zmniejszanie szkodliwych warunków w środowisku życia, pracy i nauki mieszkańców.

5. Obszar: Opieka zdrowotna i uzależnienia,

Cel strategiczny: zwiększenie równej dostępności do usług medycznych i profilaktycznych.

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sulechów na lata 2007-2012

Niniejszy program został uchwalony w związku z koniecznością realizacji zadań własnych Gminy, w zakresie tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. Przez Gminę wspierane będą działania mające na celu:

- budowę mieszkań i lokali socjalnych, adaptację obiektów na lokale socjalne,
- budowę lokali mieszkalnych w ramach RTBS,
- współdziałanie ze spółdzielniami mieszkaniowymi i innymi podmiotami gospodarującymi zasobami mieszkalnymi, w celu pomocy w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych rodzin ubogich,
- przeznaczenie pod budownictwo mieszkaniowe gminne nieruchomości.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami Gminy Sulechów

Dokument ten został opracowany celem określenia priorytetów i działań, jakie stoją przed samorządem Gminy Sulechów w dziedzinie ochrony środowiska. Wypełnienie określonych obowiązków ma na celu włączyć się w realizację międzynarodowych zobowiązań Polski, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz w znacznej mierze wynikającej z nich, Polityki Ekologicznej Państwa.

W związku z powyższym przyjęto m.in. następujące cele i priorytety:

- 1) w obszarze: ochrona przyrody, różnorodność biologiczna i krajobrazowa:
 - wzmożenie ochrony obiektów objętych już ochroną prawną;
 - przygotowanie i wdrożenie programów edukacyjnych dotyczących ochrony przyrody (np. we współpracy z nadleśnictwami, Lubuskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, organizacjami ekologicznymi) skierowanych do różnych odbiorców;
- 2) w obszarze: ochrona i zrównoważony rozwój lasów:
 - przebudowa drzewostanów i zalesianie, kompleksowa ochrona wszystkich ekosystemów leśnych;
- 3) w obszarze: ochrona gleb:
 - ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej;
 - objęcie monitoringiem i rejestracją gleb, w których nastąpiły zmiany fizyczne, chemiczne i biologiczne wynikające z rodzaju i intensyfikacji eksploatacji oraz

oddziaływania różnych negatywnych czynników (erozji, inwestycji, przemysłu, emisji, odpadów, ścieków itd.);

- 4) w obszarze: zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności (w tym odpadowości) i energochłonności gospodarki:
 - kontynuacja modernizacji sieci wodociagowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych;
 - wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle oraz energetyce;
 - zmniejszenie strat energii, zwłaszcza ciepłej w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii;
- 5) w obszarze: jakość wód:
 - zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód powierzchniowych, ochrona wód podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom województwa odpowiedniej jakości i ilości wody do picia;
 - zmodernizowanie, rozbudowanie i zbudowanie oczyszczalni ścieków.

5 Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Sulechów

5.1 Okres programowania

Projektowane działania rewitalizacyjne są realizowane w latach 2007-2015.

5.2 Postęp w realizacji programu i stan prac nad planowanymi inwestycjami

Historyczne i gospodarcze uwarunkowania rozwoju zarówno regionu, jakim jest województwo lubuskie, jak i mniejszych jednostek samorządu terytorialnego – gmin, w tym Gminy Sulechów, wpłynęły na aktualny stan tych obszarów. Zdiagnozowane potrzeby w sferze społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej wymagają podjęcia odpowiednich działań. W rozwiązaniu istniejących problemów i ograniczeń rozwojowych może pomóc proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, jakim jest rewitalizacja.

Rozpoczęcie procesu rewitalizacji wymagało na wstępie odpowiedniego zaplanowania niezbędnych działań rewitalizacyjnych i wskazania sposobu ich wdrażania. Nastąpiło to poprzez opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sulechów – wieloletniego programu przyjętego i koordynowanego przez Gminę. Był to pierwszy etap prac związanych z przygotowaniem do rozpoczęcia realizacji procesu rewitalizacji.

Aktualnie wykonane zostały następujące zadania wpisane w załączniku nr 2 do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sulechów:

- Renowacja i adaptacja zabytkowego obiektu zamkowego w Sulechowie przy al. Wielkopolskiej na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu.
- Rewitalizacja zabytkowego centrum w Sulechowie poprzez renowację budynku Ratusza wraz z kolorystyką oraz wymianą polbruku na bruk wokół budynku.

Prezentacja informacji na temat postępu prac związanych z rewitalizacją na terenie Gminy Sulechów, a więc postępu w realizacji LPR, będzie systematycznie uzupełniana w niniejszym podrozdziale, zgodnie z kolejnymi aktualizacjami dokumentu.

5.3 Stan prac nad planowanymi inwestycjami.

Planowane pozostałe do realizacji inwestycje zamieszczone w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007 – 2015 są na etapie opracowania koncepcji bądź dokumentacji projektowej. Realizowane będą przez Gminę w ramach posiadanych i zaplanowanych środków finansowych w kolejnych latach z wykorzystaniem na ten cel środków finansowych Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej, a w przypadku obiektów niepublicznych w miarę zgromadzenia wystarczających środków finansowych.

5.4 Opis dokonanych działań i ich główne kierunki

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji będą realizowane cztery zintegrowane działania:

- I. „ Plac ratuszowy – wizytówką miasta” ,
- II. „Ożywienie kulturalno- społeczne Sulechowa”,
- III. „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w sąsiedztwie Placu Kościelnego”,
- IV. „Remont i zwiększenie potencjału użytkowego budynków wspólnot mieszkaniowych”.

W ramach pierwszego działania do realizacji przewidziane są dwa projekty: Projekt 1.1: „Rewitalizacja zabytkowego centrum w Sulechowie poprzez renowację budynku Ratusza wraz z kolorystyką oraz wymianą polbruku na bruk wokół budynku” – zadanie zostało zrealizowane z wyjątkiem działań promocyjnych przewidzianych na rok 2014.

oraz Projekt 1.2: „Zagospodarowanie Placu Ratuszowego”. Beneficjentem obu projektów jest Gmina Sulechów.

W ramach działania II „Ożywienie kulturalno- społeczne Sulechowa”, którego Beneficjentami są: Gmina Sulechów oraz organizacje pozarządowe, zostały zaplanowane następujące projekty: Projekt 2.1: „Renowacja i adaptacja zabytkowego obiektu zamkowego w Sulechowie przy Al. Wielkopolskiej na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu”, którego realizacja została zakończona w roku 2011 Projekt 2.2: „Stworzenie Punktu Informacji Turystycznej”, Projekt 2.3: „Adaptacja budynków

5.6 Kryteria wyboru obszaru do rewitalizacji oraz kolejność realizacji poszczególnych przedsięwzięć

Granice obszaru rewitalizowanego w Sulechowie zostały wyznaczone w oparciu o analizę wskaźnikową (tabela 36). Zgodnie z wymogiem art. 47 ust 1 Rozporządzenia Komisji (WE) 1828/2006 za obszar kwalifikujący się do wsparcia można uznać obszar, który spełnia co najmniej trzy z poniższych kryteriów:

- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia,
- wysoka stopa długotrwałego bezrobocia,
- wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej,
- porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Tabela 36 Analiza wskaźnikowa

Kryteria	Wskaźniki	Wskaźnik dla obszaru rewitalizacji w Sulechowie	Wartość referencyjna dla województwa lubuskiego	Wartość dla obszarów objętych wsparciem	Weryfikacja
Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. Ludności	130,26	104	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	✓
Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Udział długotrwanie bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	2,14	4,7	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	✗
Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	40,89	38,4	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	✓
Niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki na 100 osób	1,87	10,5	Odchylenie poniżej wartości referencyjnej	✓
Porównywalny niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego	Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989/do ogólnej liczby budynków (w %)	88,64	88,1	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	✓

Źródło: Obliczenia własne

Z uwagi na kompleksowy charakter procesu rewitalizacji w jego realizację zaangażowane jest wiele jednostek, które wzajemnie dążą do finalizacji projektu. W celu jak najbardziej efektywnej i realistycznej realizacji Programu dokonano wyboru i hierarchizacji zadań ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Na dokonanie kolejności realizacji zadań inwestycyjnych miało wpływ szereg czynników, m.in.: poziom przygotowania zadania, a co za tym idzie stopień wykonania dokumentacji technicznej, wymogi prawne, czy formalne. Istotne jest również powiązanie projektu z innymi zadaniami inwestycyjnymi (uzależnienie projektu od realizacji innego zadania), dostępność funduszy na realizację projektu, a także jego wpływ na rozwój społeczny miasta i jego mieszkańców. W związku z powyższym jednostka zarządzająca LPR wyznaczyła kolejność realizacji zadań inwestycyjnych ujętych w LPR, i tak jako pierwsze realizowane będą projekty: „Rewitalizacja zabytkowego centrum w Sulechowie poprzez renowację budynku Ratusza wraz z kolorystyką oraz wymianą polbruku na bruk wokół budynku” – zadanie zostało zrealizowane z wyjątkiem działań promocyjnych przewidzianych na rok 2014 oraz „Renowacja i adaptacja zabytkowego obiektu zamkowego w Sulechowie przy Al. Wielkopolskiej na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu” W następnej kolejności odbędzie się : „Zagospodarowanie Placu Kościelnego”, „Remont wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych”, „Adaptacja pomieszczeń budynków wspólnot mieszkaniowych na działalność usługową”. Jako ostatnie zostaną wykonane prace związane z projektami: „Stworzenie Punktu Informacji Turystycznej”, „Zagospodarowanie Placu Ratuszowego”, „Adaptacja budynków przy Al. Wielkopolskiej na potrzeby działalności Sulechowskiego Domu Kultury i organizacji pozarządowych.” oraz „Adaptacja budynków parafialnych na cele społeczne”

6 Planowanie do realizacji działania (oraz ich zakres) w latach 2007-2015 na i w latach następnych na obszarze rewitalizowanym.

6.1 Planowane działania przestrzenne (techniczno- materialne)

Tabela 37 Planowane działania przestrzenne (techniczno-materialne) na obszarze

Planowane działania przestrzenne (techniczno-materialne) na obszarze rewitalizowanym	
Planowane działania	
-działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej, - działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych, - działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej.	<p style="text-align: center;">2007-2014</p> „Rewitalizacja zabytkowego centrum w Sulechowie poprzez renowację budynku Ratusza wraz z kolorystyką oraz wymianą polbruku na bruk wokół budynku” – zadanie zostało zrealizowane z wyjątkiem działań promocyjnych przewidzianych na rok 2014. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prace konserwatorskie w obrębie elewacji to między innymi: <ul style="list-style-type: none"> - uzupełnienie lub wymiana tynków,

	<ul style="list-style-type: none"> - prace malarskie, - oczyszczenie detali architektonicznych; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prace budowlane to między innymi: <ul style="list-style-type: none"> - remont klatki schodowej prowadzącej na wieżę, - remont korytarzy i pomieszczeń biurowych i sal, - wymiana polbruk na bruk wokół budynku - docieplenie i remont dachu, - iluminacja budynku. <p style="text-align: center;">2009-2015</p> <p>„Zagospodarowanie Placu Kościelnego”</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ budowa parkingu przy Placu Kościelnym, ▪ przełożenie, uzupełnienie i wyrównanie nawierzchni granitowej, ▪ wymiana - przebudowa kanalizacji deszczowej, ▪ iluminacja obiektu sulechowskiej fary, ▪ oświetlenie placu. <p style="text-align: center;">2009-2011</p> <p>„Renowacja i adaptacja zabytkowego obiektu zamkowego w Sulechowie przy Al. Wielkopolskiej na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu” – zadanie zostało wykonane</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przeprowadzenie kompleksowych robót budowlanych i konserwatorskich w obrębie budynku, ▪ Zagospodarowanie sąsiadującego terenu. <p style="text-align: center;">2009-2015</p> <p>„Zagospodarowanie Placu Ratuszowego”:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykonanie robót brukarskich w tym wyrównanie, przełożenie, uzupełnienie lub wymiana istniejącej kostki granitowej oraz obniżenie krawężników, przynajmniej w miejscach newralgicznych, ▪ Wyposażenie w elementy małej architektury nawiązującej do zabytkowego charakteru placu (ławki, kosze na śmieci, tablice informacyjne, lampy), ▪ Iluminacja obszaru. <p>„Remont wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych”:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Remont elementów konstrukcji budynku: dachu, klatki schodowej, stropów, modernizacja instalacji wewnętrznych, remont wnętrz wspólnych - korytarzy wewnętrznych i zewnętrznych, wejść, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. <p>„ Adaptacja budynków parafialnych na cele społeczne”:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odnowienie elewacji,
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przełożenie, remont dachu, ▪ prace remontowe i modernizacyjne wewnątrz budynku. <p>„Adaptacja budynków przy Al. Wielkopolskie na potrzeby działalności Sulechowskiego Domu Kultury i organizacji pozarządowych”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymiana pokrycia dachowego, być może także remont konstrukcji dachu, • termomodernizacja, • adaptacja pomieszczeń mieszkalnych na pomieszczenia użyteczności publicznej. <p>„Adaptacja pomieszczeń budynków wspólnot mieszkaniowych na działalność usługową”: Przeprowadzenie robót remontowych mających na celu zaadaptowanie niewykorzystywanych pomieszczeń na cele usługowe (biura, sklepy, lokale gastronomiczne) w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remont wyznaczonych pomieszczeń, klatki schodowej, • wykonanie elewacji budynku, • zamieszczenie na budynkach szyldów, które będą ujednoczone stylistycznie w obrębie rewitalizowanego obszaru i nawiązywać będą do jego historycznego charakteru.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

6.2 Planowane działania gospodarcze

Tabela 38 Plan działań gospodarczych na obszarze rewitalizowanym

Plan działań gospodarczych na obszarze rewitalizowanym	
Planowane działania	2007-2015
<p>- działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości,</p> <p>- działania dotyczące rozwoju turystyki bądź innych sektorów gospodarki lokalnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przystosowanie budynków Wspólnot Mieszkaniowych na pomieszczenia działalności gospodarczej, <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie lokali do wynajęcia na cele usługowe <p>Zadanie to przyczyni się do utworzenia nowych miejsc pracy, a więc do spadku bezrobocia oraz wzrostu ofert usługowych dla mieszkańców Gminy Sulechów.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie Punktu Informacji Turystycznej - usprawnienie ruchu turystycznego na terenie Gminy Sulechów i Regionu Lubuskiego, ze wskazaniem ciekawych obiektów przyrodniczych, zabytkowych, noclegów, jadłodajni.

Źródło: Opracowanie własne

6.3 Planowane działania społeczne

Tabela 39 Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym

Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym	
Planowane działania	
- działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich, - działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, - działania dotyczące walki z patologiami społecznymi, - działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia, - działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych.	<p style="text-align: center;">2007-2015</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie nowych miejsc pracy dzięki powstaniu nowych pomieszczeń na potrzeby działalności gospodarczej zlokalizowanych w centrum miasta, ▪ powstanie Informacji Turystycznej. <p style="text-align: center;">2009-2015</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Adaptacja pomieszczeń parafialnych na cele społeczne (m.in. świetlice socjoterapeutyczne, spotkania stowarzyszeń parafialnych), ▪ Adaptacja budynków przy Al. Wielkopolskie na potrzeby działalności Sulechowskiego Domu Kultury i organizacji pozarządowych. <p>Zadanie to przyczyni się do zwiększenia oferty działalności kulturalnej przez SDK w Sulechowie. Pozwoli ono również rozwiązać problem braku pomieszczeń spełniających normy, które umożliwiają prowadzenie działalności przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia) w Sulechowie.</p>

Źródło: Opracowanie własne

7 Wskaźniki realizacji programu

Wskaźniki realizacji programu są danymi, które mają na celu ocenę jego efektywności. Do oceny programu posłużą wskaźniki produktu i rezultatu.

W wyniku wdrożenia projektów zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007 – 2015 zamierza się osiągnięcie wybranych wskaźników produktu oraz rezultatu.

7.2 Wskaźniki produktu

- Liczba zrewitalizowanych obszarów – w szt.
- Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów – w ha.

7.3 Wskaźniki rezultatu

- Liczba nowych przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach

8 Shierarchizowane potrzeby i cele rewitalizacji

Rewitalizacja to złożony proces, który wywiera pozytywny wpływ na funkcjonowanie miasta, a także podnosi jakość życia mieszkańców danego obszaru. Dzięki przeprowadzeniu analizy miasta Sulechów możliwe było określenie problemów spowalniających rozwój miasta, jak i również wpływających negatywnie na życie mieszkańców. Planowane projekty realizowane w ramach LPR mają pomóc w rozwiązaniu tych problemów. Z uwagi na powyższe zaplanowano cele strategiczne, które zakładają ożywienia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poprawę warunków życia mieszkańców.

Cele strategiczne będą przyczyniać się do :

- ożywienia sfery gospodarczej, kulturowej i oświatowej,
- tworzenia warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
- poprawy funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej.

Wyżej wymienione potrzeby i cele można podzielić na te, które odnoszą się do sfery społecznej i te dotyczące sfery gospodarczo-ekonomicznej.

8.2 Strefa społeczna

W ramach sfery społecznej znaczące są kwestie:

- zmniejszenie negatywnych tendencji społecznych,
- ożywienie sfery gospodarczej społeczno- kulturalnej,
- poprawa wizerunku i tożsamości lokalnej mieszkańców
- zainicjowanie i wzmocnienie współpracy między różnymi podmiotami przy lokalnych działaniach społecznych.
- zwiększenie udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym.

8.3 Strefa gospodarcza

W ramach sfery gospodarczo- ekonomicznej istotne są następujące kwestie:

- zapewnienie nowych miejsc pracy,
- pobudzenie ruchu turystycznego,
- uzyskanie ładu przestrzennego i estetyki miasta,
- przywrócenie nieruchomościom ich utraconej wartości,
- poprawa standardu zasobów mieszkaniowych,
- wzrost ilości przedsięwzięć organizacyjnych w obszarze oddziaływania inwestycji,
- podnoszenie prestiżu dotąd zaniedbanych miejsc,

9 Plan finansowy realizacji rewitalizacji

Zaproponowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji działania stanowią podstawę do przygotowania aplikacji o wsparcie finansowe ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

9.2 Źródła finansowania

- budżet Gminy Sulechów,
- środki prywatne,
- środki pochodzące ze Wspólnoty Mieszkaniowej,
- fundusze Kościoła p.w. Podwyższenia Świętego Krzyża w Sulechowie,
- fundusze Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

9.3 Uzasadnienie ekonomiczne

Przewidywany koszt inwestycji zgłoszonych do Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Sulechów na lata 2007-2015 łącznie wynosi ok. 11 118 614,00 PLN

W ramach projektu „Plac ratuszowy – wizytówką miasta” wykonane będą dwie inwestycje:

1. Rewaloryzacja Ratusza Miejskiego
2. Zagospodarowanie Placu Ratuszowego

Budżet projektu „Rewitalizacja zabytkowego centrum w Sulechowie poprzez renowację budynku Ratusza wraz z kolorystyką oraz wymianą polbruku na bruk wokół budynku” wynosi 2 201 241,00 PLN , natomiast przewidywane środki na wykonanie inwestycji „Zagospodarowanie Placu Ratuszowego”, to 628.900,00 PLN. Beneficjentem wyżej wymienionych projektów jest Gmina Sulechów, wysokość dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej w przypadku działań związanych z rewaloryzacją ratusza będzie stanowiła 10 % całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji, natomiast w przypadku zagospodarowania placu ratuszowego będzie wynosić nie mniej niż 50 %

Projekt „Ożywienie kulturalno- społeczne Sulechowa” uwzględnia trzy działania :

1. Renowacja i adaptacja zabytkowego obiektu zamkowego w Sulechowie przy Al. Wielkopolskiej na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu”
2. Stworzenie Punktu Informacji Turystycznej
3. Adaptacja budynków przy Al. Wielkopolskiej na potrzeby działalności Sulechowskiego Domu Kultury i organizacji pozarządowych.

Na wykonanie działań związanych z renowacją i adaptacją zamku przeznaczone będzie 5 069 483,00 PLN, koszt inwestycji dotyczącej stworzenia punktu Informacji Turystycznej wynosi ok. 100.000,00 PLN, natomiast środki finansowe przeznaczone na adaptację budynków przy AL. Wielkopolskiej na potrzeby działalności Sulechowskiego Domu Kultury i organizacji pozarządowych wynoszą ok. 450.000,00 PLN.

Trzy powyższe projekty będą finansowane z budżetu Gminy Sulechów, a także funduszy unijnych, których wielkość dofinansowania wynosi nie mniej niż 50 % całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji.

W ramach projektu „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w sąsiedztwie Placu Kościelnego” zostaną wykonane działania:

1. Zagospodarowanie Placu Kościelnego

2. Adaptacja budynków parafialnych na cele społeczne

Oba te projekty będą finansowane z budżetu Parafii p.w. Podwyższenia Świętego Krzyża, przy czym inwestycja „Zagospodarowanie Placu Kościelnego” będzie również finansowana z budżetu Gminy Sulechów. Wysokość dofinansowania z funduszy unijnych będzie stanowiła nie mniej niż 50 % całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji

Projekty Remont i zwiększenie potencjału użytkowego budynków wspólnot mieszkaniowych uwzględnia działania:

1. Adaptacja pomieszczeń budynków wspólnot mieszkaniowych na działalność usługową
2. Remont wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych

Całkowity koszt inwestycji związanej z adaptacją pomieszczeń budynków wspólnot mieszkaniowych na działalność usługową wynosi ok. 600.000,00 PLN, beneficjentami tej inwestycji są: Gmina Sulechów oraz wspólnoty mieszkaniowe. Środki finansowe przeznaczone na remont wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych wynoszą ok. 1.200.000,00 PLN i podobnie jak w przypadku wyżej wymienionego działania beneficjentem tej inwestycji jest zarówno Gmina Sulechów, jak i wspólnoty mieszkaniowe. Wartość wnioskowanego dofinansowania będzie stanowiła nie mniej niż 50 % całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji.

10 System wdrażania

Sposób wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Sulechów na lata 2007-2015 będzie wywierał wpływ na skuteczną realizację jego założeń. Rolę koordynatora odpowiedzialnego za wdrażanie programu będzie pełnił Zespół ds. rewitalizacji. Do zadań zespołu będzie należała realizacja następujących zadań:

- przeprowadzanie konsultacji społecznych,
- monitorowanie realizacji projektów, weryfikowanie założeń Programu i jego aktualizacje na podstawie gromadzonych materiałów, dokumentów i oceny przeprowadzonych działań,
- prowadzenie działań informacyjnych i publikacja informacji na temat realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Nad wykonaniem zadań inwestycyjnych ujętych w LPR odpowiedzialni będą pracownicy trzech wydziałów:

- Zagospodarowania Przestrzennego i Obrotu Nieruchomościami,
- Budownictwa i Zamówień Publicznych,
- Pozyskiwania Środków Unijnych i Promocji Gminy.

Do ich obowiązków będzie należało:

- przygotowanie dokumentacji technicznej oraz studiów wykonalności zgodnych z wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego, załączników także wszystkich innych załączników niezbędnych do realizacji projektów,

- przygotowanie wniosków zgodnie z obowiązującymi zasadami i procedurami oraz złożenie ich wniosków odpowiednimi terminie,
- współpraca z samorządem miejskim i wojewódzkim,
- przygotowanie i przeprowadzenie przetargów,
- zapewnienie właściwej promocji projektów, ze szczególnym uwzględnieniem faktu zaangażowania środków unijnych.

Osobą do kontaktu jest Kierownik Wydziału Pozyskiwania Środków Unijnych i Promocji Gminy.

11 Sposoby monitorowania realizacji programu, oceny i komunikacji społecznej

11.2 Sposoby monitorowania realizacji i oceny programu

Monitorowanie, to proces systematycznego zbierania i analizowania danych zarówno ilościowych i jakościowych dotyczących wdrażania projektów realizowanych w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Proces monitorowania ma na celu zapewnienie prawidłowego przebiegu procesu realizacji projektu, służy również wczesnemu ostrzeganiu i informowaniu o ewentualnych nieprawidłowościach.

Mówiąc o monitoringu, mamy do czynienia z jego dwoma rodzajami: rzeczowym i finansowym. Monitoring finansowy umożliwia zgromadzenie informacji na temat finansowych aspektów realizacji Programu. Służy on zagwarantowaniu pełnej absorpcji alokowanych środków. Zadaniem monitoringu rzeczowego jest informowanie o postępach podczas wdrażania Programu Rewitalizacji, a także zapewnieniu realizacji celów strategicznych i częściowych złożonych na poziomie Programu i poszczególnych Priorytetów.

Beneficjent korzystający z dofinansowania ze środków unijnych jest również zobowiązany do systematycznego monitorowania realizacji projektu, a także przedstawiania Instytucji Zarządzającej informacje dotyczące zarówno rzeczowego, jak i finansowego postępu realizacji projektu. Opracowanie raportu odbywać się będzie minimum raz w roku.

Wszystkie projekty realizowane w ramach LPR zostaną objęte jednolitą procedurą w zakresie kontroli. Monitorowaniem projektów zajmie się Zespół ds. rewitalizacji.

Coroczne sprawozdania przedstawiane Radzie Miejskiej, będą zawierały poniższe zagadnienia:

- rzeczowy i finansowy postęp prac w stosunku do założonego planu działania,
- zagrożenia realizacji projektu,
- nowe wnioski, projekty oraz inne postulaty społeczności lokalnej,
- działania promocyjne i informacyjne (informacja na stronach internetowych, w prasie, spotkania na zebraniach zarządów osiedli, oznakowania promocyjne).

11.3 Sposoby komunikacji społecznej

Dobra współpraca wszystkich partnerów (sektora publicznego, prywatnego, organizacji pozarządowych) oraz zapewnienie możliwości udziału w procesie rewitalizacji innych zainteresowanych, w tym szczególnie beneficjentów końcowych, stanowi jeden z ważniejszych czynników, mających wpływ na osiągnięcie zamierzonych efektów, a tym samym na sukces w realizacji Programu.

Wobec powyższego, istotnym elementem w trakcie wdrażania założeń LPR Gminy Sulechów, będzie komunikacja społeczna, umożliwiającą systematyczną wymianę informacji oraz zachęcającą do zaangażowania się społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej aktywny udział w programowaniu i podejmowanie decyzji. Takie podejście stworzy określone możliwości partnerom Programu jak i ostatecznym beneficjentom:

- zapewni dostęp do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji,
- umożliwi nawiązanie dialogu pomiędzy partnerami procesu,
- pobudzi ich do wyrażania własnych opinii, proponowania rozwiązań,
- zapewni udział, włączy w proces rewitalizacji.

Podstawą partycypacji jest informacja, wymieniana pomiędzy partnerami w procesie komunikacji społecznej, zorganizowanej w sprawny system. Informowanie w procesie komunikacji społecznej ma za zadanie:

- wyjaśnić zagadnienie rewitalizacji i potrzebę realizacji Programu,
- wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji, w zamian za tymczasowe zakłócenie normalnego rytmu życia i określony wysiłek, także finansowy,
- przekazywać wiadomości z bieżącej realizacji programu,
- zachęcić do zgłaszania pomysłów, sugestii, propozycji zmian w LPR.

Sposoby komunikacji społecznej, które będą prowadziły do pozyskania jak największej rzeszy zwolenników LPR to:

a) sposoby bezpośrednie:

- spotkania partnerów, konsultacje, warsztaty,
- spotkania Burmistrza z mieszkańcami w czasie przyjęć interesantów,
- spotkania urzędników z obywatelami,
- rozmowy telefoniczne.

b) sposoby pośrednie:

- publikacje,
- wydawnictwa informacyjne, ulotki, biuletyny, informatory,
- wywiady w mediach, relacje z dziennikarzami prasy, radia, telewizji, (informacja prasowa, konferencja, wywiady),
- strona internetowa (zakładka na stronie internetowej dotycząca rewitalizacji jak również zamieszczanie odpowiednich informacji w „aktualnościach”).

Pozyskaniu partnerów dla realizacji Programu będzie służyć jego promocja w mieście. Planuje się również zwiększenie zaangażowania organizacji pozarządowych w budowanie aktywnych postaw społecznych. Działania te przyczynią się do pogłębienia identyfikacji mieszkańców z miastem. Lokalny Program Rewitalizacji będzie udostępniony wszystkim zainteresowanym w formie elektronicznej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

12 Podsumowanie

Dzięki członkostwu w Unii Europejskiej Polska ma możliwość ubiegania się o wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych. Jedną z możliwości wsparcia jest pozyskanie środków na rewitalizację zdegradowanych obszarów miast. Środki finansowe niezbędne do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych w Sulechowie pochodzą z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, a także ze środków własnych i partnerów. Niniejszy Program jest nieodzownym elementem w procesie ubiegania się o określone wyżej dotacje.

Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Sulechów przedstawia planowane działania rewitalizacyjne na obszarze uznanym za zdegradowany. Został on wykonany przy współpracy przedstawicieli lokalnych grup społecznych i w oparciu o wszystkie wcześniej uchwalone dokumenty strategiczne

Niniejszy Program został opracowany zgodnie z *Wytycznymi do tworzenia lokalnych programów rewitalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2007-2013* jako podstawy udzielenia wsparcia z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

Realizacja Programu przy zaangażowaniu jak największej liczbie partnerów, będzie dążyć do zamierzonych celów, jakimi są: ożywienie społeczno – gospodarcze, aktywizacja mieszkańców i przedsiębiorców, jak i również tworzenia warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz poprawy funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej.

LPR jest dokumentem otwartym, co oznacza, iż będzie on poddawany systematycznej, okresowej analizie i ocenie, a także w razie konieczności aktualizowany w zakresie dostosowania się do zmieniających się uwarunkowań

13 Literatura

- Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/218/2005 r. Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 25 stycznia 2005 r.
- Zaktualizowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005-2015, 2005
- Program Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007-2010, 2007
- Program „Bezpieczna Gmina Sulechów”, 2006
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005-2012, 2005
- Archiwum Urzędu Miejskiego w Sulechowie

WWW

- <http://dk-sulechow.com/>
- <http://www.sulechow.pl/>
- www.bip.sulechow.pl/

Spis tabe

14 Spis wykresów

Wykres 1 Użytkowanie gruntów w Gminie Sulechów	21
Wykres 2 Mieszkania zamieszkane wg okresu budowy budynku	23
Wykres 3 Zasoby mieszkaniowe wg form własności	27
Wykres 4 Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji	27
Wykres 5 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w Gminie Sulechów w latach 2003-2006	34
Wykres 6 Bezrobocie na lata 2001 – 2008.....	43
Wykres 7 Ludność Gminy Sulechów w latach 1995-2007.....	45
Wykres 8 Ruch naturalny wg płci w Gminie Sulechów w latach 2001-2007.....	46
Wykres 9 Migracje w Gminie Sulechów w latach 2001-2007	47
Wykres 10 Liczba osób wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Sulechów w latach 2002-2007	47
Wykres 11 Struktura ludności Gminy Sulechów według wieku w 2007 r.	48
Wykres 12 Liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną w Gminie Sulechów w latach 2000-2007	56
Wykres 13 Pracujący w Gminie Sulechów w latach 2002-2007	60
Wykres 14 Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Sulechów w latach 2002-2007.....	61
Wykres 15 Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizowanym w Sulechowie.....	86
Wykres 16 Procentowy udział podmiotów gospodarki narodowej wg klasyfikacji PKD (2004) na obszarze rewitalizowanym w Sulechowie	87
Wykres 17 Struktura ankietowanych wg płci.	115
Wykres 18 Struktura wiekowa i wykształcenia respondentów	115
Wykres 19 Sposób oddziaływania działań rewitalizacyjnych na rozwój miasta.....	116

15 Spis rycin

Rycina 1 Lokalizacja Gminy Sulechów w powiecie zielonogórskim i województwie lubuskim	9
Rycina 2 Obszar Gminy Sulechów	10
Rycina 3 Teren inwestycyjny- ulica Rozwojowa.	37

Rycina 4 Teren inwestycyjny- ulica Odrzańska.....	37
Rycina 5 Teren inwestycyjny- Nowy Świat.....	38
Rycina 6 Teren inwestycyjny- Krężoły.....	38
Rycina 7 Zasoby służące rozwiązywaniu problemów społecznych w Gminie Sulechów.....	54
Rycina 8 Flis Odrzański.....	70
Rycina 9 Widowisko historyczne "Emigracja z Kłępska do Australii".....	70
Rycina 10 Dożynki powiatowe w Sulechowie - 2008 r.	70
Rycina 11 Biblioteka Publiczna Gminy Sulechów i koncert sulechowskiego chóru Cantabile.....	72
Rycina 12 Hala widowiskowo-sportowa w Sulechowie.....	73
Rycina 13 Basen miejski przy Ośrodku Sportu i Rekreacji w Sulechowie.....	73
Rycina 14 Przyszkolny obiekt sportowy przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Sulechowie.....	73
Rycina 15 Ogólnopolski Bieg Uliczny im. Janusza Kusocińskiego w 2007 r.	73
Rycina 16 Granice obszaru rewitalizowanego w Sulechowie.....	79
Rycina 17 „Czarne punkty” na obszarze rewitalizacji.....	89
Rycina 18 Wyznaczony obszar do rewitalizacji.....	101

Załączniki

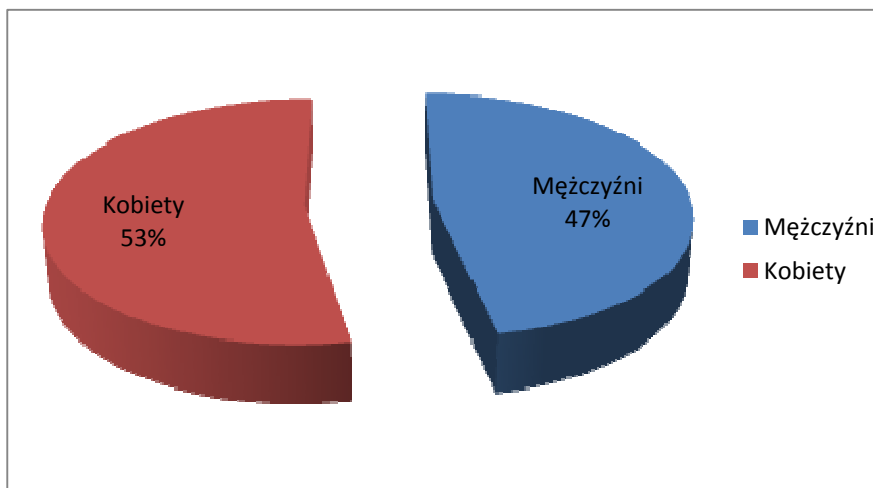
Załącznik 1. Streszczenie z konsultacji społecznych

Lokalny Program Rewitalizacji powinien być przygotowany z pomocą wspólnej pracy Rady Miasta, grupy specjalistów, a także społeczności lokalnej. W celach opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji niezbędna jest mobilizacja i aktywizacja społeczności lokalnej, uczestnictwo społeczeństwa jest podstawą do dobrego przygotowania, a następnie skutecznej realizacji Programu Rewitalizacji.

W toku prac nad stworzeniem Programu Rewitalizacji Miasta Sulechów, zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, które umożliwiły mieszkańcom miasta i powiatu wnoszenie uwag do dokumentu oraz zgłaszanie propozycji zadań inwestycyjnych. Mieszkańcy mieli możliwość wypełnienia ankiety dotyczących działań rewitalizacyjnych, ankiety umożliwiły również wnoszenie uwag oraz zgłaszanie propozycji zadań inwestycyjnych.

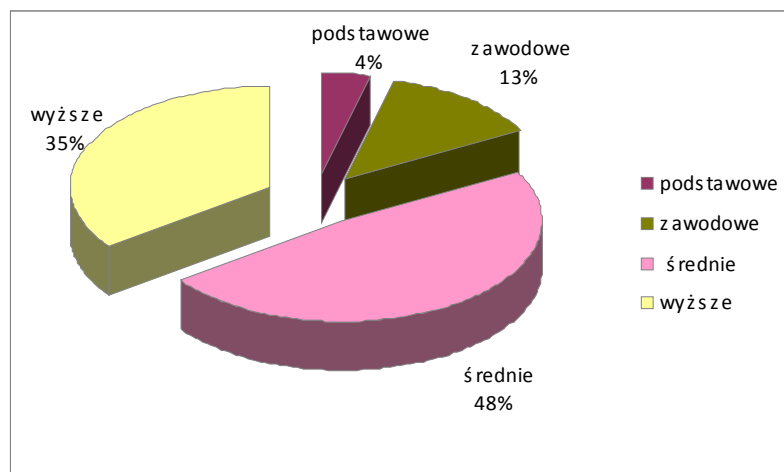
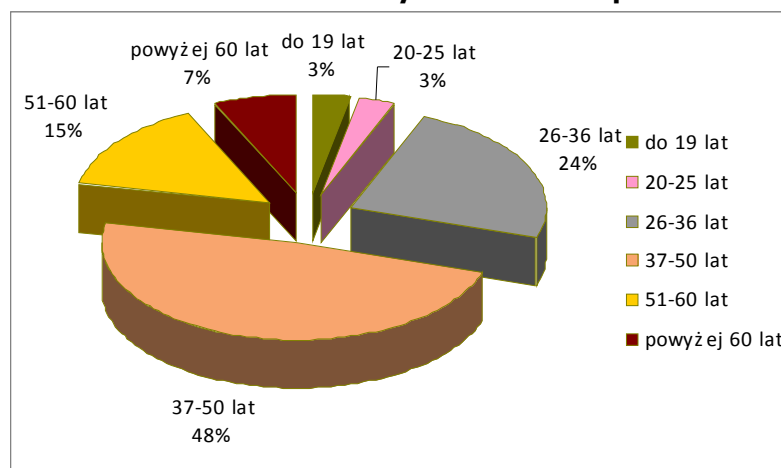
Łączna ilość wypełnionych ankiet wynosiła 109, spośród losowo wybranych ankietowanych 53% stanowiły kobiety, a 47% mężczyźni. Największe grono osób stanowili mieszkańcy Miasta, w przedziale wiekowym 26-36 lat (24%) i 37-50 lat (48%). Spośród wszystkich respondentów, najliczniej reprezentowaną grupą były osoby posiadające wykształcenie średnie (48%), a także zamieszkujący w Sulechowie dłużej niż 5 lat (99%).

Wykres 17 Struktura ankietowanych wg płci.

Źródło: Obliczenia własne

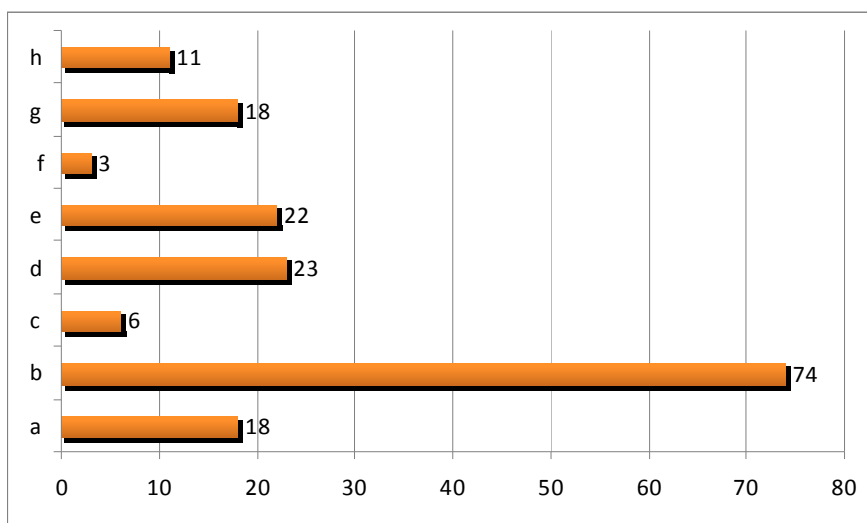
Wykres 18 Struktura wiekowa i wykształcenia respondentów

Źródło: Obliczenia własne

Według ankietowanych działania rewitalizacyjne zmierzające do rozwoju Sulechowa przede wszystkim zwiększą atrakcyjność miasta dla mieszkańców, turystów, inwestorów oraz pozytywnie wpłyną na rozwój miasta, natomiast nie zwiększą liczby miejsc pracy.

Wykres 19 Sposób oddziaływania działań rewitalizacyjnych na rozwój miasta

Czy działania rewitalizacyjne zmierzające do rozwoju turystyki w Sulechowie:

Odpowiedzi

- a) zwiększą liczbę miejsc pracy,
- b) zwiększą atrakcyjność miasta dla mieszkańców, turystów, inwestorów,
- c) zmniejszą liczbę wyjazdów młodych ludzi z miasta,
- d) pozytywnie wpłyną na rozwój miasta,
- e) nie zwiększą liczby miejsc pracy,
- f) nie podniosą atrakcyjności miasta dla mieszkańców, turystów, inwestorów,
- g) nie zmniejszą liczby wyjazdów młodych ludzi z miasta,
- h) nie wpłyną na rozwój miasta.

Badani oceniali również poszczególne projekty w skali od 1-10 przyjmując, że 10 to ocena najwyższa. I tak najwyżej ocenianym projektem okazał się projekt dotyczący adaptacji zamku na potrzeby Sulechowskiego Domu Kultury, średnia ocena wynosiła 7,8.

Tabela 40 Ocena poszczególnych projektów planowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2008-2015 wg ankietowanych mieszkańców Sulechowa.

Projekt nr	I	II	III
Ocena mieszkańców w skali 1-10	6	6,8	7,8

Źródło: Obliczenia własne

Dzięki konsultacjom społecznym możliwe było rozpoznanie zapotrzebowania mieszkańców miasta, dzięki im propozycjom powstał projekt nr IV.

Ankietowanych zapytano również o ich własne propozycje działań na rewitalizowanym obszarze. Wśród odpowiedzi znalazły się:

- wstrzymanie ruchu samochodowego na placu ratuszowym,
- budowa placów zabaw,
- adaptacja zamku na działalność Szkoły Muzycznej,
- organizacja imprez okolicznościowych dla mieszkańców,
- wstrzymanie ruchu samochodowego na placu ratuszowym,
- zwiększenie ilości obiektów gastronomicznych (kawiarnie, restauracje, bary),
- zwiększenie terenów na terenie miasta Sulechów.

Przeprowadzone konsultacje są dowodem na to, iż planowane projekty i działania zyskały akceptację społeczną mieszkańców Sulechowa.

Załącznik 2 Wykaz i opis projektów

I „ Plac ratuszowy – wizytówką miasta”	
Projekt I.1: „Rewitalizacja zabytkowego centrum w Sulechowie poprzez renowację budynku Ratusza wraz z kolorystyką oraz wymianą polbruku na bruk wokół budynku” – zadanie zostało zrealizowane z wyjątkiem działań promocyjnych przewidzianych na rok 2014.	
Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów – Plac Ratuszowy 6
Beneficjent	Gmina Sulechów
Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	2 201 241,00 PLN
Wartość wnioskowanego dofinansowania	85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych projektu
Okres realizacji projektu	2007 – 2014

Opis projektu	Stan istniejący	Ratusz wymaga przeprowadzenia prac remontowych, których celem jest zachowanie jego zabytkowego charakteru, w szczególności w złym stanie znajduje się elewacja budynku wraz z detalami architektonicznymi, wykonanymi z piaskowca oraz klatka schodowa prowadząca na wieżę .
	Zadania do wykonania	Prace konserwatorskie w obrębie elewacji to między innymi: <ul style="list-style-type: none"> • uzupełnienie lub wymiana tynków, • prace malarskie, • oczyszczenie detali architektonicznych. Prace budowlane to między innymi: <ul style="list-style-type: none"> • remont klatki schodowej prowadzącej na wieżę, • docieplenie i remont dachu. • remont korytarzy i pomieszczeń biurowych i sal, • wymiana polbruku na bruk wokół budynku Iluminacja budynku.
	Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest rewaloryzacja zabytkowego obiektu, stworzenie nowego produktu turystycznego w formie punktu widokowego, jaki może pełnić wyremontowana i dostosowana dla potrzeb zwiedzających wieża ratuszowa.
Projekt I.2: Zagospodarowanie Placu Ratuszowego		
Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów – Plac Ratuszowy.	
Beneficjent	Gmina Sulechów	
Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	ok. 628.900,00 PLN	
Wartość wnioskowanego dofinansowania	85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji	
Okres realizacji projektu	2009 - 2015	

Opis projektu	Stan istniejący	W poprzednich latach Plac Ratuszowy pokryty był nawierzchnią asfaltową, obecnie po jej zdjęciu nawierzchnia jest nierówna i pokryta brukiem granitowym, ponadto krawężniki są wysokie, co stanowi barierę dla poruszających się na Rynku, a szczególnie dla niepełnosprawnych.
	Zadania do wykonania	Wykonanie robót brukarskich w tym wyrównanie, przełożenie, uzupełnienie lub wymiana istniejącej kostki granitowej oraz obniżenie krawężników, przynajmniej w miejscach newralgicznych. Wyposażenie w elementy małej architektury nawiązującej do zabytkowego charakteru placu (ławki, kosze na śmieci, tablice informacyjne, lampy). Iluminacja obszaru.
	Uzasadnienie realizacji projektu	Celem zadania jest przywrócenie funkcji salonu miasta, jaką powinien pełnić rynek. Podniesienie jego atrakcyjności wpłynie pozytywnie na wzrost poczucia tożsamości mieszkańców Sulechowa, zachęci do wizyt turystów. Wywoła efekt zainteresowania rozwojem działalności usługowej w obrębie rynku i ulic sąsiadujących, a także podwyższy wartość przylegających nieruchomości.

II „Ożywienie kulturalno- społeczne Sulechowa”

Projekt II.1: Renowacja i adaptacja zabytkowego obiektu zamkowego w Sulechowie przy Al. Wielkopolskiej na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu

Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów – Al. Wielkopolska
Beneficjent	Gmina Sulechów
Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	5 069 483,00 PLN
Wartość wnioskowanego	50 % całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji

dofinansowania		
Okres realizacji projektu		2007 – 2011
Opis projektu	Stan istniejący	Zły stan techniczny budynku, spękania ścian, możliwe uszkodzenia konstrukcji, uszkodzenia elewacji i zdobień architektonicznych, zły stan: okien, drzwi i schodów w budynku, brak instalacji elektrycznej i grzewczej w budynku, zły stan sieci kanalizacyjnej, zaniedbane otoczenie obiektu.
	Zadania do wykonania	Przeprowadzenie kompleksowych robót budowlanych i konserwatorskich w obrębie budynku. Zagospodarowanie terenu w sąsiedztwie.
	Uzasadnienie realizacji projektu	Budynek służy zwiększeniu oferty kulturalnej SDK w Sulechowie, powstało muzeum lokalne. Obiekt zwiększył atrakcyjność turystyczną miasta i gminy Sulechów.
Projekt II.2: Stworzenie Punktu Informacji Turystycznej		
Lokalizacja		Gmina Sulechów. Sulechów – Al. Wielkopolska 3
Beneficjent		Gmina Sulechów
Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)		ok. 100.000,00 PLN
Wartość wnioskowanego dofinansowania		85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji
Okres realizacji projektu		2008 - 2015
Opis projektu	Stan istniejący	Brak Punktu Informacji Turystycznej w Sulechowie.

	Zadania do wykonania	Adaptacja pomieszczenia (pomieszczeń) Sulechowskiego Domu Kultury przy Al. Wielkopolskiej 3 na potrzeby działania Punktu Informacji Turystycznej.
	Uzasadnienie realizacji projektu	Usprawnienie ruchu turystycznego na terenie Gminy Sulechów i Regionu Lubuskiego, ze wskazaniem ciekawych obiektów przyrodniczych, zabytkowych, noclegów, jadłodajni.
Projekt II.3: Adaptacja budynków przy Al. Wielkopolskie na potrzeby działalności Sulechowskiego Domu Kultury i organizacji pozarządowych.		
	Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów – Al. Wielkopolska
	Beneficjent	Gmina Sulechów
	Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	ok. 450.000,00 PLN
	Wartość wnioskowanego dofinansowania	85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji
	Okres realizacji projektu	2009 – 2015
Opis projektu	Stan istniejący	Budynki te stanowią zasoby mieszkaniowe Gminy Sulechów.
	Zadania do wykonania	<ul style="list-style-type: none"> • wymiana pokrycia dachowego, być może także remont konstrukcji dachu, • termomodernizacja, • adaptacja pomieszczeń mieszkalnych na pomieszczenia użyteczności publicznej.

	Uzasadnienie realizacji projektu	Zadanie to przyczyni się do zwiększenia oferty działalności kulturalnej przez SDK w Sulechowie. Pozwoli ono również rozwiązać problem braku pomieszczeń spełniających normy, które umożliwiają prowadzenie działalności przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia) w Sulechowie.
--	----------------------------------	--

III „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w sąsiedztwie Placu Kościelnego”		
Projekt III.1: Zagospodarowanie Placu Kościelnego		
Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów- Plac Kościelny.	
Beneficjent	Parafia p.w. Podwyższenia Świętego Krzyża w Sulechowie i Gmina Sulechów	
Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	ok. 318.900,00 PLN	
Wartość wnioskowanego dofinansowania	85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji	
Okres realizacji projektu	2009 – 2015	
Opis projektu	Stan istniejący	Plac w znacznym stopniu zdewastowany, zły stan nawierzchni i kanalizacji deszczowej. Brak funkcjonalnego parkingu. Obniża to atrakcyjności sąsiadującego z nim kościoła farnego.
	Zadania do wykonania	<ul style="list-style-type: none"> • budowa parkingu przy Placu Kościelnym, • przełożenie, uzupełnienie i wyrównanie nawierzchni granitowej, • wymiana - przebudowa kanalizacji deszczowej, • iluminacja obiektu sulechowskiej fary, • oświetlenie placu.

	Uzasadnienie realizacji projektu	Celem inwestycji jest wyeksponowanie walorów zabytkowego budynku fary, a także zwiększenie jej dostępności zarówno dla wiernych jak i turystów.
Projekt III.2: Adaptacja budynków parafialnych na cele społeczne		
	Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów – Plac Kościelny.
	Beneficjent	Parafia p.w. Podwyższenia Świętego Krzyża w Sulechowie.
	Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	ok. 550.000,00 PLN
	Wartość wnioskowanego dofinansowania	85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji
	Okres realizacji projektu	2009 – 2015
Opis projektu	Stan istniejący	Zły stan techniczny budynku, uszkodzenia elewacji i detalu, dachu budynku, stropów i podłóg i innych elementów konstrukcji.
	Zadania do wykonania	<ul style="list-style-type: none"> • odnowienie elewacji, • przełożenie, remont dachu, • prace remontowe i modernizacyjne wewnątrz budynku.
	Uzasadnienie realizacji projektu	Adaptowane pomieszczenia wykorzystane zostaną do celów społecznych – np. spotkań stowarzyszeń parafialnych, świetlic socjoterapeutycznych, spotkań – konferencji parafian.

IV „Remont i zwiększenie potencjału użytkowego budynków wspólnot mieszkaniowych”		
Projekt IV.1: Adaptacja pomieszczeń budynków wspólnot mieszkaniowych na działalność usługową		
Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów – ulice : 1 Maja, PCK, Okrężna, Jana Pawła II, Walki Młodych, Skłodowskiej, Zwycięstwa, Powstańców Wielkopolskich, Gdańska	
Beneficjent	Gmina Sulechów, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe	
Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	ok. 600.000,00 PLN	
Wartość wnioskowanego dofinansowania	85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji	
Okres realizacji projektu	2009 – 2015	
Opis projektu	Stan istniejący	W zasobach wspólnot mieszkaniowych istnieje szereg pomieszczeń, które mogą być zaadaptowane na działalność usługową.
	Zadania do wykonania	Przeprowadzenie robót remontowych mających na celu zaadaptowanie niewykorzystywanych pomieszczeń na cele usługowe (biura, sklepy, lokale gastronomiczne) w tym: <ul style="list-style-type: none"> • remont wyznaczonych pomieszczeń, klatki schodowej, • wykonanie elewacji budynku, • zamieszczenie na budynkach szyldów, które będą ujednolicone stylistycznie w obrębie rewitalizowanego obszaru i nawiązywać będą do jego historycznego charakteru.
	Uzasadnienie realizacji projektu	Zadanie to przyczyni się do utworzenia nowych miejsc pracy, a więc do spadku bezrobocia oraz wzrostu ofert usługowych dla mieszkańców Gminy Sulechów.

Projekt IV.2: Remont wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych		
Lokalizacja	Gmina Sulechów. Sulechów – ulice : 1 Maja, PCK, Okrężna, Jana Pawła II, Walki Młodych, Skłodowskiej, Zwycięstwa, Powstańców Wielkopolskich, Gdańska	
Beneficjent	Gmina Sulechów, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe	
Całkowita wartość projektu (wskazanie szacunkowe)	ok. 1.200.000,00 PLN	
Wartość wnioskowanego dofinansowania	85% całkowitych kosztów kwalifikacyjnych inwestycji	
Okres realizacji projektu	2009 – 2015	
Opis projektu	Stan istniejący	Zły stan techniczny budynków (szczególnie wpisanych do rejestru zabytków), w tym : uszkodzenia elewacji, uszkodzenia elementów konstrukcyjnych typu: dachy, stropy, klatki schodowe, zły stan instalacji: wodno-kanalizacyjnych, elektrycznych, wentylacji, zdewastowana stolarka okienna i drzwiowa oraz elementy wykończeniowe wnętrz.
	Zadania do wykonania	Remont elementów konstrukcji budynku: dachu, klatki schodowej, stropów, modernizacja instalacji wewnętrznych, remont wnętrz wspólnych - korytarzy wewnętrznych i zewnętrznych, wejść, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej.
	Uzasadnienie realizacji projektu	Zadania takie przyczynią się do poprawy warunków mieszkaniowych obszaru rewitalizowanego oraz do podwyższenia wartości zasobów mieszkaniowych i poprawy estetyki miasta, co korzystnie wpłynie na wizerunek i zwiększy jego atrakcyjność turystyczną.